

2017

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
Z DZIAŁALNOŚCI FABRYKI OBRABIAREK RAFAMET S.A.
W KUŹNI RACIBORSKIEJ
ZA ROK 2017

Kwiecień 2018

WSTĘP	4
1. STAN PRAWNY I CHARAKTERYSTYKA RAFAMET S.A.	4
2. INFORMACJA O AKCJACH EMITENTA	5
3. INFORMACJA O POWIĄZANIACH ORGANIZACYJNYCH I KAPITAŁOWYCH	6
4. SYTUACJA FINANSOWA	8
4.1. Omówienie podstawowych wielkości ekonomiczno – finansowych.....	8
4.2. Wskaźniki finansowe i niefinansowe.	14
4.3. Nietypowe zdarzenia mające wpływ na wynik finansowy Spółki.	15
4.4. Aktualna i przewidywana sytuacja finansowa.....	16
4.5. Zarządzanie ryzykami finansowymi.....	16
4.6. Ocena zarządzania zasobami finansowymi.	17
4.7. Informacja o zaciągniętych i wypowiedzianych umowach dotyczących kredytów i pożyczek.	18
4.8. Informacja o udzielonych pożyczkach.	19
4.9. Informacja o udzielonych i otrzymanych poręczeniach i gwarancjach.....	20
4.10. Objaśnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym, a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na 2017 r.....	20
5. OPIS ISTOTNYCH CZYNNIKÓW RYZYKA I ZAGROŻEŃ	20
6. OFEROWANE PRODUKTY, SPRZEDAŻ I RYNKI ZBYTU	24
6.1. Produkty i usługi.....	24
6.2. Struktura asortymentowa sprzedaży.	27
6.3. Informacje o rynkach zbytu z uwzględnieniem podziału na rynki krajowe i zagraniczne.....	28
7. INFORMACJA O ZAWARTYCH UMOWACH ZNACZĄCYCH	30
8. INWESTYCJE	31
8.1. Inwestycje zrealizowane w roku 2017.	31
8.2. Ocena możliwości realizacji zamierzeń inwestycyjnych, w tym inwestycji kapitałowych, w porównaniu do wielkości posiadanych środków, z uwzględnieniem możliwych zmian w strukturze finansowania tej działalności.....	32
9. ZAOPATRZENIE	32
10. BADANIA I ROZWÓJ, ZARZĄDZANIE JAKOŚCIĄ	34
11. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA	37
12. WYNAGRODZENIA OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH	40
13. INFORMACJA O WSZELKICH UMOWACH ZAWARTYCH Z OSOBAMI ZARZĄDZAJĄCYMI	41
14. INFORMACJE O WSZELKICH ZOBOWIĄZANIACH WYNIKAJĄCYCH Z EMERYTUR I ŚWIADCZEŃ O PODOBNYM CHARAKTERZE DLA BYŁYCH OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH, NADZORUJĄCYCH ALBO BYŁYCH CZŁONKÓW ORGANÓW ADMINISTRUJĄCYCH ORAZ O ZOBOWIĄZANIACH ZACIĄGNIĘTYCH W ZWIĄZKU Z TYMI EMERYTURAMI	41
15. ZASADY ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM EMITENTA	41
16. DZIAŁALNOŚĆ SPONSORINGOWA I CHARYTATYWNA EMITENTA	42
17. INFORMACJA O ŁĄCZNEJ LICZBIE I WARTOŚCI NOMINALNEJ AKCJI SPÓŁKI, BĘDĄCYCH W POSIADANIU OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH	43
18. OCHRONA ŚRODOWISKA	43
19. TRANSAKCJE ZAWARTE PRZEZ EMITENTA Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI NA INNYCH WARUNKACH NIŻ RYNKOWE	44

20. INFORMACJE O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH.....	44
21. UMOWY ZAWARTE Z PODMIOTEM UPRAWNIONYM DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	44
22. PERSPEKTYWY ROZWOJU RAFAMET S.A.....	46
22.1. Kierunki rozwoju Emitenta.....	46
22.2. Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne istotne dla rozwoju Spółki.	48
22. OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO	49
23. OŚWIADCZENIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH	49

WSTĘP

Sprawozdanie z działalności Fabryki Obrabiarek RAFAMET S.A. zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej, a także zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19.02.2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U.2014.133 t.j.).

Sprawozdanie przedstawia istotne wydarzenia mające znaczący wpływ na działalność Spółki w badanym roku obrotowym, a także rzutujące na wyniki lat następnych.

1. STAN PRAWNY I CHARAKTERYSTYKA RAFAMET S.A.

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. („RAFAMET S.A.”, „Spółka”, „Emitent”) jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej RAFAMET z siedzibą w Kuźni Raciborskiej, przy ul. Staszica 1. Spółka nie posiada oddziałów (zakładów).

Spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Fabryka Obrabiarek RAFAMET, na mocy aktu z dnia 22 maja 1992 r.

W dniu 01.07.1992 r. Spółka została wpisana do rejestru handlowego pod nr RHB 8368, 14.12.2001 r. do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS 0000069588, który jest prowadzony przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

Głównym przedmiotem działalności Emitenta jest:

- produkcja obrabiarek,
- działalność usługowa w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji obrabiarek,
- obróbka mechaniczna elementów metalowych.

Podstawowy asortyment produkcyjny Emitenta to obrabiarki specjalistyczne do obróbki kół zestawów kołowych pojazdów szynowych (kolej, tramwaje, metro), w produkcji których Spółka zajmuje pozycję wiodącego producenta na skalę światową oraz karuzelowe, wielkogabarytowe obrabiarki specjalne dla przemysłu zaleczonego energetycznego oraz maszynowego, w produkcji których Spółka jest rozpoznawalnym producentem na rynkach światowych. Spółka działa zdecydowanie w obszarach produkcji niszowej. Wyroby Emitenta są realizowane na jednostkowe zamówienia.

Działalność remontowa realizowana przez Spółkę obejmuje naprawy i modernizacje obrabiarek produkcji własnej i innych producentów.

Pozostała działalność usługowa Spółki dotyczy:

- realizacji usług obróbki wiórowej, w tym detali wielkogabarytowych,
- opracowywania dokumentacji konstrukcyjnej w zakresie modernizacji maszyn i urządzeń,
- opracowywania programów technologicznych w zakresie obróbki części dla obrabiarek sterowanych numerycznie,
- wykonywania pomiarów geometrycznych maszyn urządzeń z wykorzystaniem precyzyjnych urządzeń laserowych,
- realizacji posprzedażnych usług montażowych i serwisowych.

2. INFORMACJA O AKCJACH EMITENTA

Kapitał zakładowy RAFAMET S.A. wynosi 43.187.010 PLN i składa się z 4.318.701 akcji zwykłych na okaziciela, emitowanych w seriach:

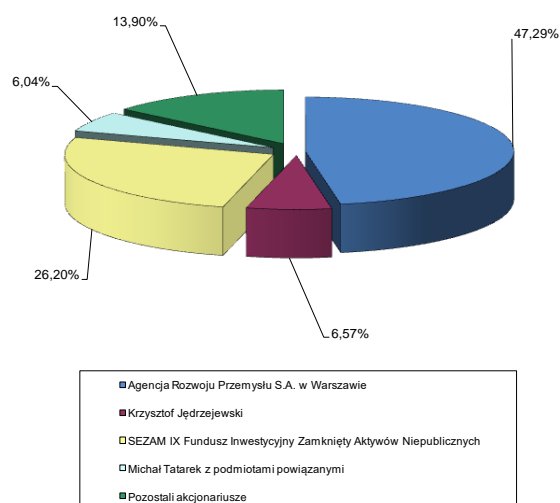
- seria A od nr 00000001 do nr 00068165,
- seria B od nr 00068166 do nr 00340823,
- seria C od nr 00340824 do nr 00890195,
- seria D od nr 00890196 do nr 01363290,
- seria E od nr 01363291 do nr 01439567,
- seria F od nr 01439568 do nr 04318701.

Akcje serii A-D powstały w wyniku konwersji funduszy przedsiębiorstwa państwowego na kapitał akcyjny.

Cena emisyjna akcji serii E wynosiła 10 zł, natomiast cena emisyjna akcji serii F 15 zł.

Wszystkie akcje RAFAMET S.A. są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Wykres 1 Struktura akcjonariatu na dzień 31.12.2017 r.

W dniu 26.06.2017 r. Zwyczajne Walne Zgromadzenie RAFAMET S.A. podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2016 i wypłacie dywidendy. Na wypłatę dywidendy przeznaczono kwotę 1.295.610,30 zł, co oznacza, że na jedną akcję przypada kwota 0,30 zł. Dywidendą zostały objęte są wszystkie akcje Spółki, tj. 4.318.701 sztuk akcji.

Dzień dywidendy to 16.08.2017 r. Termin wypłaty dywidendy ustalono na dzień 30.08.2017 r. dla kwoty 647.805,15 zł - 0,15 zł na jedną akcję oraz na dzień 30.11.2017 r. dla kwoty 647.805,15 zł - 0,15 zł na jedną akcję. Dywidenda została wypłacona w terminie.

W okresie objętym raportem Spółka nie przeprowadziła emisji papierów wartościowych.

W 2017 r. Emitent nie nabywał akcji własnych.

Spółka nie posiada informacji o umowach, w tym również zawartych po dniu bilansowym, w wyniku których mogą nastąpić w przyszłości zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy.

Emitent nie prowadzi programów akcji pracowniczych.

3. INFORMACJA O POWIĄZANIACH ORGANIZACYJNYCH I KAPITAŁOWYCH

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej RAFAMET w skład której wchodzi następujące spółki zależne:

ODLEWNIA RAFAMET Sp. z o.o.

Zespół Odlewni RAFAMET Sp. z o.o. w dniu 17.04.2003 r. został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, Wydział X Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod nr KRS 0000159084.

Kapitał zakładowy spółki zależnej wynosi 16.350.000,00 zł i dzieli się na 32.700 równych i niepodzielnych udziałów o wartości 500,00 zł każdy. Emitent posiada 100% udziałów.

Przedmiotem działalności spółki zależnej jest produkcja i sprzedaż odlewów żeliwnych i modeli odlewniczych oraz usługi w zakresie obróbki wiórowej.

Spółka zależna świadczy szeroki pakiet usług od analizy i opracowywania dokumentacji technologicznej, przez wykonywanie modeli, odlewów i ich obróbkę mechaniczną. Oferuje także usługi śrutowania, obróbki cieplnej oraz usługi laboratoryjne.

Odlewnia specjalizuje się w produkcji żeliwa szarego w zakresie ciężarowym 100 – 40.000 kg oraz żeliwa sferoidalnego w zakresie ciężarowym 100 – 5.000 kg.

Odlewy te znajdują zastosowanie przede wszystkim w przemyśle obrabiarkowym (jednym z głównych odbiorców jest Emitent), a także w przemyśle okrętowym, energetycznym i maszynowym.

„RAFAMET- SERVICE & TRADE” Sp. z o.o.

Spółka w dniu 27.06.2003 r. została wpisana do Rejestru Przedsiębiorców w Sądzie Rejonowym w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000165886.

Kapitał zakładowy wynosi 353.000,00 zł i dzieli się na 706 równych i niepodzielnych udziałów o wartości 500,00 każdy. Emitent posiada 100% udziałów.

Przedmiotem działalności „RAFAMET- SERVICE & TRADE” Sp. z o.o. jest świadczenie usług przemysłowych w obszarach uzupełniających i ułatwiających proceduralnie aktywność Emitenta, serwis pogwarancyjny na rzecz podmiotów eksploatujących obrabiarki produkcji RAFAMET S.A. oraz usługi montażowe, remonty obrabiarek i innych urządzeń technicznych. Ponadto spółka zależna zajmuje się usługami projektowo – konstrukcyjnymi podzespołów obrabiarek tłumaczeniami tekstów technicznych.

PORĘBA 1798 Machine Tools – Sp. z o.o.

Spółka w dniu 23.05.2016 r. została wpisana do Rejestru Przedsiębiorców w Sądzie Rejonowym w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000618904.

Kapitał zakładowy Spółki wynosi 200.000,00 zł i dzieli się na 400 równych i niepodzielnych udziałów o wartości nominalnej 500,00 zł każdy. Emitent posiada 100% udziałów.

Przedmiotem działalności PORĘBA 1798 Machine Tools – Sp. z o.o. jest sprzedaż tokarek poziomych marki PORĘBA. Podmiot nie podlega konsolidacji.

OOO „STANRUS-RAFAMET”

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. jest udziałowcem w firmie OOO „STANRUS-RAFAMET” z siedzibą w Moskwie, w której posiada 50% udziałów. Spółka ta została powołana dla uczestnictwa w przetargach handlowych, w których wymagane jest wykazanie się rejestracją podmiotu prawnego na terenie Federacji Rosyjskiej i pełni ona jedynie funkcję pośrednika handlowego na rynku rosyjskim. Obroty z tą firmą za rok 2017 wyniosły: z tytułu kontraktów 531 tys. zł a z tytułu dostaw i pozostałe 51 tys. zł. Podmiot podlega konsolidacji metodą praw własności.

HEBEI RAFAMET MACHINERY Co., Ltd.

W dniu 22.11.2017 r. pomiędzy RAFAMET S.A. a spółką Hebei K.N.T. Technology Development Co., Ltd, została podpisana umowa spółki joint venture pod nazwą HEBEI RAFAMET MACHINERY Co., Ltd.

Kapitał zakładowy Spółki wynosi 3 mln CNY. Każdy z udziałowców objął 50% kapitału zakładowego.

Przedmiotem działalności Spółki jest montaż urządzeń mechanicznych i elektrycznych oraz wyposażenia pomiarowego, produkcja, sprzedaż i usługi posprzedażne, badania i rozwój technologii urządzeń mechanicznych i elektrycznych, doradztwo techniczne, usługi techniczne, a także sprzedaż, wywóz i przywóz wszelkiego rodzaju towarów i technologii. Podmiot podlega konsolidacji metodą praw własności.

4. SYTUACJA FINANSOWA

4.1. Omówienie podstawowych wielkości ekonomiczno – finansowych.

RAFAMET S.A. za 2017 r. wypracował zysk netto w wysokości 1.080 tys. zł. Był on o 1.606 tys. zł niższy od zysku netto osiągniętego za 2016 r.

Na poziom zysku osiągniętego w okresie sprawozdawczym wpłynęły następujące wyniki cząstkowe:

- zysk na sprzedaży 1.065 tys. zł (3.156 tys. zł w 2016 roku),
- zysk na pozostałej działalności operacyjnej 1.598 tys. zł (1.366 tys. zł w 2016 roku),
- (strata) na operacjach finansowych (1.270) tys. zł (1.246) tys. zł w 2016 roku),
- zysk brutto 1.393 tys. zł (3.276 tys. zł w 2016 roku).

Przedstawione dane tabelarycznie obrazują sytuację gospodarczą na wszystkich poziomach rachunku zysków i strat oraz prezentują bilansowe źródła finansowania majątku.

Tabela 1 Dynamika rachunku zysków i strat (w tys. zł).

Lp.	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT (w tys. zł)	01.-12.2017	01.-12.2016	Dynamika 2017/2016
1.	2.	3.	4.	5
1.	Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	81 411	81 775	(0,4)%
2.	Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	60 770	60 430	0,6%
3.	Zysk (strata) brutto na sprzedaży	20 641	21 345	(3,3)%
4.	Koszty ogólnozakładowe	14 980	14 536	3,1%
5.	Koszty sprzedaży	4 596	3 653	25,8%
6.	Zysk na sprzedaży	1 065	3 156	(66,3)%
7.	Pozostałe przychody operacyjne	1 767	1 549	14,1%
8.	Pozostałe koszty operacyjne	169	183	(7,7)%
9.	Zysk (strata) na działalności operacyjnej	2 663	4 522	(41,1)%
10.	Przychody finansowe	239	364	(34,3)%
11.	Koszty finansowe	1 509	1 610	(6,3)%
12.	Zysk (strata) przed opodatkowaniem	1 393	3 276	(57,5)%
13.	Podatek dochodowy	313	590	(46,9)%
14.	Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	1 080	2 686	(59,8)%

W 2017 r. przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 81.411 tys. zł i były porównywalne do poziomu przychodów uzyskanych w 2016 r. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, które wyniosły 60.770 tys. zł i nieznacznie były wyższe od poziomu kosztów poniesionych za 2016 rok.

Koszty w układzie rodzajowym.

Tabela 2 Struktura i dynamika kosztów w układzie rodzajowym (w tys. zł).

Lp.	Wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2016	Struktura 2017 (%)	Struktura 2016 (%)	Dynamika 2017/2016 (%)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Materiały	33 628	32 380	40,9%	41,7%	3,9%
2.	Energia	1 129	1 071	1,4%	1,4%	5,4%
3.	Usługi obce	10 793	10 633	13,1%	13,7%	1,5%
4.	Wynagrodzenia	21 480	19 258	26,1%	24,8%	11,5%
5.	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	4 933	4 565	6,0%	5,9%	8,1%
6.	Podatki i opłaty	1 330	1 223	1,6%	1,6%	8,7%
7.	Amortyzacja	5 834	5 793	7,1%	7,5%	0,7%
8.	Pozostałe koszty	3 174	2 652	3,9%	3,4%	19,7%
Koszty rodzajowe ogółem		82 301	77 575	100,0%	100,0%	6,1%

Poniesione koszty za 2017 r. wyniosły 82.301 tys. zł i były o 4.726 tys. zł (tj. o 6,1%) wyższe w stosunku do kosztów poniesionych za 2016 r. Wzrost poniesionych kosztów wystąpił między innymi w pozycji „wynagrodzenia” o 2.222 tys. zł, „materiały” o 1.248 tys. zł, „amortyzacja” o 41 tys. zł i „ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia” o 368 tys. zł.

Pozostała działalność operacyjna.

W 2017 r. Spółka osiągnęła zysk na pozostałej działalności operacyjnej w wysokości 1.598 tys. zł (w 2016 r. w wysokości 1.366 tys. zł).

Pozostałe przychody operacyjne za 2017 r. wyniosły 1.767 tys. zł i były wyższe o 218 tys. zł od pozostałych przychodów operacyjnych osiągniętych w 2016 r. (w 2016 r. kwota 1.549 tys. zł).

Tabela 3 Pozostałe przychody operacyjne (w tys. zł).

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	01-12.2017	01-12.2016
Nadwyżka wartości odpisów aktualizujących należności rozwiązanych nad utworzonymi	78	182
Uzyskane kary, grzywny i odszkodowania	59	1 316
Przychody ze sprzedaży odpadów	4	2
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	-	6
Przedawnienie, umorzenie zobowiązań	678	-
Nadwyżki inwentaryzacyjne	-	40
Obniżenie wartości przeszacowanych dostaw z lat ubiegłych	879	-
Zakończenie umowy leasingu	-	1
Pozostałe (suma pozycji nieistotnych)	69	2
RAZEM	1 767	1 549

Pozostałe koszty operacyjne za 2017 r. wyniosły 169 tys. zł i były niższe o 14 tys. zł od pozostałych kosztów poniesionych w 2016 r. (w 2016 r. kwota 183 tys. zł).

Tabela 4 Pozostałe koszty operacyjne (w tys. zł).

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	01-12.2017	01-12.2016
Odpis aktualizujący wartość należności	18	13
Darowizny	60	30
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	9	-
Koszty sądowe	-	9
Kary i odszkodowania	13	101
Umorzenie, przedawnienie należności	3	-
Pozostałe (suma pozycji nieistotnych)	66	30
RAZEM	169	183

Działalność finansowa.

W 2017 r., podobnie jak w latach poprzednich, Spółka uzyskała ujemny wynik na działalności finansowej w wysokości 1. 270 tys. zł (w 2016 r. strata wynosiła 1.246 tys. zł).

Przychody finansowe wyniosły 239 tys. zł i obejmują:

Tabela 5 Przychody finansowe (w tys. zł).

PRZYCHODY FINANSOWE	01-12.2017	01-12.2016
Przychody z tytułu odsetek od kontrahentów	4	149
Przychody z tytułu udzielonych pożyczek	67	88
Przychody z tytułu odsetek od lokat bankowych	1	-
Nadwyżka dodatnich różnic kursowych z tytułu wyceny zobowiązań leasingowych	138	-
Rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności	-	50
Prowizja za udzielone poręczenie	29	64
Pozostałe (suma pozycji nieistotnych)		13
RAZEM	239	364

Koszty finansowe za 2017 r. wyniosły 1.509 tys. zł i obejmują:

Tabela 6 Koszty finansowe (w tys. zł).

KOSZTY FINANSOWE	01-12.2017	01-12.2016
Odsetki i prowizje od kredytów	770	804
Odsetki od zobowiązań handlowych i budżetowych	22	34
Część odsetkowa od leasingu	139	222
Odpisy aktualizujące naliczone odsetki	4	-
Ujemne różnice kursowe od wyceny zobowiązań leasingowych	-	72
Nadwyżka ujemnych różnic kursowych na środkach pieniężnych	274	104
Przychody z tytułu prowizji od udzielonych gwarancji	300	374
RAZEM	1 509	1 610

Podatek dochodowy.

Pozycja „podatek dochodowy” wynosi 313 tys. zł i obejmuje część bieżącą w wysokości 1.476 tys. zł oraz część odroczoną w wysokości „-„1.163 tys. zł.

Główne pozycje różnic przejściowych, które spowodowały utworzenie aktywa obejmują 19% od następujących pozycji:

- rezerwa na świadczenia pracownicze,
- zobowiązania z tytułu wyceny kontraktów,
- pozostałe rezerwy,
- odpisy aktualizujące.

Główne pozycje różnic przejściowych, które spowodowały utworzenie rezerwy obejmują 19% od następujących pozycji:

- różnice pomiędzy wartością podatkową i księgową środków trwałych i wartości niematerialnych,
- oszacowane zyski na umowach długoterminowych,
- niezrealizowane dodatnie różnice kursowe.

Bilans – sytuacja majątkowa Spółki.

Tabela 7 Struktura i dynamika majątku (w tys. zł).

AKTYWA	31.12.2017	31.12.2016	Struktura 2017%	Struktura 2016%	Dynamika 2017/2016 %
A. Aktywa trwałe	84 997	85 928	50,5	48,4	-1,1
1. Rzeczowe aktywa trwałe	59 763	61 733	35,5	34,8	-3,2
2. Wartości niematerialne	3 364	3 836	2,0	2,2	-12,3
3. Nieruchomości inwestycyjne	122	126	0,1	0,1	-3,2
4. Udziały w jednostkach zależnych	17 719	16 904	10,5	9,5	4,8
5. Pożyczki długoterminowe	826	-	0,5	-	-
6. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	3 177	3 297	1,9	1,9	-3,6
7. Pozostałe aktywa trwałe	26	32	0,0	0,0	-18,8
B. Aktywa obrotowe	83 254	91 710	49,5	51,6	-9,2
1. Zapasy	11 518	7 772	6,8	4,4	48,2
2. Należności handlowe	27 860	24 062	16,6	13,5	15,8
3. Należności z tytułu kontraktów	30 643	52 028	18,2	29,3	-41,1
4. Pozostałe należności	4 786	4 298	2,8	2,4	11,4
5. Należności z tytułu podatku dochodowego	20	-	0,0	-	-
6. Pożyczki krótkoterminowe	2 825	2 157	1,7	1,2	31,0
7. Rozliczenia międzyokresowe	335	88	0,2	0,0	280,7
8. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	5 267	1 305	3,1	0,7	303,6
A k t y w a r a z e m	168 251	177 638	100,0	100,0	-5,3

Suma aktywów na dzień 31.12.2017 r. wyniosła 168.251 tys. zł i była niższa o 9.387 tys. zł od sumy bilansowej z dnia 31.12.2016 r. Aktywa trwałe spadły o 931 i stanowią 50,5% majątku Spółki, z czego największą pozycję stanowią rzeczowe aktywa trwałe (35,5% sumy aktywów).

Aktywa obrotowe spadły o 8.456 tys. zł, tj. o 9,2% i stanowiły 49,5% udziału w majątku Spółki.

Wzrost nastąpił w pozycji „środki pieniężne” o 3.962 tys. zł, „należności handlowe” o 3.798 tys. zł, a także „zapasy” o 3.746 tys. zł.

Zmniejszenie wystąpiło w pozycji „należności z tytułu kontraktów” o 21.385 tys. zł w związku z realizacją kontraktów.

Tabela 8 Struktura i dynamika źródeł finansowania (w tys. zł).

PASYWA	31.12.2017	31.12.2016	Struktura 2017%	Struktura 2016%	Dynamika 2017/2016 %
A. Kapitał własny	92 010	92 438	54,7	52,0	-0,5
1. Kapitał zakładowy	43 187	43 187	25,7	24,3	0,0
2. Kapitał zapasowy	35 761	34 451	21,3	19,4	3,8
3. Kapitał zapasowy (aggio)	13 034	13 034	7,7	7,3	0,0
4. Zyski/straty aktuarialne	-1 052	-920	-0,6	-0,5	14,3
5. Zysk (strata) netto	1 080	2 686	0,6	1,5	-59,8
B. Zobowiązania długoterminowe	20 773	25 988	12,3	14,6	-20,1
1. Kredyty i pożyczki	5 400	8 000	3,2	4,5	-32,5
2. Zobowiązania finansowe	2 829	3 965	1,7	2,2	-28,7
3. Inne zobowiązania długoterminowe	96	321	0,1	0,2	-70,1
4. Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5 542	6 856	3,3	3,9	-19,2
5. Rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne	6 906	6 846	4,1	3,9	0,9
C. Zobowiązania krótkoterminowe	55 468	59 212	33,0	33,3	-6,3
1. Kredyty i pożyczki	15 488	11 738	9,2	6,6	31,9
2. Zobowiązania finansowe	1 714	2 205	1,0	1,2	-22,3
3. Zobowiązania handlowe	13 982	16 865	8,3	9,5	-17,1
4. Zaliczki z tytułu kontraktów	12 559	18 037	7,5	10,2	-30,4
5. Zobowiązania z wyceny kontraktów długoterminowych	2 288	1 698	1,4	1,0	34,7
6. Zobowiązania pozostałe	5 029	3 674	3,0	2,1	36,9
7. Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	0	609	0,0	0,3	-100,0
8. Rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne	1 731	2 037	1,0	1,1	-15,0
9. Pozostałe rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	2 677	2 349	1,6	1,3	14,0
Pasywa razem	168 251	177 638	100,0	100,0	-5,3

Podstawowe źródło finansowania aktywów Spółki stanowi kapitał własny, którego udział w sumie bilansowej wyniósł 54,7%. Na dzień 31.12.2016 r. wskaźnik ten wynosił 52,0%. Wartość kapitału obcego zmniejszyła się z poziomu 85.200 tys. zł na koniec 2016 roku do poziomu 76.241 tys. zł, tj. o 8.959 tys. zł. Spółka posiadała zadłużenia z tytułu kredytu w rachunku bieżącym na wartość 12.888 tys. zł oraz z tytułu zaciągniętego w 2014 r. kredytu inwestycyjnego na budowę hali montażu w wysokości 8.000 tys. zł. Spłata kredytu rozpoczęła się w kwietniu 2016 r. i potrwa do 2021 r. Ważne źródło finansowania Spółki dotychczas stanowiły otrzymywane zaliczki do realizowanych kontraktów. Na dzień 31.12.2017 r. stan zaliczek wynosił 12.559 tys. zł i zmniejszył się o 5.478 tys. zł w porównaniu do 2016 roku.

Zobowiązania finansowe z tytułu leasingu wynosiły 4.543 tys. zł i zmniejszyły się o 1.627 tys. zł. Zobowiązania handlowe spadły o 2.883 tys. zł w porównaniu z rokiem poprzednim a wzrosły zobowiązania pozostałe o 1.355 tys. zł.

W analizowanym okresie Spółka zmniejszyła stan rezerw o 1.232 tys. zł.

Na dzień 31.12.2017 r. Spółka wykazuje następujące rezerwy:

- rezerwę na świadczenia pracownicze 8.637 tys. zł (spadek o 246 tys. zł),
- rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego 5.542 tys. zł (spadek o 1.314 tys. zł),
- rezerwę na inne koszty dotyczące prowizji i gwarancji sprzedanych maszyn 2.677 tys. zł (wzrost o 328 tys. zł).

Łączna wartość rezerw ujętych w pasywach bilansu wynosi 16.856 tys. zł i stanowi 10,0% sumy bilansowej.

Przepływy finansowe.

Za 2017 rok Spółka uzyskała dodatnie przepływy z działalności operacyjnej oraz ujemne przepływy z działalności finansowej i inwestycyjnej.

Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej wynosiły „+” 11.510 tys. zł. Za okres porównywalny 2016 r. ukształtowały się na poziomie „+” 7.417 tys. zł. Osiągnięty za 2017 r. zysk przed opodatkowaniem w wysokości 1.393 tys. zł został skorygowany m.in. o:

- spadek stanu zobowiązań z wyłączeniem pożyczek i kredytów w kwocie 7.414 tys. zł,
- amortyzację o 5.834 tys. zł,
- spadek stanu należności o 17.098 tys. zł,
- wzrost zapasów o 3.745 tys. zł,
- zmianę stanu rezerw o 81 tys. zł.

Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej są ujemne i wynosiły „-” 4.102 tys. zł. Za 2016 r. wynosiły „-” 5.728 tys. zł.

Wpływy z działalności inwestycyjnej stanowiły wartość 6.307 tys. zł i pochodziły głównie ze spłaty pożyczki przez podmiot zależny w wysokości 6.174 tys. zł

Wydatki na działalność inwestycyjną wyniosły 10.409 tys. zł. Główne pozycje wydatków inwestycyjnych to: udzielone pożyczki spółce zależnej w wysokości 7.668 tys. zł oraz nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych w wysokości 2.741 tys. zł.

Przepływy pieniężne z działalności finansowej były ujemne i wyniosły „-” 3.445 tys. zł. Za okres porównywalny 2016 r. ukształtowały się na poziomie „-” 1.446 tys. zł. Wpływy z działalności finansowej dotyczyły zaciągniętych kredytów w wysokości 4.650 tys. zł. Wydatki dotyczyły płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego w wysokości 2.391 tys. zł., wypłaty dywidendy w wysokości 1.296 tys. zł., spłaty kredytów w wysokości 3.500 tys. zł, spłaty odsetek od kredytów i leasingu w wysokości 908 tys. zł.

Stan środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych i w kasie zwiększył się o 3.962 tys. zł w porównaniu ze stanem na dzień 01.01.2017 r.

4.2. Wskaźniki finansowe i niefinansowe.

Wskaźniki struktury.

Tabela 9 Wskaźniki struktury.

Wskaźniki struktury		j.m.	31.12. 2017	31.12. 2016
Wskaźnik struktury pasywów (źródeł finansowania)	(kapitał własny / kapitał obcy) * 100	%	120,7	108,5
Wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem własnym	(kapitał własny / aktywa trwałe) * 100	%	108,3	107,6
Wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem stałym	(kapitał stały / aktywa trwałe) * 100	%	132,7	137,8

Spadek kapitału obcego o 8.959 tys. zł przy nieznacznym spadku kapitału własnego spowodował poprawę wskaźnika struktury pasywów (źródeł finansowania) o 12,2 pkt. % z poziomu 108,5 % do poziomu 120,7%. Wyższy wskaźnik świadczy o lepszej sytuacji finansowej Spółki i zdolności kredytowej.

Wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem własnym minimalnie poprawił się z poziomu 107,6% do poziomu 108,3% w związku z niższym spadkiem kapitału własnego w porównaniu do spadku aktywów trwałych. Aktywa trwałe Spółki są nadal w całości finansowane kapitałem własnym i spełniona została (podobnie jak w latach poprzednich) złota reguła bilansowa.

Spadek kapitału stałego o 5.643 tys. zł przy spadku aktywów trwałych o 931 tys. zł spowodował pogorszenie wskaźnika pokrycia aktywów trwałych kapitałem stałym (rozumianego jako suma kapitału własnego, rezerw długoterminowych, zobowiązań długoterminowych i rozliczeń międzyokresowych długoterminowych) o 5,1 pkt. % z poziomu 137,8% na koniec 2016 r. do 132,7 % na koniec 2017 r.

Wskaźniki rentowności.

Tabela 10 Wskaźniki rentowności.

Wskaźniki rentowności		j.m.	31.12.2017	31.12.2016
Rentowność aktywów (ROA)	(wynik netto / przeciętny stan aktywów) * 100	%	0,6	1,6
Rentowność kapitałów własnych (ROE)	(wynik netto / przeciętny stan kapitałów własnych) * 100	%	1,2	2,9
Rentowność przychodów	(wynik netto / przychody ogółem) * 100	%	1,3	3,2

Uzyskanie za 2017 r. zysku netto znacznie niższego od zysku roku ubiegłego spowodowało pogorszenie wszystkich wskaźników rentowności i pogorszenie efektywności funkcjonowania Spółki.

Wskaźnik rentowności aktywów ROA informujący o efektywności wykorzystania całego majątku Spółki wynosi 0,6% i pogorszył się o 1,0 pkt. %. Wskaźnik rentowności kapitałów własnych ROE wynosi 1,2% i pogorszył się o 1,7 pkt. %. Rentowność przychodów spadła do poziomu 1,3 % z poziomu 3,2 % na koniec 2016 roku.

Wskaźniki zadłużenia.

Tabela 11 Wskaźniki zadłużenia.

Wskaźniki zadłużenia		j.m.	31.12.2017	31.12.2016
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	(zobowiązania ogółem (bez rezerw) / aktywa ogółem) * 100	%	35,3	37,8
Stopa zadłużenia (wskaźnik zadłużenia kapitału własnego)	(zobowiązania ogółem (bez rezerw) / kapitały własne) * 100	%	64,5	72,6
Wskaźnik zadłużenia długoterminowego	(zobowiązania długoterminowe (bez rezerw) / kapitały własne) * 100	%	9,0	13,3

Spadek zobowiązań ogółem o 7.727 tys. zł, a szczególnie zmniejszenie stanu zobowiązań handlowych oraz zaliczek z tytułu kontraktów na dzień 31.12.2017 roku miał wpływ na poprawę wszystkich wskaźników zadłużenia.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia określa udział wszystkich zobowiązań (bez rezerw) w pasywach bilansu. Na koniec 2017 r. wynosi 35,3% sumy bilansowej (na koniec 2016 r. wynosił 37,8%). W oparciu o wielkość wskaźnika zadłużenia kapitału własnego należy stwierdzić, że ogół zobowiązań Spółki stanowi równowartość 64,5 % jej kapitału własnego. Na koniec 2016 r. zobowiązania ogółem stanowiły 72,6% wartości kapitału własnego.

Spadek zobowiązań długoterminowych głównie z tytułu reklasyfikacji kredytu inwestycyjnego oraz zobowiązań z tytułu leasingu spowodował poprawę wskaźnika zadłużenia długoterminowego z poziomu 13,3% w 2016 r. do 9,0% na koniec 2017 r.

Wskaźniki efektywności.

Tabela 12 Wskaźniki efektywności.

Wskaźniki efektywności		j.m.	31.12.2017	31.12.2016
Szybkość obrotu zapasów	przeciętny stan zapasów * liczba dni w okresie / przychody ze sprzedaży	ilość dni	43	37
Szybkość obrotu należności z tytułu dostaw i usług	przeciętny stan należności z tytułu dostaw, robót i usług+ należności z tyt. kontraktów * liczba dni w okresie / przychody ze sprzedaży	ilość dni	302	292
Szybkość obrotu zobowiązań z tytułu dostaw i usług	przeciętny stan zobowiązań z tytułu dostaw, robót i usług+ otrzymane zaliczki do kontraktów * liczba dni w okresie / przychody ze sprzedaży	ilość dni	138	117

Wskaźniki szybkości obrotu zapasów oraz wskaźniki obrotu należnościami i zobowiązaniami handlowymi uległy niewielkiemu pogorszeniu co oznacza, że cykl obrotu się minimalnie wydłużył.

4.3. Nietypowe zdarzenia mające wpływ na wynik finansowy Spółki.

W 2017 r. wystąpiły nietypowe zdarzenia mające wpływ na wynik finansowy Spółki związane z przeterminowaniem się zobowiązań wobec dostawcy komponentu urządzenia z 2012 roku. Dostawca zagraniczny dostarczył komponent niekompletny i nie wystąpił z roszczeniem o płatność. Po upływie 5 lat zobowiąza-

nie Spółka spisała jako zobowiązanie przeterminowane. Nastąpiło również obniżenie wartości dostaw niefakturowanych z uwagi na upływ czasu od momentu dostawy.

4.4. Aktualna i przewidywana sytuacja finansowa.

Aktualna sytuacja finansowa RAFAMET S.A. jest dobra. Spółka posiada według stanu na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania znaczące pokrycie planu produkcji i sprzedaży na rok 2018 w formie zamówień i kontraktów klientów. Spółka koncentruje swoje wysiłki marketingowe na powiększaniu stanu kontraktacji na lata następne po roku 2018.

Na dzień 31.12.2017 r. Spółka posiadała zobowiązania kredytowe z tytułu kredytów w rachunku bieżącym w wysokości 12.888 tys. zł, a stan należności handlowych krótkoterminowych oraz z tytułu wyceny kontraktów wynosił 58.503 tys. zł.

Spółka na koniec roku sprawozdawczego korzystała z kredytu inwestycyjnego wykorzystanego na budowę hali montażu II, z zadłużeniem pozostającym do spłaty w wysokości 8.000 tys. zł.

Zarząd Spółki dostrzega następujące zagrożenia w zakresie działań dotyczących zarządzania zasobami finansowymi:

- wysokość kosztów finansowych może ulegać wahaniom ze względu na przewidywane w roku 2018 korzystanie z kredytu bankowego,
- wysokość kosztów finansowych będzie ulegać zmianom ze względu na wahania kursowe walut.

Aby przeciwdziałać mogącym wystąpić zagrożeniom, Zarząd Spółki podjął działania minimalizujące powyższe ryzyka, na które narażony jest Emitent oraz pozyskał linie kredytowe, jak i linie gwarancyjne, pozwalające osiągnąć wyznaczone cele w postaci realizacji prognoz sprzedaży oraz procesu inwestycyjnego. Działania Zarządu koncentrują się również wokół problematyki dostosowania systemu informacji ekonomicznej do potrzeb nowoczesnego zarządzania finansami, jak też wyposażenia przedsiębiorstwa w niezbędne zasoby majątkowo-kapitałowe.

4.5. Zarządzanie ryzykami finansowymi.

Produkcja Spółki ma charakter materiałochłonny. Udział materiałów bezpośrednich takich jak wyroby hutnicze, odlewnicze czy części maszyn, podzespołów oraz urządzeń elektrotechnicznych i hydraulicznych w kosztach produkcji jest wysoki, dlatego też wzrost cen materiałów zaopatrzeniowych w istotny sposób może wpłynąć na ryzyko wzrostu kosztów produkcji, co może mieć bezpośrednie przełożenie na rentowność sprzedaży.

Tendencja wzrostu cen zaopatrzeniowych bezpośrednio przekłada się na zmniejszenie realizowanych marż zysku ze sprzedaży wyrobów przedsiębiorstwa. Spółka stale analizuje poziom cen materiałów zaopatrzeniowych kwalifikowanych dostawców w oparciu o procedury i instrukcje wynikające z wdrożonego Zintegrowanego Systemu Zarządzania.

Emitent monitoruje ryzyko braku funduszy przy pomocy narzędzia okresowego planowania płynności. Celem Spółki jest utrzymanie równowagi pomiędzy ciągłością a elastycznością finansowania poprzez

korzystanie z różnych źródeł finansowania, takich jak linia kredytowa wielocelowa (kredyt w rachunku bieżącym, kredyt odnawialny, linia do finansowania gwarancji bankowych), kredyt obrotowy, leasing finansowy oraz kredyt kupiecki.

Ryzyko zdolności kredytowej odbiorców Spółki jest związane z działalnością podstawową RAFAMET S.A. Klienci poddawani są wstępnej weryfikacji i w zależności od oceny sytuacji zobowiązani do przedstawienia zabezpieczeń finansowych.

Ryzyko kursu walutowego.

Ryzykiem zewnętrznym, na które Spółka nie ma wpływu, są zmiany kursowe związane z przewidywanym przez wielu zewnętrznych ekspertów umacnianiem się złotego. Ryzyko kursowe w przypadku generowania w 2017 r. około 81 % przychodów ze sprzedaży w walutach wymiennalnych, stanowiło największą zmienną wpływającą na działalność firmy. Jednym ze sposobów ograniczenia ryzyka jest zawieranie kontraktów z odbiorcami z poza Europy w walucie EUR, co pozwala znacznie ograniczyć ryzyko kursowe walut z krajów o zmiennym ratingu. Produkcja Emitenta w znacznym stopniu opiera się o części, podzespoły, których ceny zależą od kursu EUR. Kompensowanie sprzedaży w EUR zakupami komponentów do produkcji w EUR jest jednym ze sposobów ograniczenia ryzyka kursowego. Ograniczanie ryzyka walutowego następuje także poprzez wykonywanie płatności z krajowymi importerami w walucie EUR. Innym sposobem eliminowania ryzyka kursowego jest zawieranie terminowych, walutowych transakcji zabezpieczających typu forward. W roku 2017 Spółka nie korzystała z operacji forwardowych.

Ryzyko stóp procentowych.

Rok 2017 Emitent rozpoczął z kredytem inwestycyjnym, kredytem obrotowym i kredytem w rachunku bieżącym w łącznej wysokości 19.738 tys. zł. Zaciągane zobowiązania kredytowe w roku sprawozdawczym miały swoje odzwierciedlenie w ponoszonych kosztach odsetkowych. Racjonalne zadłużenie kredytowe w roku 2017, jak również brak zmienności stóp procentowych, pozwoliły w znacznym stopniu ograniczyć przedmiotowe ryzyko.

4.6. Ocena zarządzania zasobami finansowymi.

Spółka w okresie 2017 r. nie miała problemów z utrzymaniem płynności finansowej na poziomie operacyjnym. Spółka posiada zdolność do regulowania zobowiązań bieżących przez spieniężenie aktywów obrotowych.

Budżety przepływów gotówkowych oraz pozytywny wynik negocjacji z dostawcami towarów i usług wydłużający dotychczasowe terminy płatności, poprawiły zdolność płatniczą Spółki.

Tabela 13 Analiza porównawcza podstawowych wskaźników płynności.

Wskaźniki płynności	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	Optymalna wartość
Wskaźnik płynności I	1,63	1,67	1,3-2,0
Wskaźnik płynności II	1,40	1,53	1,0

W porównaniu z końcem 2016 r. mamy do czynienia z nieznacznym pogorszeniem się wskaźników płynności w RAFAMET S.A. Wartość wskaźnika bieżącej płynności, który określa stopień wypłacalności jednostki wyniosła 1,63, natomiast wskaźnik szybkiej płynności na koniec grudnia 2017 r. spadł do 1,40.

Wpływ na pogorszenie się wskaźników miał spadek aktywów obrotowych w porównaniu z rokiem poprzednim. Pomimo spadków wartości wskaźniki płynności mieszczą się w przedziałach optymalnych.

4.7. Informacja o zaciągniętych i wypowiedzianych umowach dotyczących kredytów i pożyczek.

Na dzień 31.12.2017 r. Spółka posiada zadłużenie z tytułu kredytu inwestycyjnego w wysokości 8.000 tys. zł na budowę hali oraz kredyty w rachunku bieżącym na łączną kwotę 12.888 tys. zł.

Emitent wykorzystywał w ciągu roku środki kredytowe (kredyt w rachunku bieżącym) wynikające z umowy o limit kredytowy wielocelowy. Dostępność limitu w ramach ww. linii kredytowej w wysokości 15.000 tys. zł, zgodnie z aneksem nr 9 z dnia 15.02.2017 r. upływa dnia 15.02.2020 r. Oprocentowanie zostało ustalone na warunkach rynkowych Wibor 1M + marża banku. Umowę zawarto z PKO BP S.A. w Warszawie.

Dnia 26.05.2017 r. Spółka podpisała z HSBC Bank Polska S.A. aneks do umowy z dnia 14.10.2009 r. o udzielenie linii gwarancyjnej i akredytyw do wysokości 6.000 tys. EUR. Na mocy niniejszego aneksu ulega zmianie nazwa umowy z "Umowy o linię gwarancji i akredytyw" na „Umowę o kredyt w rachunku bieżącym, gwarancje i akredytywy”.

Emitent może wykorzystywać niniejszy limit w następujący sposób:

- na gwarancje bankowe do wysokości 6.000 tys. EUR,
- na akredytywy do wysokości 1.000 tys. EUR,
- kredyt w rachunku bieżącym do wysokości 500 tys. EUR.

Oprocentowanie kredytu w rachunku bieżącym zostało ustalone w oparciu o stawkę EURIBOR 1M + marża bankowa. Prowizje bankowe zostały ustalone w oparciu o ceny rynkowe.

Zabezpieczenie umowy stanowią :

- cesje wierzytelności przysługujące Emitentowi z tytułu zawartych kontraktów handlowych,
- poddanie się egzekucji w trybie art.777 § 1 pkt. 5 Kodeksu Postępowania Cywilnego,
- pełnomocnictwo do rachunków bankowych Emitenta w banku.

Określono termin dostępności limitu na dzień 25.05.2018 r.

Zadłużenie z tytułu kredytu w rachunku bieżącym na dzień 31.12.2017 r. wynosiło 0 EUR.

W dniu 26.07.2016 r. została podpisana z bankiem mBank S.A. w Warszawie umowa kredytu w rachunku bieżącym do kwoty 2.000 tys. zł, z terminem spłaty do dnia 25.07.2017 r. Umowa została zawarta na warunkach finansowych WIBOR O/N + marża banku, prowizje od kredytu zostały ustalone w oparciu o

ceny rynkowe, a zabezpieczenie spłaty kredytu stanowią m.in.: weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową Emitenta oraz cesja wierzytelności z kontraktu.

Dnia 11.07.2017 r. Emitent podpisał aneks nr 2/17 do umowy o kredyt w rachunku bieżącym z limitem w wysokości 2.000 tys. zł z m Bank S.A., wydłużający termin spłaty ww. kredytu do 15.09.2017 r.

Dnia 29.08.2017 roku Emitent zawarł aneks nr 3/17 do umowy kredytu w rachunku bieżącym z mBank S.A., zmieniający okres spłaty kredytu z 15.09.2017 r. na 31.08.2018 r.

Zadłużenie z tytułu ww. kredytu na dzień 31.12.2017 r. wynosiło 1.709 tys. zł.

Dnia 24.08.2017 r. Spółka zawarł aneks nr 17 do umowy o limit wierzytelności z Raiffeisen Bank Polska S.A. do umowy o limit wierzytelności z dnia 29.07.2009 r. Na mocy niniejszego aneksu Spółka w ramach limitu na poziomie 8.000 tys. zł, będzie mogła korzystać z kredytu w rachunku bieżącym do kwoty 2.000 tys. zł w okresie do dnia 31.10.2017 r.

Dnia 27.10.2017 r. Emitent zawarł aneks nr 18 do umowy o limit wierzytelności z Raiffeisen Bank Polska S.A. do umowy o limit wierzytelności z dnia 29.07.2009 r. Limit wierzytelności został ustalony na dotychczasowym poziomie 8.000 tys. zł, a okres wykorzystania limitu został wydłużony do dnia 15.02.2019 r.

Na podstawie niniejszego aneksu Emitent może wykorzystywać przedmiotowy limit na:

- a) gwarancje bankowe: przetargowe, zwrotu zaliczki, dobrego wykonania umowy, rękojmi, płatnicze oraz gwarancje mieszane; w ramach obowiązującego limitu będą wystawiane gwarancje do kwoty 8.000 tys. zł z terminem ważności do dnia 17.04.2020 r., natomiast gwarancje do kwoty 3.500 tys. zł z terminem ważności do dnia 15.04.2022 r.,
- b) walutowe transakcje terminowe do kwoty stanowiącej równowartość 2.000 tys. zł z terminem spłaty do 17.01.2020,
- c) kredyt w rachunku bieżącym w kwocie 2.000 tys zł z okresem spłaty do dnia 15.02.2019 r.

Zadłużenie z tytułu kredytu w rachunku bieżącym na dzień 31.12.2017 r. wynosiło 0 tys. zł.

4.8. Informacja o udzielonych pożyczkach.

W 2017 roku Emitent udzielił 40 pożyczek spółce zależnej ODLEWNI RAFAMET Sp. z o.o., ogółem na wartość 7.667,8 tys. zł. Otrzymano spłatę ww. pożyczek na wartość 6.174 tys. zł.

Na dzień 31.12.2017 r. zadłużenie spółki zależnej z tytułu wszystkich pożyczek zwiększyło się o 1.494 tys. zł i wynosiło 3.651 tys. zł. Oprocentowanie pożyczek ustalono w wysokości średniomiesięcznej stopy Wibor 1M+marża za wyjątkiem pożyczki z 20.12.2017 roku na 1.200 tys. zł, gdzie ustalono oprocentowanie w wysokości średniomiesięcznej stopy 3M+ marża.

Szczegółowy wykaz udzielonych pożyczek zamieszczono w nocie nr 15 sprawozdania finansowego Spółki za 2017.

4.9. Informacja o udzielonych i otrzymanych poręczeniach i gwarancjach.

Spółka w 2017 r. nie udzieliła żadnych poręczeń.

Tabela 14 Poręczenia udzielone Zespołowi Odlewni RAFAMET Sp. z o.o. wg stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł).

Kredytodawca /Pożyczkodawca	Data udzielenia poręczenia	Data wygaśnięcia poręczenia	Kwota kredytu poręczenia	Efektywna stopa procentowa [%]	Termin spłaty kredytu leasingu
PKO BP S.A.	06.08.2015 r.	31.12.2021 r.	731,0 tys. zł		31.12.2021 r.
Millennium Leasing	09.09.2014 r.	09.09.2019 r.	2.000,0 tys. zł	WIBOR 1M + marża	09.09.2019 r.

Na dzień 31.12.2017 r. stan poręczeń udzielonych przez Emitenta spółce zależnej wynosił 2.731 tys. zł.

Emitent na dzień 31.12.2017 r. korzystał z gwarancji bankowych o łącznej wysokości 21.893 tys. zł. Uzyskane gwarancje dotyczyły zabezpieczenia zwrotu zaliczki, dobrego wykonania kontraktu oraz rękojmi, gwarancji zapłaty oraz gwarancji, regwarancji przetargowych, a także regwarancji zwrotu zaliczki. Gwarancje bankowe Spółka uzyskała odpowiednio w PKO BP S.A. w Warszawie, Raiffeisen Bank Polska S.A. Oddział w Katowicach oraz HSBC Bank Polska S.A. Oddział w Katowicach oraz Generali TU S.A.

W porównaniu z końcem roku poprzedniego na dzień 31.12.2017 r nastąpił spadek wartości gwarancji bankowych , z których korzystał Emitent o kwotę 5.332 tys. zł.

4.10. Objaśnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym, a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na 2017 r.

Nie wystąpiły różnice pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym a prognozami wyników na 2017 r. opublikowanymi raportem bieżącym nr 3 z dnia 31.01.2018 roku.

5. OPIS ISTOTNYCH CZYNNIKÓW RYZYKA I ZAGROŻEŃ

Ryzyko konkurencji

Charakter prowadzonej działalności Emitenta i stosunkowo niewielki rozmiar rynku powodują, iż zagrożenie konkurencyjne należy uznać za porównywalne z innymi sektorami przemysłu maszynowego. Największe zagrożenie konkurencyjne występuje ze strony firm włoskich, niemieckich, hiszpańskich i czeskich, które posiadają wieloletnie doświadczenie w działalności na rynku światowym i ugruntowaną pozycję. Istotnym czynnikiem przewagi konkurencyjnej – w ocenie Emitenta – jest elastyczność i szybkość dostosowania oferty produkcyjnej do specyficznych wymogów poszczególnych odbiorców. Istotnym elementem konkurencyjności jest także skuteczne rozpoznanie rynku ostatecznych odbiorców-użytkowników obrabiarek. Emitent w swoich działaniach handlowych na rynkach międzynarodowych korzysta z usług pośredników handlowych i lokalnych agentów, zatem potencjalnym czynnikiem ryzyka jest nietrafny do-

bór agenta na obsługiwanym rynku i ewentualne konsekwencje w zakresie skutecznego konkurowania na danym rynku.

Ryzyko dotyczące specyfiki działalności operacyjnej i charakteru produktów emitenta

Produkcja RAFAMET S.A. ma charakter jednostkowy lub małoseryjny, a zawierane kontrakty charakteryzują się wysoką wartością jednostkową i długim czasem realizacji, co stwarza potencjalne zagrożenie związane z relatywnie wysokim wpływem pojedynczych kontraktów na wyniki finansowe oraz ryzyko niepełnej i nieterminowej realizacji płatności za produkt. Celem minimalizacji powyższego ryzyka w kontraktach stosowany jest etapowy tryb płatności. W przypadku kontrahentów z rynków charakteryzujących się małą wiarygodnością wykorzystywane są akredytywy bankowe. Corocznie istotna część produktów Spółki kierowana jest do odbiorców, których właścicielami są podmioty państwowe (w segmencie kolejowym). Emitent jest w stanie wytwarzać zróżnicowany asortyment obrabiarek, jednakże struktura posiadanego parku maszynowego generalnie jest dostosowana do produkcji obrabiarek o średnich gabarytach (kolejnictwo) oraz wielkogabarytowych (zaplecze przemysłu energetycznego). W przypadku znaczącej zmiany w strukturze popytu na rzecz obrabiarek wielkogabarytowych ograniczeniem w sferze produkcji może być obróbka dużych elementów i ich montaż.

Jednostkowy i małoseryjny charakter produkcji i ograniczenia w elastyczności dostosowania struktury produkcji do zmian popytu mogą powodować wahania przychodów ze sprzedaży i rentowności osiąganą przez Emitenta.

Istotne ryzyko związane jest także z pozyskiwaniem, w skorelowany sposób z procesem produkcyjnym i cyklem finansowania produkcji niektórych istotnych komponentów takich jak: łożyska wielkogabarytowe czy ciężkie odlewy.

Istotnym czynnikiem ryzyka może stać się skumulowanie zamówień od klientów, co może wpływać na czas realizacji zamówienia. Głównym czynnikiem mającym wpływ na czas produkcji pozostaje wydajność spółki zależnej Emitenta – ODLEWNI RAFAMET Sp. z o.o. W celu ograniczenia tego ryzyka RAFAMET S.A. podjął działania, mające na celu zwiększenie mocy produkcyjnych odlewni oraz zmianę profilu produkcji tej spółki, polegające na odejściu od produkcji detali lekkich na rzecz skoncentrowania się na produkcji detali ciężkich żeliwa szarego i sferoidalnego oraz wprowadzenia na większą skalę produkcji odlewów w oparciu o technologię Lost Foam.

Ryzyko rynków zbytu

Emitent sprzedaje produkty głównie na rynkach zagranicznych, w krajach o zróżnicowanej sytuacji makroekonomicznej. Cykl zakupów produktów Emitenta wiąże się co prawda bardziej z koniecznością odnawiania parku maszynowego użytkowników i nie jest bezpośrednio powiązany z bieżącą koniunkturą, ale dłuższe pogorszenie sytuacji makroekonomicznej w danym kraju stanowi zagrożenie dla uzyskiwania stabilnych przychodów i marż na danym rynku. Emitent prowadzi swoją działalność handlową także na rynkach o podwyższonym ryzyku politycznym i w krajach, wobec których społeczność międzynarodowa wprowadziła ograniczenia swobody obrotu. Zaostrzenie sytuacji politycznej i konieczność uzyskiwania licencji eksportowej stanowią zatem czynnik ryzyka.

Ostatnie lata nie były dla producentów obrabiarek ciężkich na świecie okresem najlepszym. Portfele zamówień skurczyły się istotnie, a dynamika przyrostu nowych zamówień spadła znacząco. Sygnały dochodzące z rynków zagranicznych nie wskazują na szybką poprawę sytuacji i perspektywę wzrostu sprzedaży obrabiarek ciężkich na świecie, dlatego też uważamy, że rok 2017 będzie kolejnym okresem o charakterystyce stagnacyjnej z wyraźną tendencją do obniżania ogólnego poziomu cen ze skutkiem dla rentowności oraz zaostrzającą się walką konkurencyjną, również ze strony nowych podmiotów na rynku.

Ryzyko kursowe

Wysoki udział sprzedaży eksportowej w przychodach Emitenta generuje wysokie ryzyko kursowe, szczególnie istotne w przypadku kontraktów zawartych na dłuższe okresy czasu. Dla ograniczenia ryzyka kontraktów z odbiorcami z krajów o mniej stabilnych walutach, umowy zawierane są w EUR lub USD. Na ograniczenie ryzyka kursowego wpływa realizacja zakupów komponentów i materiałów w walutach sprzedaży wyrobów gotowych (materiały importowane, denominowane stanowią około 42% wartości materiałów ogółem stosowanych w produkcji). Instrumentem ograniczania ryzyka kursowego może stać się zawieranie walutowych transakcji zabezpieczających. Produkcja RAFAMET S.A. w znacznym stopniu opiera się o komponenty, których ceny zależą od kursu EUR. Kompensowanie sprzedaży w EUR z zakupami komponentów do produkcji w EUR ogranicza ryzyko walutowe.

W dniu 20.12.2017 r. Rada Nadzorcza zaopiniowała pozytywnie politykę zarządzania ryzykiem walutowym w RAFAMET S.A.

Ryzyko stóp procentowych

Działalność Emitenta w przypadku zwiększenia finansowania obcego może w przypadku wzrostu rynkowych stóp procentowych wiązać się ze zwiększonymi kosztami finansowymi z tytułu obsługi zaciąganych zobowiązań.

Ryzyko współpracy z instytucjami finansowymi

W strukturze finansowania bieżącej działalności istotną rolę odgrywa finansowanie z wykorzystaniem kredytów bankowych. Istnieje ryzyko, że Spółka nie będzie w stanie wypełnić wszystkich warunków umów kredytowych (covenants). Powyższy czynnik może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową oraz osiągnięte wyniki.

Ryzyko wzrostu cen materiałów zaopatrzeniowych

Wzrost cen materiałów zaopatrzeniowych w istotny sposób wpływać może na ryzyko wzrostu kosztów produkcji i kształtowania się rentowności, bowiem produkcja ma charakter materiałochłonny, a udział wyrobów hutniczych i komponentów w postaci części maszyn i urządzeń elektrotechnicznych w kosztach produkcji jest wysoki. Emitent zabezpiecza się przed zmianami cen importowanych materiałów zaopatrzeniowych wykorzystując tzw. heging naturalny (dostawę dewiz pozyskanych z eksportu). Kolejnym sposobem na ograniczenie ryzyka wzrostu cen jest dokonywanie zakupu materiałów i usług do produkcji w oparciu o politykę kilku dostawców jednego materiału, usługi i towaru, co powoduje poprawne relacje rynkowe skutkujące możliwością oddziaływania w znacznym stopniu na poziom cen. W przypadku dostawców – monopolistów istnieje duże uzależnienie i mała możliwość oddziaływania na cenę.

Ryzyko dotyczące wykwalifikowanej i doświadczonej kadry pracowniczej

Istnieją ograniczenia w pozyskaniu wykwalifikowanych i wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz osób chętnych do podjęcia się prac ciężkich przy spełnianiu optymalnych oczekiwań pracodawcy. Ewentualna utrata wykwalifikowanych pracowników kadry inżyniersko – technicznej w związku z obniżeniem ustawowego wieku emerytalnego oraz ograniczenia w pozyskaniu nowych pracowników na zastępstwa zatrudnieniowe (wysoka średnia wieku załogi), a także procedury rekrutacji i koszty związane z wdrażaniem nowozatrudnionych pracowników, mogą wpływać na efektywność działalności.

Ryzyko związane z otoczeniem makroekonomicznym

Otoczenie gospodarcze charakteryzujące się brakiem trwałych oznak przełamywania dekoniunktury światowej w branży obrabiarek ciężkich i stabilizacją ilości nowych zamówień na wyroby dla branży kolejowej produkowane przez Spółkę - to najważniejsze zewnętrzne czynniki wpływające na warunki funkcjonowania Emitenta.

Ze względu na specyfikę produktów, na poziom sprzedaży wpływa ogólne tempo wzrostu gospodarczego, a przede wszystkim poziom realizowanych inwestycji (zakupy nowych maszyn). Aktualna sytuacja ekonomiczna wpływa na spadek nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, co przekłada się na spadek sprzedaży, osiągane wyniki i sytuację finansową. Globalna sytuacja może negatywnie oddziaływać na sytuację finansową odbiorców i przełożyć się na sytuację finansową Emitenta.

W ocenie Zarządu Spółka jest w średnim stopniu narażona na działanie opisanych czynników ryzyka i zagrożeń.

6. OFEROWANE PRODUKTY, SPRZEDAŻ I RYNKI ZBYTU

6.1. Produkty i usługi.

Rynek kolejowy – obrabiarki (lekkie i ciężkie) dla przedsiębiorstw eksploatujących tabor szynowy

Tokarki podtorowe UGE 180, UGE 300, UGE 400

Cechą charakterystyczną tokarek podtorowych jest wysoka sztywność konstrukcji oraz stabilność geometryczna. Tokarka podtorowa UGE 180, UGE 300 i UGE 400 N są dwusuportowymi sterowanymi numerycznie tokarkami specjalnymi, przeznaczoną do obróbki kół jezdnych zestawów kołowych pojazdów trakcji szynowej. Ich zasadniczym przeznaczeniem jest reprofilowanie kół pojazdów szynowych, bez konieczności demontażu zestawów kołowych z pojazdu. Zapewnia to radykalne skrócenie czasu wyłączenia pojazdu z ruchu, przez co znacznie wzrasta efektywność jego eksploatacji. Obrabiarki chwalone za wysokie osiągi, zarówno w zakresie wydajności i dokładności obróbki oraz działania wyposażenia pomiarowego.

Tokarki nadtorowe UDA 125, UFB 112

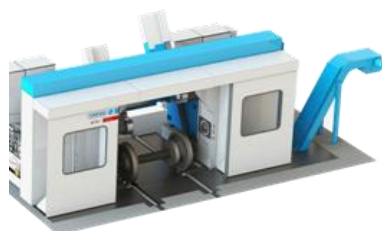
Tokarki nadtorowe przeznaczone są do regeneracji profilu kół pojedynczych zestawów kołowych, tzn. wywiązanych z wózka jezdnego. Mogą być wykonane w wersji przelotowej, umożliwiającej transport zestawu kołowego przez obrabiarkę w linii technologicznej lub w układzie nieprzelotowym, gdzie zestawy kołowe są podawane i odbierane z tej samej strony maszyny. Wysokowydajna obróbka profilu odbywa się w automatycznym cyklu kontrolowanym przez numeryczny układ sterowania sprzężony z cyfrowymi napędami.

Rynek kolejowy – obrabiarki (lekkie i ciężkie) dla przedsiębiorstw eksploatujących tabor szynowy

Tokarka podtorowa tandem 2 UGE 300

Prace nad obrabiarkami typu tandem są odpowiedzią Rafametu na rosnące zapotrzebowanie na maszyny do obróbki profilu jezdnego dla KDP. Tabor ten stawia najwyższe wymagania, dotyczące dokładności obróbki profilu jezdnego kół z powodu zarówno bezpieczeństwa transportu osobowego, jak i komfortu jazdy. Obróbka profilu kół w pojazdach KDP podlega ocenie jej wyników z normami dotyczącymi zależności pomiędzy wszystkimi kołami pojazdu, co implikuje dodatkowe problemy pomiarowo-obróbkowe. Jeżeli obróbka profilu kół odbywa na tokarkach podtorowych, to zestawy kołowe nie wymagają ich wymontowania z pojazdu. Zestawienie dwóch tokarek podtorowych przystosowanych do symultanicznej obróbki czterech kół (dwóch zestawów kołowych zamontowanych w jednym wózku jezdnym) skracają cykl reprofilowania kół i, tym samym, czas wyłączenia pojazdu z eksploatacji.

Tokarka cierna przelotowa UFD 140

W odpowiedzi na rosnącą konkurencję oraz coraz wyższe wymagania odbiorców w obszarze kolei dużych prędkości, Rafamet podjął decyzję projektu nowej tokarki mającej za zadanie lepiej odpowiedzieć na potrzeby odbiorców niż dotychczas oferowane modele UDA 125 oraz UFB 125. Nowa obrabiarka ma cechować się wydajnością porównywalną do produktów najważniejszych konkurentów Spółki (możliwość skrawania, przy przekroju wióra do 18 mm²) jak również ma być pozbawiona uchwytów szczękowych którym towarzyszy ryzyko ewentualnego skaleczenia koła i w efekcie pęknięć zmęczeniowych.

System laserowego pomiaru zestawów kołowych

Spółka we współpracy z firmą Graw Sp. z o.o. oferuje przejezdne laserowe stanowiska pomiarowe. Skanery laserowe 2D umożliwiają pomiar kilku parametrów geometrycznych kół kolejowych. Specjalistyczne oprogramowanie umożliwia analizę zapisanych obrazów i określenie istotnych parametrów, charakteryzujących m.in. kształt profilu. Dane te, w połączeniu z parametrami badanego pojazdu, mogą służyć do analiz zużycia profilu i prognozowania okresu dalszej eksploatacji poszczególnych pojazdów przed wykonaniem regeneracji profilu. Mogą być również przekazane do systemu sterowania tokarką podtorową, umożliwiając optymalne zaplanowanie procesu regeneracji kół.

Rynek kolejowy – producenci taboru kolejowego i zestawów kołowych

Tokarki nadtorowe UDA 125, UFB 125, UFD 140

Tokarki nadtorowe przeznaczone są do regeneracji profilu kół pojedynczych zestawów kołowych. Mogą być wyposażone albo w klasyczny, zabieraczowy system mocowania zestawów kołowych lub w mechanizm przenoszący napęd za pomocą rolek ciernych.

Tokarka do kół KCM 150 S

Tokarka do kół zbudowana jest na bazie jednostojakowej tokarki karuzelowej wyposażonej w jeden suport pionowy, magazyn narzędzi i system chłodzenia narzędzi. W zależności od potrzeb, może być wykonana w konfiguracji umożliwiającej obróbkę wykańczającą otworu piasty koła, obróbkę obręczy, średniowydajną obróbkę całego koła lub - po doposażeniu jej w mocniejszy napęd główny i drugi suport narzędziowy - wysokowydajną obróbkę całego koła.

Tokarka do osi TOK 80 S

Tokarka do osi TOK 80 CNC jest sterowaną numerycznie obrabiarką specjalną przeznaczoną do toczenia osi zestawów kołowych pojazdów szynowych. Zastosowanie sterowania numerycznego pozwala na automatyczną i wydajną obróbkę według programu technologicznego. Można na niej wykonywać obróbkę zgrubną i wykańczającą osi regenerowanych lub nowych.

Prasa do zestawów kołowych

Prasa do zestawów kołowych przeznaczona jest do montażu i demontażu kół i innych elementów jak tarcze hamulcowe i koła zębate z osi zestawów kołowych. Może być wykonana w różnych wariantach: od podstawowej wersji z jednym cylindrem do prostych zastosowań o niskiej wydajności do w pełni automatyzowanych konfiguracji z dwoma cylindrami i bogatym wyposażeniem peryferyjnym do wysokowydajnej pracy, w tym w liniach technologicznych.

Frezarka do ram wózków

Frezarka do obróbki ram wózków jezdnych pojazdów szynowych jest frezarką typu Gantry umożliwiającą frezowanie przestrzenne 3-osiowe, wiercenie i inne operacje wykonywane za pomocą narzędzi obrotowych we wszystkich płaszczyznach obróbczych. Zastosowanie układu sterowania CNC zapewnia wydajną i automatyczną obróbkę detali według programu.

Rynek wielkogabarytowych obrabiarek jednostkowych (rynek pozakolejowy)

Tokarki karuzelowe trzech serii: KDC, KCI, KCM

Uniwersalne tokarki karuzelowe o szerokim zakresie średnic stołów roboczych od 1.000 mm do 8.000 mm i średnicy toczenia do 13.000 mm, zróżnicowanych prędkościach obrotowych stołu (od 25 do 400 obr./min.) i zróżnicowanym obciążeniu stołu (od 6 do 350 ton). Obrabiarki wyposażone w dodatkowe wrzeciono wiertarsko-frezarskie oraz specjalizowany napęd dla dokładnego kątownego pozycjonowania stołu. Sterowane wyłącznie przez układy sterowania CNC oraz odpowiednio precyzyjne napędy cyfrowe. Obrabiarki posiadają bogate wyposażenie do automatycznej wymiany narzędzi i głowic narzędziowych, jak również do realizacji automatycznego pomiaru narzędzi skrawających i obrabianego detalu..

Frezarki GMC, FBA, HSM

Frezarki bramowe uniwersalne z przesuwym stołem lub przesuwą bramą (Gantry) dla precyzyjnej i wydajnej obróbki różnorodnych detali o dużych wymiarach. Wyposażone w nowoczesne komponenty składowe oraz układy sterowania numerycznego o wszechstronnych możliwościach technicznych i technologicznych. Wyposażone w głowice narzędziowe stałe i przestawne, z napędem wrzeciona o szerokim zakresie regulacji obrotów i wysokiej dokładności biegu wrzeciona..

Ciężkie tokarki poziome TZL, TCE, TCF, TCM

Uniwersalne i specjalizowane tokarki poziome zapewniają precyzyjną obróbkę ciężkich detali. Posiadają budowę modułową, pozwalającą na ich łatwą rozbudowę celem przystosowania do indywidualnych wymagań użytkownika. Wyposażone są w wielopozycyjne głowice rewolwerowe z narzędziami tokarskimi i obrotowymi. Dodatkowy napęd zapewnia dokładne pozycjonowanie kątowne obrabianego detalu, np. dla wykonania prac wiertarskich lub frezarskich. Obrabiarki sterowane są układami CNC i sprzężonymi z nimi napędami regulowanymi cyfrowo. Posiadają precyzyjne systemy pomiaru położenia narzędzia oraz detalu..

Rynek usług wielkogabarytowej obróbki skrawaniem

Firma dysponuje parkiem maszynowym umożliwiającym wykonywanie obróbki wiórowej wielkogabarytowych elementów stalowych i żeliwnych w zakresie toczenia, frezowania, wiercenia, wytaczania. W ramach wolnych mocy przerobowych może zaoferować do 10.000 godzin roboczych.

Remonty i modernizacje obrabiarek

1. Remonty obrabiarek.

Spółka wykonuje remonty obrabiarek produkcji własnej i obcej. W ramach remontu dokonuje się regeneracji podstawowych elementów obrabiarki, takich jak łoża, stojaki, belki suportowe, suporty, itp. Wymienia się elektryfikację i hydraulikę. Wykonuje się nowe szafy sterownicze i agregaty hydrauliczne.

2. Modernizacje obrabiarek.

Modernizacja polega na wyposażeniu obrabiarki w układ sterowania numerycznego CNC, integrujący wszystkie dotychczasowe funkcje robocze, zapewniający skrawanie dowolnej ilości profili, w tym profili ekonomicznych oraz umożliwiającą określenie zużycia profilu i przygotowanie optymalnych danych do skrawania.

Usługi

- 1) Opracowania dokumentacji konstrukcyjnej na modernizację maszyn i urządzeń produkcji własnej i obcej. Dotyczy to modernizacji w zakresie mechanicznym, hydraulicznym, smarowania oraz elektrycznym wraz z opracowaniem oprogramowania PLC.
- 2) Opracowania programów technologicznych dla obrabiarek sterowanych numerycznie dla obróbki części.
- 3) Obróbka detali (zasadniczo w zakresie obróbki wiórowej).
- 4) Pomiary geometryczne maszyn i urządzeń przy użyciu precyzyjnych urządzeń laserowych.
- 5) Oprogramowania specjalistyczne do stosowania w produkowanych obrabiarkach.
- 6) Serwisy i montaż obrabiarek.

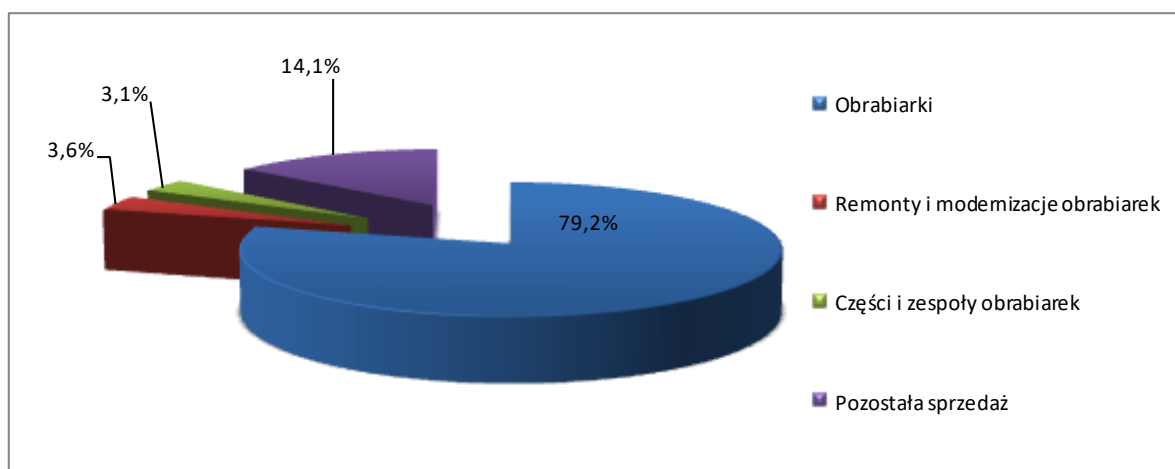
6.2. Struktura asortymentowa sprzedaży.

Podstawowym produktem w 2017 roku, ze sprzedaży którego Spółka osiągnęła swoje przychody w największej części (wg zestawienia „Struktura asortymentowa sprzedaży RAFAMET S.A. w 2017 r.”), bo prawie 80% całości obrotów była grupa „obrabiarki i urządzenia”. Sprzedaż Spółki nowych obrabiarek i urządzeń w wyrażeniu wartościowym w 2017 r. osiągnęła poziom podobny do 2016 r. W grupie asortymentowej „remonty i modernizacje obrabiarek” nastąpił niewielki, bo 14% spadek sprzedaży w stosunku do roku poprzedniego. W grupie asortymentowej „części i zespoły obrabiarek” odnotowano wzrost sprzedaży o ponad 30% w stosunku do roku 2016. Również w grupie asortymentowej „pozostała sprzedaż” odnotowano wzrost sprzedaży o 17% w stosunku do wyniku roku poprzedniego.

Tabela 15 Struktura asortymentowa sprzedaży RAFAMET S.A. w 2017 r.

Asortyment	Wykonanie 2016		Wykonanie 2017		Dynamika
	Wartość (tys. zł)	Udział w sprzedaży (%)	Wartość (tys. zł)	Udział w sprzedaży (%)	
Obrabiarki i urządzenia ogółem:	66 733	81,6	64 478	79,2	96,6%
w tym: kraj	4		7 867		
eksport	66 729		56 611		
Remonty i modernizacje obrabiarek ogółem:	3 320	4,0	2 887	3,6	86,9%
w tym: kraj	2 651		2 256		
eksport	669		631		
Części i zespoły obrabiarek ogółem:	1 939	2,4	2 540	3,1	131,1%
w tym: kraj	602		1 252		
eksport	1 337		1 288		
Pozostała sprzedaż ogółem:	9 783	12,0	11 506	14,1	117,6%
w tym: kraj	7 333		6 162		
eksport	2 450		5 344		
Sprzedaż ogółem:	81 775	100	81 411	100	99,6%
w tym: kraj	10 590		17 537		
eksport	71 185		63 874		

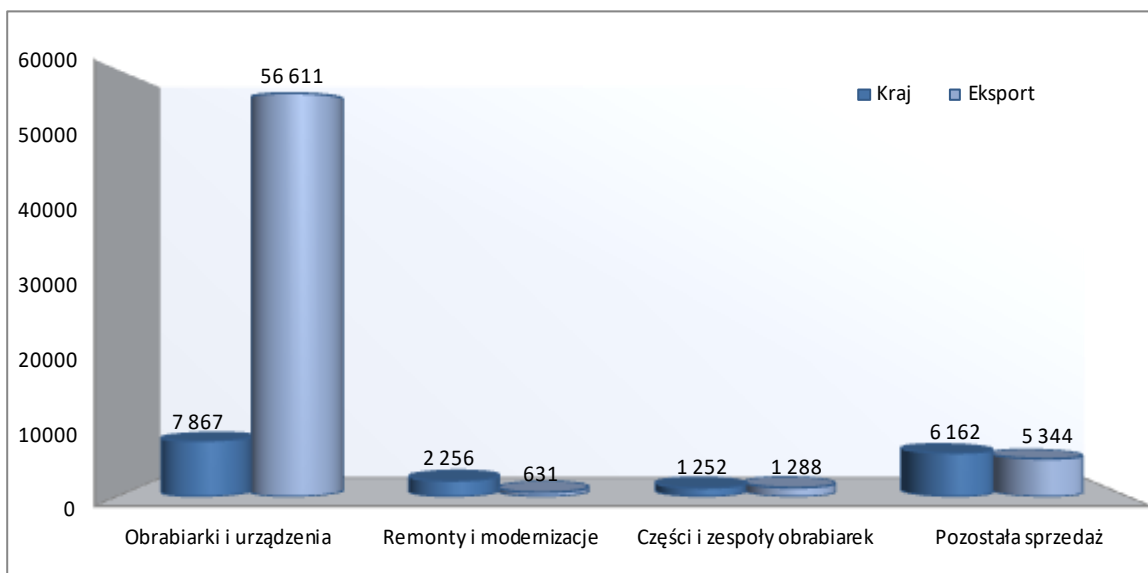
Wykres 2 Struktura asortymentowa sprzedaży RAFAMET S.A. w 2017 r.

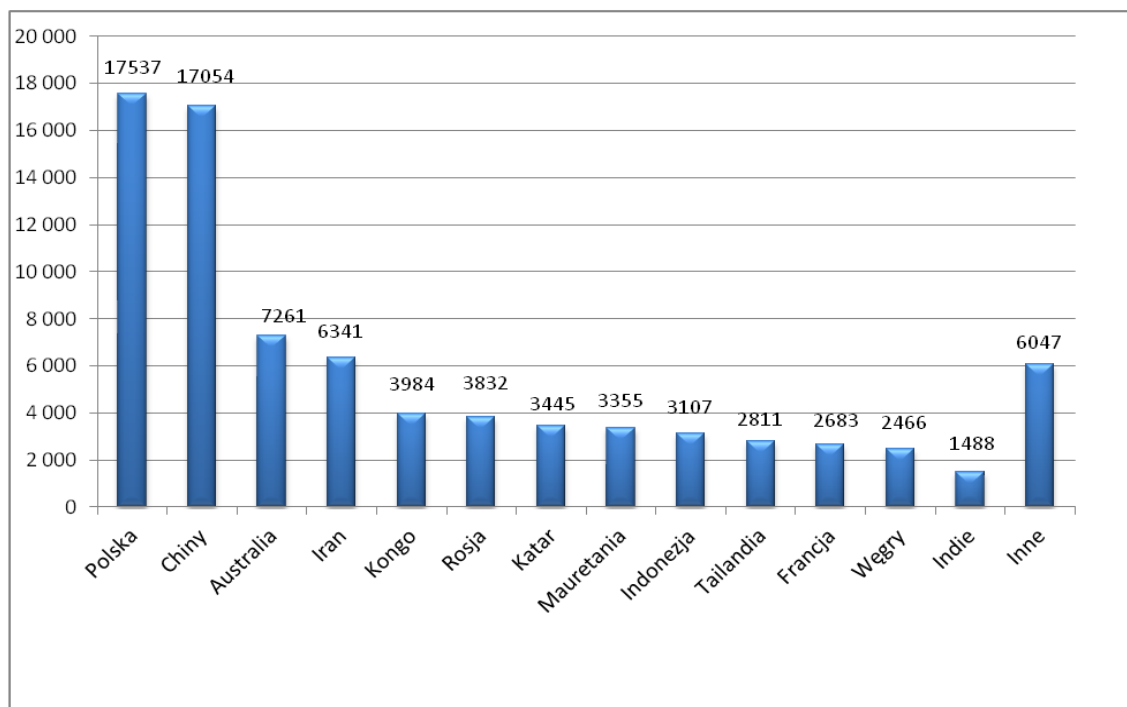
6.3. Informacje o rynkach zbytu z uwzględnieniem podziału na rynki krajowe i zagraniczne.

W 2017 r. Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. osiągnęła przychody na ogólną wartość 81.411 tys. zł. Jest to poziom sprzedaży porównywalny do osiągniętego w poprzednim roku sprawozdawczym (w 2016r. 81.775 tys. zł).

Wykres 3 Struktura asortymentowa sprzedaży RAFAMET S.A. w 2017 r. z uwzględnieniem sprzedaży zagranicznej i krajowej.

Wykres 4 Sprzedaż RAFAMET S.A. w 2017 r. na wybrane rynki (w tys. PLN).

W 2017 r. większą część swoich przychodów Spółka zrealizowała na rynkach zagranicznych. Sprzedaż na te rynki w omawianym okresie wyniosła 63.874 tys. zł, co stanowi 78% ogółu sprzedaży produktów i usług RAFAMET S.A. Sprzedaż zagraniczna w stosunku do roku poprzedniego spadła o ponad 10%. Największym odbiorcą, na rzecz którego sprzedaż Spółki wyniosła prawie 21% ogółu sprzedaży był w omawianym okresie rynek chiński, gdzie sprzedaż wyrobów i usług wyniosła 17.054 tys. zł. Innymi istotnymi rynkami sprzedaży eksportowej dla RAFAMET S.A. były następujące rynki: australijski (odpowiednio 7.261 tys. zł, czyli ok. 9% ogółu sprzedaży), irański (6.341 tys. zł, czyli ok. 8% ogółu sprzedaży), kongijski (3.984 tys. zł, czyli 4,9% ogółu sprzedaży), rosyjski (3.832 tys. zł, co stanowi 4,7% ogółu sprzedaży), katarski (3.445 tys. zł, czyli 4,2% ogółu sprzedaży) oraz mauretański (3.355 tys. zł, czyli 4,1% ogółu sprzedaży). Innymi ważnymi rynkami sprzedaży eksportowej dla RAFAMET S.A. były Indonezja, Tajlandia, Francja, Węgry oraz Indie. Wartość sprzedaży na te rynki wyniosła 12.555 tys. zł, czyli 15,5% ogółu sprzedaży.

Tabela 16 Sprzedaż RAFAMET S.A. w 2017 r. na wybrane rynki.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość w tys. PLN	Udział w sprzedaży ogółem w %
I.	Sprzedaż ogółem	81 411	100%
II.	Polska	17 537	21 5%
III.	Sprzedaż zagraniczna, w tym:	63 874	78,5%
1.	Chiny	17 054	20,9%
2.	Australia	7 261	8,9%
3.	Iran	6 341	7,8%
4.	Kongo	3 984	4,9%
5.	Rosja	3 832	4,7%
6.	Katar	3 445	4,2%
7.	Mauretania	3 355	4,1%
8.	Indonezja	3 107	3,8%
9.	Tajlandia	2 811	3,5%
10.	Francja	2 683	3,3%
11.	Węgry	2 466	3,0%
12.	Indie	1 488	1,8%
13.	Inne	6 047	7,4%

W okresie sprawozdawczym sprzedaż krajowa Emitenta wyniosła 17.537 tys. zł, czyli ponad 21% wolumenu sprzedaży ogółem, co oznacza znaczny, bo ponad 65-cio procentowy wzrost sprzedaży w porównaniu do 2016 r. Największym krajowym odbiorcą Spółki była firma Zarmen FPA Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Emitent zrealizował zamówienia na rzecz tej firmy na łączną kwotę 2.677 tys. zł, czyli 3,3% ogółu sprzedaży. Kolejnym dużym odbiorcą była Grupa Azoty „KOLTAR” Sp. z o.o. z siedzibą w Tarnowie, na rzecz której Spółka zrealizowała zamówienia na kwotę 2.630 tys. zł, czyli 3,3% ogółu sprzedaży.

7. INFORMACJA O ZAWARTYCH UMOWACH ZNACZĄCYCH

W 2017 r. zawarto następujące umowy znaczące dla działalności Emitenta:

- aneks nr 9 z dnia 15.02.2017 r. zawarty z bankiem Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna do umowy kredytu w formie limitu kredytowego wielocelowego z dnia 17.02.2010 r. Dotychczasowa kwota limitu wielocelowego nie uległa zmianie (15.000.000,00 zł.) Na podstawie zawartego aneksu zmianie uległ końcowy okres spłaty kredytu w formie limitu kredytowego wielocelowego, który został wyznaczony na dzień 15.02.2020 r.
O zawarciu aneksu Emitent informował raportem bieżącym nr 2/2017 z dnia 15.02.2017 r.
- aneks nr 18 z dnia 26.05.2017 r. zawarty z HSBC Bank Polska S.A. do umowy o linię gwarancji z dnia 14.10.2009 r. Przedmiotem umowy było udzielenie linii gwarancyjnej do wysokości określonego limitu 6.000.000,00 EUR, w aneksie nr 18 został określony nowy termin dostępności limitu na dzień 25.05.2018 r.
O zawarciu aneksu Emitent informował raportem bieżącym nr 12/2017 z dnia 02.06.2017 r.
- aneks nr 17 z dnia 24.08.2017 r. zawarty z Raiffeisen Bank Polska S.A. do umowy o limit wierzytelności z dnia 29.07.2009 r. W ramach dostępnego limitu w wysokości 8.000.000,00 zł, na podstawie aneksu Spółka może również korzystać z kredytu w rachunku bieżącym do kwoty 2.000.000,00 zł w terminie do dnia 31.10.2017 r.
O zawarciu aneksu Emitent informował raportem bieżącym nr 18/2017 z dnia 31.08.2017 r.
- aneks nr 18 z dnia 31.10.2017 r. zawarty z Raiffeisen Bank Polska S.A. do umowy o limit wierzytelności z dnia 29.07.2009 r. Na podstawie aneksu limit wierzytelności został ustalony na poziomie 8.000.000,00 zł, a okres wykorzystania limitu został wydłużony do dnia 15.02.2019 r.
O zawarciu aneksu Emitent informował raportem bieżącym nr 23/2017 z dnia 31.10.2017 r.

8. INWESTYCJE

8.1. Inwestycje zrealizowane w roku 2017.

Działalność inwestycyjna Spółki w 2017 r. realizowana była m.in. w zakresie: zakupu maszyn, zakupu aparatury kontrolno pomiarowej, zakupu urządzeń i narzędzi, zakupu sprzętu komputerowego i środków łączności, zakupu środków transportu oraz zakupu wyposażenia biur.

Nakłady inwestycyjne w okresie sprawozdawczym wyniosły łącznie 3.899,4 tys. zł. Do najważniejszych zadań inwestycyjnych zrealizowanych w 2017 r. należy zaliczyć:

1) zakup maszyn,

W roku 2017 zakończono budowę wiertarko-frezarki WFA 200 CNC. Nakłady na ten cel w roku sprawozdawczym wyniosły 2.109,8 tys. zł. W tym okresie zakończono także budowę tokarki karuzelowej KCI 500 CNC, przeznaczając na ten cel w 2017 roku kwotę 10,5 tys. zł. Ponadto w ramach wydatków w tej grupie asortymentowej wykonano modernizację wózka kolejowego z przystosowaniem do testowania obrabiarek podtorowych typu tandem za kwotę 11,9 tys. zł.

Całkowite nakłady w tej grupie asortymentowej wyniosły 2.132,2 tys. zł.

2) zakup środków transportu,

W roku 2017 dokonano zakupu samochodów osobowych na kwotę 889,8 tys. zł.

3) remont i modernizacja obiektów budowlanych i infrastruktury,

W roku 2017 w tej grupie asortymentowej wydatkowano kwotę 420,1 tys. zł. Do głównych inwestycji należy zaliczyć: remonty infrastruktury budowlanej (213,0 tys. zł), modernizację parkingu (115,3 tys. zł), modernizację obiektów budowlanych (48,8 tys. zł), wykonanie nowych chodników (43,0 tys. zł).

4) zakup sprzętu komputerowego i środków łączności,

W roku 2017 na doposażenie stanowisk pracy w sprzęt komputerowy i środki łączności Spółka wydatkowała kwotę 226,0 tys. zł. Za kwotę 216,1 tys. zł zakupiono sprzęt komputerowy i urządzenia sieciowe, zaś pozostałą kwotę wydatkowano na środki łączności.

5) zakup środków niematerialnych,

W ramach tej grupy asortymentowej poniesiono nakłady na wykonanie dokumentacji technologiczno-konstrukcyjnej obrabiarki TCF 200 CNC za kwotę 107,1 tys. zł oraz oprogramowanie konstrukcyjne SOLIDWORKS.

Łącznie wydatkowano kwotę 218,6 tys. zł.

6) zakup urządzeń i narzędzi,

Główną pozycję wydatków stanowi zakup nagrzewnic do hal produkcyjnych za kwotę 3,2 zł oraz waga platformowa PS 300 za 2,6 tys. zł. Łączna wartość wydatków to 7,7 tys. zł.

7) zakup mebli biurowych,

Na wyposażenie pomieszczeń biurowych w okresie sprawozdawczym wydatkowano kwotę 5 tys. zł.

8) zakup aparatury kontrolno pomiarowej,

W roku 2017 rozpoczęto modernizację maszyny pomiarowej KMZ-S Mauser i wydatkowano na ten cel 0,6 tys. zł.

8.2. Ocena możliwości realizacji zamierzeń inwestycyjnych, w tym inwestycji kapitałowych, w porównaniu do wielkości posiadanych środków, z uwzględnieniem możliwych zmian w strukturze finansowania tej działalności.

Duża skala inwestycji infrastrukturalnych i maszynowych zrealizowana do końca 2017 r. powoduje, że skala inwestycji roku 2018 zaplanowana jest na poziomie około 50% rocznej wartości amortyzacji, jednak bez uwzględnienia inwestycji pod nazwą „Frezarko – wiertarka WFA 200 CNC”, oddanej do eksploatacji w lutym br. w formule operacyjnego leasingu zwrotnego. Inwestycje Spółki roku 2018 będą realizowane w oparciu o środki własne, a w przypadku decyzji o zakupie 4 lub 5 osiowego centrum obróbczego średniej wielkości możliwe jest wykorzystanie do sfinansowania inwestycji leasingu operacyjnego.

Inwestycja kapitałowa Emitenta z 2017 roku polegająca na zawiązaniu spółki joint venture na rynku chińskim pod firmą Hebei Rafamet Machinery Co., Ltd., w roku 2018 będzie realizowana m.in. poprzez objęcie kapitału założycielskiego w wysokości 1.500.000 CNY (50% kapitału założycielskiego). Nastąpi to po uzyskaniu tzw. licencji na prowadzenie działalności gospodarczej wydawanej przez administrację państwową w Chinach po sprawdzeniu formalnym i merytorycznym wszystkich przedłożonych przez założycieli jeszcze w 2017 roku dokumentów.

9. ZAOPATRZENIE

Źródła zaopatrzenia Spółki w 2017 roku nie uległy zasadniczej zmianie, z uwagi na stabilny asortyment produkowanych wyrobów i usług. Spółka posiada dobrze rozwiniętą i zdywersyfikowaną bazę dostawców dla grupy materiałów i usług o strategicznym znaczeniu dla produkcji. Wartość zakupu tych materiałów w wartości zakupów ogółem wynosi 73,83%, a ich udział w wartości przychodów ze sprzedaży stanowi 37,60%, zaś udział kosztów zakupu ogółem w wartości sprzedaży wynosi 50,91%.

Udział wartości zakupów poszczególnych kategorii w wartości sprzedaży i w zakupach ogółem kształtuje się następująco:

Tabela 17 Struktura udziału kosztów zakupów RAFAMET S.A.

L.p.	Kategoria	Udział wartości zakupów	
		w wartości sprzedaży	w wartości zakupów ogółem
1.	Odlewy odkuwki i inne materiały hutnicze	6,20%	12,18%
2.	konstrukcje spawane i usługi obróbcze	4,07%	7,99%
3.	Sterowania i napędy oraz osprzęt elektryczny	9,29%	18,24%
4.	Aparatura i osprzęt hydrauliki siłowej	4,11%	8,06%
5.	Łożyska, prowadnice i przekładnie śrubowe	1,19%	2,33%
6.	Reduktory i komponenty mechaniczne	5,49%	10,78%
7.	Narzędzia uszczelnienia i elementy złączne	2,88%	5,66%
8.	Opakowania, oleje, farby i usługi produkcyjne	4,37%	8,59%
9.	Pozostałe kategorie (w tym węgiel)	13,31%	26,17%
	Ogółem	50,91%	100,00%

Główni dostawcy kluczowego asortymentu w 2017 r.:

- ODLEWNIA RAFAMET Sp. z o.o. - modele i odlewy żeliwne,
- „EMSTAL” Dąbie - odkuwki i materiały stalowe,
- „STAL – TRANS” Piekary Śląskie - wyroby walcowane,
- PPHU „KON- BUD” Motkowice - osłony i konstrukcje,
- „KMTM” S.C. Racibórz - konstrukcje spawane i wypački,
- „SIEMENS” Sp. z o.o. - sterowania i napędy,
- ZPAS Przygórze S.A. - szafy sterownicze i osłony
- „ELEKTROART” Racibórz - aparatura elektryczna,
- APS - linały pomiarowe,
- „HYDAC” sp. z o.o. - zasilacze i elementy hydrauliki siłowej,
- „ARGO-HYTOS” Sp. z o.o. Zator - zasilacze i elementy hydrauliki siłowej,
- NORMAPRESS - armatura hydrauliczna
- „MARAT” Sp. z o.o. Rybnik - łożyska i chłodziwo,
- TLC Łożyska sp. j. - łożyska i pasy,
- MAY FRAN International - komponenty mechaniczne,
- KABELSCHLEPP Sp. z o.o. - osłony i transportery,
- BEFARED - zespoły napędowe, części maszyn,
- „SANDVIK Polska” Sp. z o.o. - płytki skrawające,

- Centrala Techniczna „ELTECH” Sp. z o.o. - narzędzia i płytki skrawające.
- „RAFAMET SERVICE & TRADE” Sp. z o.o. - tłumaczenia i usługi serwisowe,
- FRB Bandurski - fundamenty,
- Polska Grupa Górnicza - węgiel energetyczny.

Udział żadnego dostawcy nie przekroczył 10% przychodów ze sprzedaży RAFAMET S.A.

10. BADANIA I ROZWÓJ, ZARZĄDZANIE JAKOŚCIĄ

Prace badawczo – rozwojowe

A. Projekty badawczo - rozwojowe.

Lp.	Tematyka
1.	Opracowanie dokumentacji konstrukcyjnej mechanicznej tokarki portalowej z napędem ciernym do obróbki zestawów kołowych UFD 140 N
2.	Opracowanie dokumentacji konstrukcyjnej i oprogramowania obrabiarki 2UGE300N – Tandem oraz dwóch obrabiarek UGE300N z jedną maszyną przesuwną
3.	Opracowanie dokumentacji konstrukcyjnej mechanicznej rodziny tokarek kłowych sterowanych numerycznie TCM 130 / 155 / 180 N
4.	Projekt i wdrożenie wyposażenia do bezkontaktowego pomiaru kształtu profilu kół, w tokarce podtorowej UGE 180N
5.	Projekt i wdrożenie wyposażenia do monitorowania stanu i predykcji uszkodzenia narzędzi skrawających w zastosowaniu do obróbki profilu dla tokarki podtorowej UGE 180N
6.	Projekt wyposażenia do kalibracji narzędzi i układu pomiarowego w UFB 125N
7.	Wdrożenie filtracji bocznikowej smarowania obiegowego w obrabiarkach KCI 400/470N i UBF 112N
8.	Modernizacja instalacji hydraulicznych obrabiarek UDA 125N, UBF 112N i UBC 150N ze szczególnym naciskiem na przyspieszenie prędkości ruchów roboczych elementów napędzanych hydraulicznie
9.	Modernizacja instalacji hydraulicznej obrabiarek UGE 180N, KCI 400/470N, TOK 80N, UGE 300N, UBF 112N, UDA 125N i KCM 150N ze szczególnym naciskiem na zastosowanie elementów kupnych w zamian za elementy wykonywane
10.	Wdrożenie stron ekranowych na sterowaniu SINUMERIK 840D sl do nowych obrabiarek UGE 180N, KCM 150N, UBF 112N, i UGE 300N

Nakłady osobowe (wynagrodzenia) na prace B+R wyniosły 2.000 tys. zł.

B. Wartości niematerialne i prawne.

W roku 2017 nie poniesiono z tego tytułu wydatków.

C. Nakłady inwestycyjne.

Nakłady inwestycyjne w ramach działalności badawczo – rozwojowej w 2017 r. wyniosły 2.564 tys. zł.

Razem wydatki na badania i rozwój w 2017 r. wyniosły 4.564 tys. zł

D. Instytucje współpracujące.

Instytucje współpracujące to m.in.: dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów oraz oprogramowania, klienci, szkoły wyższe (Politechnika Śląska w Gliwicach), a także biura projektowe.

Zintegrowany System Zarządzania (ZSZ) i Wewnętrzny System Kontroli (WSK)

Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jakość, działania projakościowe realizowane są w toku produkcji przez powołane do tego służby i komórki organizacyjne. Rola Kontroli Jakości polega na inicjowaniu przedsięwzięć jakościowych i nadzorowaniu zgodności działań z ustalonymi procedurami postępowania przyjętego w Systemie Zarządzania Jakością opartego aktualnie o normę PN-EN ISO 9001:2015.

Kontrola Jakości pełni w Spółce wiodącą rolę w zabezpieczaniu wymaganej jakości produkcji, a w szczególności w:

- a) zapewnieniu warunków organizacyjnych i technicznych dla stałego podnoszenia jakości produkowanych wyrobów,
- b) dostarczaniu wyrobów zgodnych z wymaganiami i oczekiwaniami odbiorców.

Działania korekcyjno - zapobiegawcze inicjowane są przez Kontrolę Jakości w oparciu o wyniki:

- jakościowe uzyskiwane w toku technologicznym produkcji (wyniki prób i badań),
- ekonomiczne przedsiębiorstwa, ze szczególnym uwzględnieniem kosztów jakości,
- rewizji funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Zarządzania,
- badań jakości typu,
- analiz i badań sfery poprodukcyjnej.

Realizując zadania Kontroli Jakości wdrożono narzędzie pomiarowe nowej generacji – laser tracker AT 402, światowego lidera w tym segmencie - firmy Leica. Laser tracker AT 402 jest przenośną współrzędnościową maszyną pomiarową umożliwiającą pomiary na odległości nawet do 80 m. Oszczędności uzyskane dzięki zastosowaniu trackera obejmują krótsze czasy pomiarów, wyższą jakość produktów i mniejszą ilość odpadów. Te oszczędności pozwalają uzyskać pełny zwrot inwestycji w tracker w krótkim okresie czasu zastępując tradycyjne narzędzia, takie jak liniowe przyrządy pomiarowe, mikroskopy i struny pomiarowe, piony ciężarkowe i teodolity.

W celu zapewnieniu warunków organizacyjnych i technicznych dla stałego podnoszenia jakości produkowanych wyrobów zmodernizowano stanowisko pomiarów na wydziale obróbki. Stanowisko kontrolne pozwoli sprostać coraz bardziej wygórowanym maszynowym normom odbioru obrabiarek i stale rosnącym oczekiwaniom klientów. Prowadzone są ponadto prace wspólnie z firmą Oberon 3D polegające na retroficy precyzyjnej maszyny pomiarowej Mauser KMZ-S 121210. Maszyna została zainstalowana na odizolowanym, nieprzenoszącym drgań fundamencie na wydziale obróbki, przeprowadzono jej kalibrację przez wyznaczenie mapy korekcji maszyny. Mapę korekcji wyznaczono za pomocą interferometru laserowego. Współrzędnościowa maszyna pomiarowa (CMM *coordinate measuring machine*) wyposażona jest w trzy systemy pomiarowe do pomiaru w trzech osiach współrzędnych XYZ oraz sondę do lokalizacji położenia powierzchni elementu. Dzięki napędom i komputerowi z oprogramowaniem Power Inspect umożliwia pomiary w trybie automatycznym CNC (Computerized Numerical Control). Pomiary maszyną

współrzędnościową charakteryzują się bardzo dużą dokładnością i obiektywnością. Jedną z zalet tej techniki pomiarowej jest wykonywanie pomiarów różnych przedmiotów o skomplikowanych kształtach, których nie można zmierzyć za pomocą podstawowych przyrządów warsztatowych.

Wdrożone w Spółce systemy zarządzania zgodne z poniższymi normami zapewniają pełny nadzór nad projektowaniem, wytwarzaniem, kontrolą obrotu obrabiarkami i narzędziami mechanicznymi oraz prowadzoną działalnością usługową w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji obrabiarek i narzędzi mechanicznych do obróbki metalu oraz obróbką mechaniczną elementów metalowych.

Tabela 18 Zintegrowany system zarządzania w RAFAMET S.A.

L.p	Certyfikat zgodności z normą	Jednostka certyfikująca	Akredytacja	Numer certyfikatu	Data nadania	Data ważności certyfikatu	Data przyznania pierwszego certyfikatu
1.	ISO 9001:2015 (jakość)	Bureau Veritas Certification	UKAS Management Systems	PL 007091/U	29.05.2017	29.05.2020	26.11.1996
2.	ISO 14001:2015 (środowisko)	Bureau Veritas Certification	UKAS Management Systems	PL 007091/U	29.05.2017	29.05.2020	03.06.2011
3.	PN-N 18001:2004 (bhp)	Bureau Veritas Certification	Polskie Centrum Akredytacji	PL 007093/P	29.05.2017	29.05.2020	03.06.2011
4.	Art. 11 ust. 2 ustawy z 29.11.2000 (o obrocie z zagranicą ..)	Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A.	Polskie Centrum Akredytacji	W-81/9/2018	21.02.2018	20.06.2019	16.07.2007

Zintegrowany system zarządzania to udokumentowany i spójny system zarządzania spełniający od 1996 roku wymagania normy ISO 9001 w zakresie jakości, a od 2011 roku dodatkowo wymagania normy ISO 14001 w zakresie ochrony środowiska oraz normy PN-N-18001 w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Jego wdrożenie umożliwiło skuteczne i równoczesne zarządzanie wieloma podsystemami, poprzez ustanowienie i realizację jednolitej polityki. W 2017 r. dostosowano zintegrowany system zarządzania do nowych norm: ISO 9001:2015 i ISO 14001:2015, a międzynarodowa jednostka certyfikująca Bureau Veritas Certification przeprowadziła recertyfikację systemu. Pozytywne były również wyniki auditów strony drugiej przeprowadzone przez współpracujące ze Spółką firmy: Naval Group, Alstom, Michelin, Damen Marine Components, co zaowocowało przyjęciem RAFAMET S.A. do grona ich kwalifikowanych dostawców i dało możliwość dalszej współpracy.

ZSZ umożliwia sprzedaż wyrobów i usług o jakości spełniającej oczekiwania klientów przy zachowaniu bezpiecznych warunków pracy, racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Przejawia się to w prowadzeniu działalności w sposób zgodny z przepisami prawa, w tym prawa miejscowego oraz decyzjami i pozwoleniami miejscowych urzędów, w szczególności w zakresie wytwarzania i postępowania z odpadami, emisji do powietrza czy pozwoleniem wodno-prawnym. Zgodnie z dokumentacją systemu prowadzone są pomiary geometrii

detali własnych oraz wszystkich dostarczonych w ramach kooperacji, pomiary geometrii i parametrów elektrycznych wpływających na bezpieczeństwo użytkowania, a także głośności wszystkich produkowanych obrabiarek. Prowadzone są również pomiary obrabiarek i urządzeń w ramach usług klientów, systematyczne pomiary w zakresie wielkości emisji substancji do powietrza, badania jakości odprowadzanych ścieków, badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne pobieranej wody. Wszystkie przyrządy pomiarowe którymi dokonywane są pomiary okresowo są sprawdzane w celu zapewnienia ciągłości pomiarowej z wzorcami krajowymi. Procesy produkcyjne prowadzone są w taki sposób, aby maksymalnie ograniczyć powstawanie uciążliwych dla środowiska zanieczyszczeń. Powstające w toku produkcji oraz podczas montażu maszyn u odbiorców odpady są segregowane i ściśle ewidencjonowane, a tam gdzie jest to możliwe, powtórnie wykorzystywane. Kryteria środowiskowe oraz bezpieczeństwa i higieny pracy uwzględniane są również podczas realizacji zakupów i współpracy z podwykonawcami oraz odbiorcami. W zakresie dostaw dba się, aby stosowane substancje i mieszaniny chemiczne były ewidencjonowane i posiadały aktualne karty charakterystyki substancji chemicznych, a z dostawcami uzgadniane są zasady dotyczące postępowania z opakowaniami po substancjach niebezpiecznych. W zakresie produkcji, a także zakupu maszyn i urządzeń, brane są pod uwagę: energooszczędność, minimalizacja hałasu i wymagania w zakresie stosowanych substancji. Z usługodawcami ustalane są zasady postępowania z odpadami, a także podejmowane są działania mające na celu obniżenie opłat środowiskowych, np. poprzez zmniejszenie kosztów wywozu odpadów (segregacja i eliminacja pustych przebiegów maszyn poprzez lepsze planowanie produkcji).

Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. w 2017 roku przeprowadziło audit nadzoru funkcjonującego w Spółce Wewnętrznego Systemu Kontroli i oceniło zgodność z wymaganiami zawartymi w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 29.11.2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. System ten reguluje zasady obrotu z zagranicą towarami o znaczeniu strategicznym, określa sposób ewidencji eksportu, importu i tranzytu, wymaga poznania i weryfikacji zagranicznego partnera, dokładnego określenia parametrów technicznych towaru będącego przedmiotem obrotu oraz posiadania wiedzy na temat właściwego wykorzystania towaru. Posiadając własny Wewnętrzny System Kontroli będący fragmentem szerszego systemu łączącego polskie przedsiębiorstwa, polskie instytucje rządowe i organizacje międzynarodowe ustalające reguły i zasady handlu, RAFAMET S.A. jest w stanie chronić swój handlowy interes oraz swój wizerunek w oczach partnerów zagranicznych.

11. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA

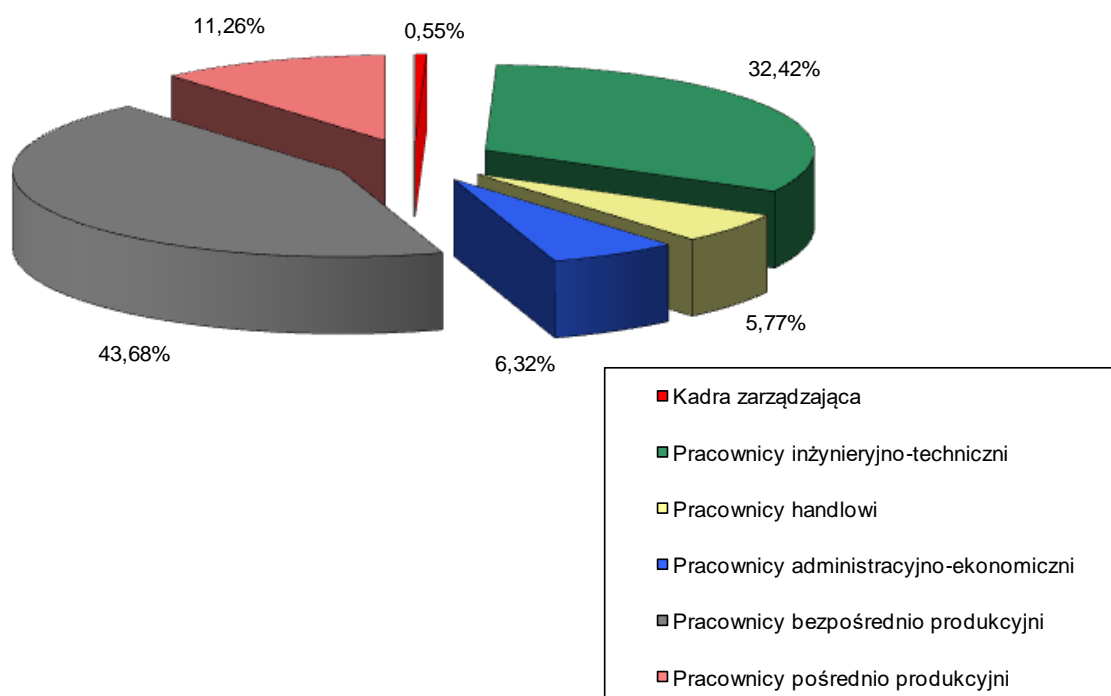
Emitent na przestrzeni 2017 roku prowadził stałą analizę zasobów ludzkich, a decyzje w sprawie korelacji poziomu zatrudnienia ze stanem posiadanej kontraktacji produkcyjnej podejmowane były na bieżąco. Stan zatrudnienia z 360,25 etatów na 31.12.2016 r. zmalał do 358,75 etatów na 31.12.2017 r., czyli o niecałe 0,5 %.

Przeciętne zatrudnienie w RAFAMET S.A. w 2017 r. wyniosło 364 etaty i było o 3,41% niższe od przeciętnego zatrudnienia roku 2016. Na stanowiskach nierobotniczych zatrudnienie wyniosło 164 etaty (45,05%), a na stanowiskach robotniczych 200 etatów (54,95%). W grupie pracowników na stanowiskach nierobotniczych największy odsetek stanowili pracownicy na stanowiskach inżynieryjno – technicznych (71,95%), natomiast w grupie pracowników na stanowiskach robotniczych - osoby zatrudnione przy produkcji bezpośredniej (79,5%).

Tabela 19 Informacja o przeciętnym zatrudnieniu w 2017 r.

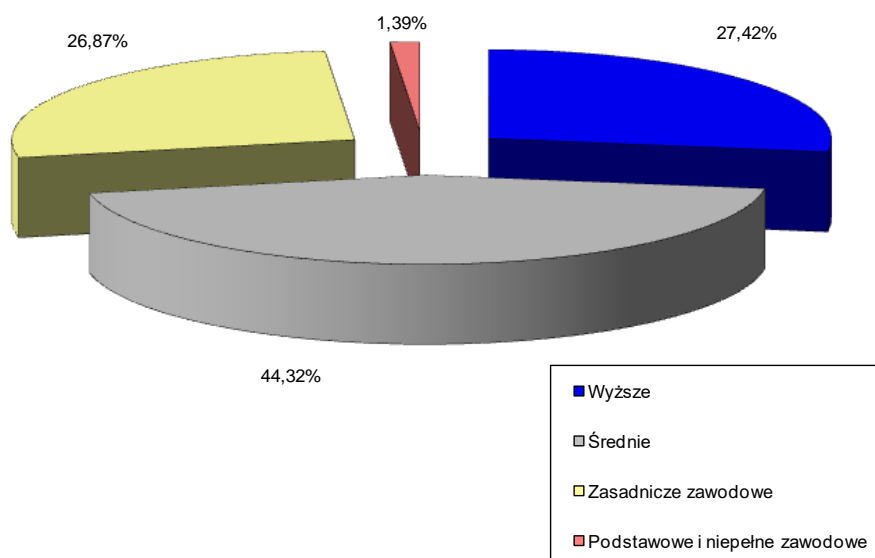
Wyszczególnienie	Przeciętne zatrudnienie (w etatach)	
	2017	2016
Stanowiska nierobotnicze	164	159
Stanowiska robotnicze	200	193
	364	352

Wykres 5 Struktura zatrudnienia wg grup zawodowych w 2017 r.

Według stanu na dzień 31.12.2017 r. pracownicy posiadający wykształcenie wyższe i średnie stanowili 71,75% ogółu zatrudnionych, co jest wynikiem realizacji przez Zarząd założonych celów i kierunków polityki kadrowej, polegających na konsekwentnym pozyskiwaniu na stanowiska robotnicze pracowników o wyższych kwalifikacjach.

Wykres 6 Struktura zatrudnienia wg wykształcenia na dzień 31.12.2017 r.

W okresie sprawozdawczym Spółka realizowała plan szkoleń opracowany w oparciu o potrzeby poszczególnych komórek organizacyjnych. W ramach jego realizacji pracownicy wzięli udział w wielu szkoleniach zewnętrznych i wewnętrznych, dofinansowano także naukę na technicznych studiach zaocznych oraz studiach podyplomowych.

Łącznie ze szkoleń oraz z innych form dokształcania skorzystało 141 pracowników. Na szkolenia pracownicze i dofinansowanie nauki w formach szkolnych i pozaszkolnych w 2017 r. wydatkowano kwotę 46,9 tys. zł, tj. o około 25% mniej niż w roku 2016.

Za okres od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. osobowy fundusz wynagrodzeń wyniósł 21.007 tys. zł., co stanowi wzrost o 10,7 % w stosunku do wykonania roku poprzedniego. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie z osobowego funduszu płac wyniosło 4.809 zł i było o 315 zł wyższe niż w roku 2016, co stanowi wzrost o 7 %. Wydajność pracy na jednego zatrudnionego (liczona w odniesieniu do przychodów ogółem) wyniosła 223.657 tys. zł, zatem w stosunku do roku poprzedniego nastąpił jej spadek o 3,7%.

Zobowiązania wobec zatrudnionych były w okresie sprawozdawczym regulowane terminowo.

12. WYNAGRODZENIA OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH

Wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych członkom Zarządu w okresie sprawozdawczym przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 20 Wynagrodzenia członków Zarządu RAFAMET S.A. w 2017 r.

Imię i nazwisko	Funkcja	Kwota (w tys. zł)
E. Longin Wons	Prezes Zarządu	689,8
Maciej Michalik	Wiceprezes Zarządu	445,0
Razem		1.134,8

Łączna kwota wynagrodzenia członka Zarządu RAFAMET S.A. obejmuje: wynagrodzenie zasadnicze, premię uznaniową za 2016 r., koszty polisy z tytułu grupowego ubezpieczenia emerytalnego, ekwiwalent za niewykorzystany urlop oraz inne składniki wynikające z ZUZP.

W 2017 r. członkowie Zarządu RAFAMET S.A. zasiadali w Radzie Nadzorczej ODLEWNI RAFAMET Sp. z o.o. oraz Zarządzie spółki zależnej POREBA 1798 Machine Tools Sp. z o.o. Z tytułu pełnienia tych funkcji nie pobierali wynagrodzenia.

Po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego Spółki i Grupy Kapitałowej RAFAMET za 2017 r. Rada Nadzorcza RAFAMET S.A. może podjąć uchwałę o przyznaniu premii uznaniowej członkom Zarządu RAFAMET S.A. Łączna kwota premii uznaniowej za okres I – VIII 2017 roku dla członków Zarządu wynosi 8/12 z 5% zysku netto Grupy Kapitałowej za 2017 rok. Za okres IX – XII 2017 roku premia uznaniowa oraz część zmienna wynagrodzenia (wynagrodzenie uzupełniające) nie przysługują członkom Zarządu Spółki.

Wartość wynagrodzeń wypłaconych obecnym i byłym członkom Rady Nadzorczej:

Tabela 21 Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej w 2017 r.

Imię i nazwisko	Funkcja	Kwota (w tys. zł)
Janusz Paruzel	Przewodniczący Rady Nadzorczej	67,51
Piotr Regulski	Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej	64,86
Aleksander Gaczek	Członek Rady Nadzorczej	64,86
Michał Rogatko	Członek Rady Nadzorczej	64,86
Michał Tatarek	Członek Rady Nadzorczej	64,86
Razem		326,95

13. INFORMACJA O WSZELKICH UMOWACH ZAWARTYCH Z OSOBAMI ZARZĄDZAJĄCYMI

W dniu 28.08.2017 r. zawarto umowę o świadczenie usług zarządzania oraz umowę o zakazie konkurencji pomiędzy Fabryką Obrabiarek RAFAMET S.A. a E. Longinem Wonsem. Umowa obowiązuje od 01.09.2017 roku. W razie rozwiązania albo wypowiedzenia umowy przez Spółkę, Zarządzającemu przysądza się odprawę w wysokości 3-krotności wynagrodzenia stałego miesięcznego, pod warunkiem pełnienia przez niego funkcji Prezesa Zarządu – Dyrektora Naczelnego przez okres co najmniej 12 miesięcy przed rozwiązaniem umowy. Zgodnie z umową o zakazie konkurencji, z tytułu przestrzegania zakazu konkurencji określonego w umowie, Zarządzającemu przysługuje odszkodowanie w wysokości 6-krotności wynagrodzenia stałego przez okres 6 miesięcy po ustaniu pełnienia przez Zarządzającego funkcji w Zarządzie Spółki.

Zapisy w umowie o pracę zawartej 25.06.2008 roku z Wiceprezesem Zarządu – Panem Maciejem Michalikiem nie uległy zmianie i przewidują w przypadku odwołania z pełnionej funkcji przed upływem okresu, na który został powołany lub nie powołany na nową kadencję - wypłatę odprawy pieniężnej w wysokości 12 miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego z miesiąca poprzedzającego odwołanie. Zawarta z Wiceprezesem Zarządu w dniu 25.06.2008 roku umowa o zakazie konkurencji określa zasady wypłaty odszkodowań w zamian za powstrzymanie się, w okresie 12 miesięcy od dnia odwołania lub wygaśnięcia mandatu na skutek upływu kadencji, od zajmowania się interesami konkurencyjnymi bez zgody Rady Nadzorczej Spółki. Wysokość odszkodowania stanowi iloczyn wynagrodzenia zasadniczego określonego w umowie o pracę i liczby miesięcy obowiązywania zakazu.

W 2017 r. z osobami zarządzającymi Emitenta nie zawierano innych umów przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Emitenta przez przejęcie.

14. INFORMACJE O WSZELKICH ZOBOWIĄZANIACH WYNIKAJĄCYCH Z EMERYTUR I ŚWIADCZEŃ O PODOBNYM CHARAKTERZE DLA BYŁYCH OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH, NADZORUJĄCYCH ALBO BYŁYCH CZŁONKÓW ORGANÓW ADMINISTRUJĄCYCH ORAZ O ZOBOWIĄZANIACH ZACIĄGNIĘTYCH W ZWIĄZKU Z TYMI EMERYTURAMI

W roku 2017 nie wystąpiły zobowiązania wynikające z emerytur i świadczeń o podobnym charakterze, dla byłych osób zarządzających, nadzorujących albo byłych członków organów administrujących oraz zobowiązania zaciągnięte w związku z tymi emeryturami.

15. ZASADY ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM EMITENTA

W 2017 r. nie nastąpiły zmiany w podstawowych zasadach zarządzania przedsiębiorstwem Emitenta i jego Grupą Kapitałową.

16. DZIAŁALNOŚĆ SPONSORINGOWA I CHARYTATYWNA EMITENTA

RAFAMET S.A. jako największy gospodarczy pracodawca na terenie gminy Kuźnia Raciborska oraz istotny pracodawca w powiecie raciborskim, w poczuciu odpowiedzialności firmy za lokalną społeczność od lat prowadzi działania ukierunkowane na lokalne inicjatywy i wspieranie działań prospołecznych oraz dobroczynnych w zakresie edukacji, kultury i sportu. Poprzez działalność w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu RAFAMET S.A. buduje wizerunek nie tylko jako stabilnego pracodawcy, ale również firmy odpowiedzialnej społecznie.

W 2017 r., zgodnie z przyjętymi założeniami, Spółka zrealizowała następujące działania:

- 1) wsparcie działalności sportowej, rekreacyjnej i wychowawczej Klubu Sportowego „STAL” w Kuźni Raciborskiej,
- 2) sponsorowanie projektu medialno – edukacyjnego „Czas na zawodowców”, realizowanego przez Wydawnictwo Nowiny Sp. z o.o. w Raciborzu, którego głównymi celami są: zachęcanie młodzieży do zdobywania zawodów i kompetencji odpowiadających potrzebom współczesnego, lokalnego i regionalnego rynku pracy, prezentowanie potencjału raciborskiego szkolnictwa zawodowego, informowanie o kierunkach rozwoju lokalnego rynku pracy i miejscowych pracodawców,
- 3) współorganizacja wraz z Miejskim Ośrodkiem Kultury, Sportu i Rekreacji w Kuźni Raciborskiej II Kuźniańskiego Półmaratonu Leśnego,
- 4) dofinansowanie obchodów 50-lecia nadania praw miejskich Kuźni Raciborskiej,
- 5) dofinansowanie przedsięwzięcia edukacyjnego dla uczniów gimnazjów pod nazwą Festiwal Perspektyw,
- 6) dofinansowanie organizowanego przez Klub Szachowy „SILESIA” w Raciborzu XVII Międzynarodowego Turnieju Szachowego o puchar Prezydenta Raciborza,
- 7) dofinansowanie działalności edukacyjno – turystycznej Stowarzyszenia Rodzin „Szkółka Sobotnia Aniołów Stróżów” przy Parafii pw św. Marii Magdaleny w Kuźni Raciborskiej,
- 8) dofinansowanie zakupu Automatycznego Defibrylatora Zewnętrzny przez Ochotniczą Straż Pożarną w Kuźni Raciborskiej,
- 9) wsparcie organizowanego przez klub Beninca UKS Feniks w Kędzierzynie - Koźlu Turnieju badmintonu Beninca Feniks Cup III,
- 10) dofinansowanie organizowanych przez Miejski Klub Zapaśniczy UNIA Racibórz Mistrzostw Polski w zapasach w stylu klasycznym,
- 11) wsparcie finansowego organizowanego przez Państwową Wyższą Szkołę Muzyczną w Raciborzu Transgranicznego Konkursu Organowego.

Na działalność charytatywno – sponsoringową Emitenta w roku 2017 przeznaczono kwotę ponad 76 tys. złotych.

17. INFORMACJA O ŁĄCZNEJ LICZBIE I WARTOŚCI NOMINALNEJ AKCJI SPÓŁKI, BĘDĄCYCH W POSIADANIU OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH

Stan posiadania akcji Spółki przez osoby zarządzające oraz nadzorujące RAFAMET S.A., wg stanu na dzień 31.12.2017 r., przedstawia poniższa tabela:

Tabela 22 Stan posiadania akcji RAFAMET S.A. przez osoby zarządzające i nadzorujące.

Osoba	Funkcja	Ilość akcji	Udział w ogólnej liczbie głosów na ZWZ (%)
E. Longin Wons	Prezes Zarządu	28.000	0,65
Maciej Michalik	Wiceprezes Zarządu	4.822	0,11
Michał Tatarek	Członek Rady Nadzorczej	216.000	5

18. OCHRONA ŚRODOWISKA

Emitent w okresie objętym sprawozdaniem realizował wszelkie zobowiązania wynikające z pozwoleń na korzystanie ze środowiska naturalnego, a także przestrzegał ustalonych limitów: poboru wody podziemnej, odprowadzania ścieków, emisji do powietrza gazów i pyłów z emitorów zlokalizowanych na terenie zakładu oraz wytwarzania odpadów.

Prowadzone są systematyczne badania jakości i ilości pobieranej wody zgodnie z wymaganiami sanitarnymi i pozwoleniem wodnoprawnym. Ścieki przemysłowe odprowadzane są do rzeki za pośrednictwem ogólnospławnej kanalizacji i zakładowej oczyszczalni, w oparciu o posiadane zintegrowane pozwolenie. Prowadzone są ponadto pomiary ilościowe i jakościowe ścieków.

Emitent posiada pozwolenie na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza z instalacji zlokalizowanych na terenie zakładu. Prowadzona jest ewidencja zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza oraz okresowe pomiary kontrolne.

Proces produkcyjny firmy jest źródłem powstawania odpadów. W tym celu Emitent uzyskał odpowiednie zezwolenia na prowadzenie działalności. Wszystkie wytwarzane odpady przekazywane są do unieszkodliwiania odbiorcom posiadającym stosowne zezwolenia. Prowadzona jest na bieżąco ewidencja ilościowa i jakościowa wytwarzanych odpadów z zastosowaniem kart ewidencji i kart przekazania odpadów. Wprowadzając produkty w opakowaniu Spółka zapewnia odzysk w tym recykling odpadów opakowaniowych za pośrednictwem organizacji działającej w tym zakresie.

W Spółce został przeprowadzony audyt energetyczny, który pozwolił zdiagnozować obszary, w których można zaplanować inwestycje w zakresie efektywności energetycznej.

Tabela 23 Koszty RAFAMET S.A. związane z ochroną środowiska w 2017 r.

Wyszczególnienie	Kwota (w tys. zł)
pobór wody podziemnej	8,5
odprowadzenie ścieków	24,3
emisja do powietrza	39,7
gospodarka odpadami	45,1
odzysk i recykling odpadów opakowaniowych	0,1
pomiary hałasu	1
audyt energetyczny	22
aktualizacja dostępów do programów środowiskowych	1,3
Razem	142

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. posiada certyfikat systemu zarządzania środowiskiem ISO 14001:2015 w połączeniu z certyfikacją 9001:2015 oraz normą 18001:2004. System zarządzania w zakresie środowiska umożliwia Emitentowi prowadzenie w sposób ciągły i systematyczny kontroli wpływu, jaki wywiera swoją działalnością na środowisko naturalne. Zarządzanie środowiskiem jest bardzo istotnym elementem działalności Spółki, dlatego podejmowane są dobrowolnie dodatkowe kroki w celu zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko oraz systematyzowania działań poprawiających skuteczność środowiskową.

19. TRANSAKCJE ZAWARTE PRZEZ EMITENTA Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI NA INNYCH WARUNKACH NIŻ RYNKOWE

W okresie objętym raportem Emitent nie zawierał transakcji z podmiotami powiązаныmi na innych warunkach niż rynkowe. Informacje dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi znajdują się w Informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego.

20. INFORMACJE O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH

Prowadzone w okresie objętym sprawozdaniem postępowania sądowe dotyczące zobowiązań albo wierzytelności toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego i organem administracji publicznej nie stanowią 10% kapitałów własnych Emitenta.

21. UMOWY ZAWARTE Z PODMIOTEM UPRAWNIONYM DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

W dniu 07.07.2017 r. została zawarta z firmą audytorską UHY ECA Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. (31-523 Kraków, ul. Moniuszki 50) umowa na wykonanie przeglądu śródrocznego

jednostkowego sprawozdania finansowego RAFAMET S.A. oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 30.06.2017 oraz 30.06.2018 r. i badanie jednostkowego sprawozdania finansowego RAFAMET S.A. oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2017 i 2018.

Tabela 24 Wynagrodzenie (należne lub wypłacone) wynikające z zawartych umów.

Przedmiot umowy	UHY ECA Audyt Sp. z o.o.	BDO Sp. z o.o.
	2017	2016
Badanie rocznych sprawozdań finansowych spółek i skonsolidowanego sprawozdania finansowego	17,6	40,5
Przegląd sprawozdań finansowych spółek i skonsolidowanego sprawozdania finansowego	11,0	15,5
Usługi doradztwa podatkowego	-	-
Pozostałe usługi poświadczające	-	-
Razem	28,6	56,0

22. PERSPEKTYWY ROZWOJU RAFAMET S.A.

22.1. Kierunki rozwoju Emitenta.

Spółka jako zasadę działania przyjmuje koncentrację na działaniach gwarantujących stałe osiągnięcie rentowności produkcji, utrzymywanie zdolności wytwórczych na wysokim poziomie oraz rozwój zdolności do kreowania innowacyjnego, zrównoważonego rozwoju.

W roku 2017 została wydana „Strategia Rozwoju RAFAMET na lata 2018 – 2022”. Dokument odnosi się do ośmiu nowo zdefiniowanych obszarów jej funkcjonowania i parametryzuje strategiczne cele do osiągnięcia do roku 2022, wraz z określeniem głównych inicjatyw ich realizacji.

Misja Spółki, którą jest „Sprzedaż wyrobów i usług o jakości spełniającej oczekiwania Klientów przy zachowaniu bezpiecznych warunków pracy i szacunku dla środowiska naturalnego”, jest niezmienna.

Wizja firmy sięgająca roku 2022 określa pozycję rynkową, finansową i organizacyjną Spółki w głównych obszarach jej aktywności biznesowej w następujący sposób:

- utrzymanie pozycji czołowego światowego producenta obrabiarek do obróbki profili jezdnych kół pojazdów szynowych (pozycja 1-4),
- odbudowa pozycji renomowanego dostawcy ciężkich tokarek poziomych marki Poręba,
- bardzo dobra rentowność biznesu (wskaźnik opisany został poprzez oczekiwany poziom marży EBIDTA),
- innowacyjność asortymentowa i takie jej postrzeganie przez otoczenie,
- zrównoważony rozwój całej firmy również w aspekcie stabilnego, dobrze płatnego miejsca pracy, przy ciągłym minimalizowaniu szkodliwych wpływów działalności Spółki na środowisko oraz przy zapewnieniu bezpiecznych warunków pracy.

Celem działań zarządczych w roku 2018, podobnie jak w roku ubiegłym, będzie budowanie na wielu obszarach aktywności biznesowej Spółki kompetencji innowacji. Rozumiejąc, że cel ten jest wypadkową strategii firmy i posiadanego portfela projektów innowacyjnych, w ostatnim okresie zrealizowaliśmy wiele takich przedsięwzięć. Jednak, co ważniejsze „innowacje” jako wyzwanie są stale obecne w codziennych działaniach firmy. Stworzyliśmy w firmie klimat, przeświadczenie o bezwzględnej konieczności działań innowacyjnych, tak w zakresie myślenia o nowych produktach i rynkach, jak również w odniesieniu do modyfikacji kultury organizacyjnej firmy.

Spółka podejmuje zadania rozwojowe w zakresie zwiększenia potencjału naukowo-badawczego, m.in. poprzez działania wsparte wnioskiem do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju z dnia 29.12.2017 r., nr POIR.01.01.01-00-1236/17, w ramach konkursu 6/1.1.1/2017, tzw. Szybka ścieżka do Programu Opera-

cyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020, o dofinansowanie projektu przemysłowego pod tytułem „Innowacyjna linia technologiczna do obróbki zestawów kołowych pojazdów szynowych z uwzględnieniem idei przemysłu 4.0”.

Celem strategicznym przygotowywanych przedsięwzięć handlowo-produkcyjnych oraz inwestycyjnych jest stabilny, systematyczny wzrost wartości RAFAMET S.A., wyrażający się rosnącą kapitalizacją giełdową Spółki i wykorzystywaniem przewag konkurencyjnych dla pojawiających się biznesowych szans rynkowych. Od 2002 roku, tj. daty objęcia pakietu kontrolnego Spółki przez ARP S.A. w Warszawie, jej kapitały własne wzrosły z poziomu 20.000.000 złotych do obecnych ponad 92.000.000 złotych.

Poszukiwania potencjału rozwoju koncentrowane były w ostatnich latach na obszarach wewnątrz Spółki i to obszarach często materialnych. Przeprowadzone zostały istotne, udane restrukturyzacje sytuacji majątkowej, finansowej i organizacyjnej, tak w samym podmiocie dominującym, jak i ODLEWNI RAFAMET Sp. z o.o. Od 2016 roku jest realizowany „Projekt POREBA” na bazie zakupu marki obrabiarkowej POREBA 1798 wraz z dokumentacją konstrukcyjną i technologiczną, a także z pełnymi prawami autorskimi do niej. W 2018 r. wchodzimy w fazę produkcyjnych realizacji kilku typów obrabiarek tej marki w oparciu o posiadane kontrakty handlowe (TCF, TRB, TRP) czy prognozy handlowe (TCE, TOK, TRM). Budowanie oddzielnej marki obrabiarkowej dla tokarek poziomych POREBA odbywa się przy wykorzystywaniu firmy POREBA 1798 Machine Tools – Spółka z o.o. w Kuźni Raciborskiej, której nowa firma zgłoszona do rejestracji w KRS brzmi: POREBA MACHINE TOOLS Sp. z o.o.

W roku 2018 realizowane będą kolejne inwestycje dla konsekwentnie budowanego „contract machining center”. Nasz park maszynowy wzbogaci się o 4 lub 5 osiowe centrum frezarskie średniej wielkości. Będzie to kolejny element przekształcania obecnego wydziału montażu w dobrze wyposażony wydział obróbki skrawaniem w średnio i wielkogabarytowe maszyny obróbcze. Rozpoczęte zostaną długoterminowe inwestycje własne pod nazwami: Frezarka Bramowa GMC 320 CNC typu Gantry oraz Karuzelowe Centrum Obróbcze KCI 500 CNC - z terminami realizacji na lata 2019/2022. Uruchomienie biznesu charakteryzującego się szybkim obrotem gotówkowym zawsze było w sferze zainteresowań Spółki, jako przeciwwaga dla biznesu budowy i sprzedaży wielkogabarytowych, jednostkowych obrabiarek, który charakteryzuje się bardzo wydłużonymi cyklami produkcji oraz rotacją należności. Biznes nie wymagający bieżących nakładów materiałowych jest pożądanym uzupełnieniem profilu sprzedażowego Spółki.

Działania marketingowe i handlowe najbliższego okresu koncentrują się na pozyskaniu zamówień dla opisanego powyżej nowego oraz opanowanego w latach poprzednich asortymentu kolejowego, jak również w odniesieniu do tokarek pionowych i poziomych. Chcemy pozyskać zamówienia na obrabiarki karuzelowe typu KCI do wysokowydajnej obróbki bardzo twardych materiałów przy wykorzystaniu specjalnych narzędzi skrawających chłodzonych chłodziwem o ekstremalnie wysokim ciśnieniu dochodzącym do 350 Bar oraz obrabiarki marki POREBA typu TCE, TCF, TCM oraz, TRB.

Kierunki wysiłków marketingowych i sprzedaży na rok 2018 to Europa (Polska, Węgry, Czechy, Francja, Belgia, Rumunia, Turcja, Rosja), Afryka Północna (Maroko), Afryka Środkowa (Mauretania, Etiopia, R.Kongo), Afryka Południowa (RPA, Namibia), Azja (Uzbeckistan, Kazachstan), Bliski Wschód (Arabia Saudyjska, Katar) oraz Daleki Wschód (Chiny, Tajlandia, Indie, Malezja, Singapur, Tajwan, Korea Południowa, Japonia). Pracujemy nad jednostkowymi kontraktami dla firm z Australii oraz USA.

22.2. Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne istotne dla rozwoju Spółki.

Plany istotne dla rozwoju Spółki będą realizowane w najbliższym okresie w warunkach braku pełnej stabilizacji gospodarki światowej, w tym przede wszystkim w Chinach oraz krajach Unii Europejskiej, jako następstwo napięcia politycznego w relacjach z takimi państwami jak Rosja i Korea Północna. Sytuacja wyczekiwania na pozytywny wpływ poprawy koniunktury w przemyśle również na niszowy rynek obrabiarek dla kolejnictwa będzie najpoważniejszym zewnętrznym czynnikiem warunkującym realizację przyjętych założeń 2018 roku w parametrze przychodów ze sprzedaży netto i zrównanych z nimi.

Czynnikiem zewnętrznym wpływającym na działalność i wyniki RAFAMET S.A. za rok 2018 będzie kształtowanie się relacji kursowych (PLN/EUR oraz PLN/USD). Elementem, który poprawiłby wykonanie planu sprzedaży roku 2018 byłoby osłabienie się na przestrzeni 2018 roku wartości waluty krajowej w relacji do ww. walut.

Pozytywnym czynnikiem przy realizacji planu 2018 r. będzie zaplanowane kolejne dostosowanie poziomu wynagrodzeń do konkurencyjnych warunków rynkowych. Zarząd zamierza uzyskać poparcie do planu zróżnicowanych podwyżek wynagrodzeń w poszczególnych grupach zawodowych ze strony organizacji związkowych działających na terenie Spółki.

Czynnikiem warunkującym zrealizowanie zaplanowanego poziomu sprzedaży ogółem na rok 2018 jest zapewnienie terminowego finansowania zadań rzeczowych dla tego planu oraz brak nieszczęśliwych zdarzeń nadzwyczajnych nie uwzględnianych w analizie ryzyka wykonania planu sprzedaży roku bieżącego na poziomie wyższym od wykonania roku poprzedniego.

Istotnym wewnętrznym czynnikiem utrudniającym realizację zamierzeń Zarządu na rok 2018, w tym w aspekcie osiągnięcia zaplanowanego wyniku finansowego, będzie konieczność utrzymania poziomu zatrudnienia, jednak przy uwzględnieniu, że ten stan będzie miał miejsce w okresie znacząco dużych odejść pracowniczych na emerytury, w tym przede wszystkim jako następstwo zmian w odniesieniu do wieku emerytalnego, zmienionego ostatnimi regulacjami w tym zakresie. Ważnym czynnikiem wspierającym realizację rozwoju Spółki w 2018 jest przeprowadzony w latach ubiegłych i kontynuowany na bieżąco program istotnych inwestycji zarówno infrastrukturalnych, jak i maszynowo - rozwojowych (obrobiarki, urządzenia pomiarowe, komputeryzacja firmy).

22. OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego w RAFAMET S.A. stanowi załącznik nr 1 do niniejszego Sprawozdania.

23. OŚWIADCZENIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH

Oświadczenie na temat informacji niefinansowych stanowi załącznik nr 2 do niniejszego Sprawozdania.

Podpisy Zarządu RAFAMET S.A.			
27.04.2018 r.	E. Longin Wons	Prezes Zarządu – Dyrektor Naczelny	
27.04.2018 r.	Maciej Michalik	Wiceprezes Zarządu – Dyrektor Handlowy	

OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

1. Wskazanie zbioru zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega RAFAMET S.A. oraz miejsce, gdzie tekst zbioru zasad jest publicznie dostępny.

Zgodnie z § 91 ust. 5 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19.02.2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. z 2014 r. poz. 133) Emitent przekazuje poniższe o stosowaniu ładu korporacyjnego w RAFAMET S.A. w roku 2017.

RAFAMET S.A. w 2017 r. stosował „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW”, przyjęte Uchwałą Nr 26/1413/2015 Rady Nadzorczej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z dnia 13.10.2015 r. Dokument „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW” jest dostępny na stronie internetowej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (www.gpw.pl) oraz na stronie internetowej Emitenta (www.rafamet.com).

Emitent nie stosuje żadnego innego, oprócz wymienionego powyżej, zbioru zasad ładu korporacyjnego. Spółka nie stosuje praktyk w zakresie ładu korporacyjnego, które wykraczają poza wymogi przewidziane prawem krajowym.

2. Zasady ładu korporacyjnego nie stosowane przez Emitenta w 2017 r.

Emitent w 2017 r. nie stosował wymienionych poniżej zasad ładu korporacyjnego:

I. Polityka informacyjna i komunikacja z inwestorami

I.Z.2. Spółka, której akcje zakwalifikowane są do indeksów giełdowych WIG20 lub mWIG40, zapewnia dostępność swojej strony internetowej również w języku angielskim, przynajmniej w zakresie wskazanym w zasadzie I.Z.1. Niniejszą zasadę powinny stosować również spółki spoza powyższych indeksów, jeżeli przemawia za tym struktura ich akcjonariatu lub charakter i zakres prowadzonej działalności.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: Spółka nie zapewnia dostępności swojej strony internetowej w języku angielskim w zakresie wskazanym w zasadzie I.Z.1, albowiem nie przemawia za tym struktura akcjonariatu. Jednakże na stronie internetowej Spółki znajduje się sekcja relacji inwestorskich w języku angielskim, w której publikowane są wybrane istotne informacje w tym zakresie.

II. Zarząd i Rada Nadzorcza

II.Z.7. W zakresie zadań i funkcjonowania komitetów działających w radzie nadzorczej zastosowanie mają postanowienia Załącznika I do Zalecenia Komisji Europejskiej, o którym mowa w zasadzie II.Z.4. W przypadku gdy funkcję komitetu audytu pełni rada nadzorcza, powyższe zasady stosuje się odpowiednio.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: Rada Nadzorcza Emitenta liczy 5 osób, tj. minimalną liczbę członków wymaganą przepisami kodeksu spółek handlowych dla organu nadzoru w spółce publicznej. W związku z tym w Radzie Nadzorczej Spółki funkcjonuje obecnie wyłącznie Komitet Audytu. Członkowie Rady Nadzorczej posiadają odpowiednią wiedzę i kompetencje w zakresie realizacji zadań komitetów.

II.Z.10.1. Poza czynnościami wynikającymi z przepisów prawa raz w roku rada nadzorcza sporządza i przedstawia zwyczajnemu walnemu zgromadzeniu:

ocenę sytuacji spółki, z uwzględnieniem oceny systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego; ocena ta obejmuje wszystkie istotne mechanizmy kontrolne, w tym zwłaszcza dotyczące raportowania finansowego i działalności operacyjnej;

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: Rada Nadzorcza nie sporządza oceny sytuacji Spółki w zakresie opisanym w niniejszej zasadzie. Sporządzana corocznie ocena sprawozdania Zarządu i sprawozdania finansowego Spółki, w opinii Rady Nadzorczej, zawiera elementy umożliwiające dokonanie przez Walne Zgromadzenie prawidłowej oceny sytuacji Spółki.

III. Systemy i funkcje wewnętrzne

III.Z.3. W odniesieniu do osoby kierującej funkcją audytu wewnętrznego i innych osób odpowiedzialnych za realizację jej zadań zastosowanie mają zasady niezależności określone w powszechnie uznanych, międzynarodowych standardach praktyki zawodowej audytu wewnętrznego.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: W strukturze organizacyjnej Spółki nie wyznaczono osoby wyłącznie kierującej funkcją audytu wewnętrznego. Osoby odpowiedzialne za ten obszar realizują równocześnie inne zadania.

III.Z.4. Co najmniej raz w roku osoba odpowiedzialna za audyt wewnętrzny (w przypadku wyodrębnienia w spółce takiej funkcji) i zarząd przedstawiają radzie nadzorczej własną ocenę skuteczności funkcjonowania systemów i funkcji, o których mowa w zasadzie III.Z.1, wraz z odpowiednim sprawozdaniem.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: Ocena skuteczności funkcjonowania systemów i funkcji, o których mowa w zasadzie III.Z.1 dokonywana jest wewnętrznie w razie konieczności. Zarząd przedstawia Radzie Nadzorczej informacje w tym zakresie na wniosek lub jeśli jest to uzasadnione w ocenie Zarządu.

III.Z.5. Rada nadzorcza monitoruje skuteczność systemów i funkcji, o których mowa w zasadzie III.Z.1, w oparciu między innymi o sprawozdania okresowo dostarczane jej bezpośrednio przez osoby odpowiedzialne za te funkcje oraz zarząd spółki, jak również dokonuje rocznej oceny skuteczności funkcjonowania tych systemów i funkcji, zgodnie z zasadą II.Z.10.1. W przypadku gdy w spółce działa komitet audytu, monitoruje on skuteczność systemów i funkcji, o których mowa w zasadzie III.Z.1, jednakże nie zwalnia to rady nadzorczej z dokonania rocznej oceny skuteczności funkcjonowania tych systemów i funkcji.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: Rada Nadzorcza doraźnie monitoruje skuteczność systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego, jednakże nie sporządza rocznej oceny skuteczności funkcjonowania tych systemów i funkcji.

IV. Walne zgromadzenie i relacje z akcjonariuszami

IV.R.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu lub zgłaszane spółce oczekiwania akcjonariuszy, o ile spółka jest w stanie zapewnić infrastrukturę techniczną niezbędną dla sprawnego przeprowadzenia walnego zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, powinna umożliwić akcjonariuszom udział w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu takich środków, w szczególności poprzez:

- 1) transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym,
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia,
- 3) wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: Zasady udziału w Walnych Zgromadzeniach są zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami kodeksu spółek handlowych i Statutu Spółki, a organizacja ich przebiegu - zdaniem Emitenta - w wystarczający sposób zabezpiecza interesy akcjonariuszy. Ponadto Statut RAFAMET S.A. nie przewiduje możliwości uczestniczenia, wypowiadania się i wykonywania prawa głosu przez akcjonariuszy na Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, co jest przeszkodą formalno-prawną stosowania tej zasady. Aktualna struktura akcjonariatu, który jest w ponad 90% zidentyfikowany przez Spółkę i przeważnie wysoka frekwencja podczas Walnych Zgromadzeń Spółki, również nie uzasadniają ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z wdrożeniem do stosowania tej zasady.

IV.Z.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu spółki, spółka zapewnia powszechnie dostępną transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki:

Struktura akcjonariatu nie uzasadnia przeprowadzania transmisji obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym. W ciągu ostatnich 5 lat na walnym zgromadzeniu było reprezentowane średnio 70 - 85% kapitału zakładowego.

V. Konflikt interesów i transakcje z podmiotami powiązаныmi

V.Z.6. Spółka określa w regulacjach wewnętrznych kryteria i okoliczności, w których może dojść w spółce do konfliktu interesów, a także zasady postępowania w obliczu konfliktu interesów lub możliwości jego zaistnienia. Regulacje wewnętrzne spółki uwzględniają między innymi sposoby zapobiegania, identyfikacji i rozwiązywania konfliktów interesów, a także zasady wyłączenia członka zarządu lub rady nadzorczej od udziału w rozpatrywaniu sprawy objętej lub zagrożonej konfliktem interesów.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: *Spółka nie posiada regulacji wewnętrznych określających kryteria i okoliczności, w których może dojść w Spółce do konfliktu interesów, a także zasady postępowania w obliczu konfliktu interesów lub możliwości jego zaistnienia, albowiem w przeszłości zdarzenia takie nie wystąpiły. W przypadku zaistnienia zdarzeń tego typu, spółka rozważy zasadność wprowadzenia stosownych regulacji wewnętrznych.*

VI. Wynagrodzenia

VI.R.3. Jeżeli w radzie nadzorczej funkcjonuje komitet do spraw wynagrodzeń, w zakresie jego funkcjonowania ma zastosowanie zasada II.Z.7.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: *W Radzie Nadzorczej nie funkcjonuje komitet do spraw wynagrodzeń.*

VI.Z.1. Programy motywacyjne powinny być tak skonstruowane, by między innymi uzależniać poziom wynagrodzenia członków zarządu spółki i jej kluczowych menedżerów od rzeczywistej, długoterminowej sytuacji finansowej spółki oraz długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i stabilności funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: *Zasady wynagradzania Zarządu ustala Rada Nadzorcza, która ustala również zasady premiowania członków Zarządu, zależne od osiągnięcia przez Spółkę i Grupę Kapitałową określonych na dany rok wyników finansowych. Zasady wynagradzania kluczowych menedżerów określa zakładowy układ zbiorowy pracy, zaś premii uzależniona jest od realizacji określonych celów oraz bieżących wyników finansowych..*

VI.Z.2. Aby powiązać wynagrodzenie członków zarządu i kluczowych menedżerów z długookresowymi celami biznesowymi i finansowymi spółki, okres pomiędzy przyznaniem w ramach programu motywacyjnego opcji lub innych instrumentów powiązanych z akcjami spółki, a możliwością ich realizacji powinien wynosić minimum 2 lata.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: *Obowiązujące w Spółce zasady wynagradzania i premiowania członków Zarządu i jej kluczowych menedżerów nie przewidują przyznawania wynagrodzenia w postaci opcji i innych instrumentów powiązanych z akcjami spółki.*

VI.Z.4. Spółka w sprawozdaniu z działalności przedstawia raport na temat polityki wynagrodzeń, zawierający co najmniej:

- 1) ogólną informację na temat przyjętego w spółce systemu wynagrodzeń,
- 2) informacje na temat warunków i wysokości wynagrodzenia każdego z członków zarządu, w podziale na stałe i zmienne składniki wynagrodzenia, ze wskazaniem kluczowych parametrów ustalania zmiennych składników wynagrodzenia i zasad wypłaty odpraw oraz innych płatności z tytułu rozwiązania stosunku pracy, zlecenia lub innego stosunku prawnego o podobnym charakterze – oddzielnie dla spółki i każdej jednostki wchodzącej w skład grupy kapitałowej,
- 3) informacje na temat przysługujących poszczególnym członkom zarządu i kluczowym menedżerom pozafinansowych składników wynagrodzenia,
- 4) wskazanie istotnych zmian, które w ciągu ostatniego roku obrotowego nastąpiły w polityce wynagrodzeń, lub informację o ich braku,
- 5) ocenę funkcjonowania polityki wynagrodzeń z punktu widzenia realizacji jej celów, w szczególności długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i stabilności funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Zasada nie jest stosowana.

Komentarz Spółki: *Spółka w sprawozdaniu z działalności przedstawia informacje dotyczące wynagrodzeń w zakresie przewidzianym obowiązującymi przepisami prawa.*

3. Opis głównych cech stosowanych systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych.

Zarząd RAFAMET S.A., w wykonaniu swoich statutowych zadań, jest odpowiedzialny za system kontroli wewnętrznej w Spółce i skuteczność jego funkcjonowania w procesie sporządzania okresowych sprawozdań finansowych.

Nadzór merytoryczny i organizacyjny nad procesem przygotowania jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych i raportów okresowych Spółki sprawuje Główny Księgowy.

Dane finansowe stanowiące podstawę sprawozdań finansowych i raportów okresowych pochodzą z systemu księgowo – finansowego, zawierającego dane rejestrowane zgodnie ze stosowanymi w Spółce i Grupie Kapitałowej Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.

Niezależny biegły rewident, który zgodnie ze Statutem Spółki wybierany jest przez Radę Nadzorczą, dokonuje przeglądu śródrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej oraz badania rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej.

Działająca w Spółce Rada Nadzorcza wykonuje statutowe obowiązki kontrolne i nadzorcze w zakresie: procesów sprawozdawczości finansowej, skuteczności funkcjonowania kontroli wewnętrznej oraz systemów identyfikacji i zarządzania ryzykiem, monitorowania relacji Spółki z podmiotami powiązаныmi, zapewnienia niezależności audytorów. Funkcje konsultacyjno – doradcze dla Rady Nadzorczej pełni Komitet Audytu.

4. Akcjonariusze posiadający znaczne pakiety akcji.

Struktura akcjonariatu na dzień sporządzenia sprawozdania, w ilości odpowiadającej co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na ZWZ Spółki, przedstawiała się następująco:

Akcjonariusze	Liczba akcji / liczba głosów na walnym zgromadzeniu	% w kapitale zakładowym / % w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	2.042.214	47,29%
SEZAM IX Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych (649 690 akcji posiada PROMACK Sp. z o.o.)	1.131.423	26,20%
Krzysztof Jędrzejewski	283.773	6,57%
Michał Tatarek z podmiotami powiązаныmi	261.000	6,04%

5. Posiadacze specjalnych uprawnień kontrolnych z tytułu posiadania papierów wartościowych Emitenta.

Spółka nie emitowała papierów wartościowych dających ich posiadaczom specjalne uprawnienia kontrolne. Każda akcja daje na walnym zgromadzeniu prawo do jednego głosu, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

6. Ograniczenia w wykonywaniu prawa głosu.

Akcje Spółki nie są objęte ograniczeniami w zakresie wykonywania prawa głosu.

7. Ograniczenia w przenoszeniu prawa własności papierów wartościowych.

Nie istnieją ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych Emitenta.

8. Zasady powoływania i odwoływania osób zarządzających oraz ich uprawnienia.

Szczegółowe zasady działania Zarządu określa Statut Spółki oraz Regulamin Zarządu przyjęty przez Zarząd Uchwałą nr 7/IV/03 z dnia 09.04.2003 r. W sprawach nieuregulowanych Regulaminem Zarządu oraz Statutem Spółki mają zastosowanie przepisy Kodeksu spółek handlowych.

Zgodnie ze Statutem Fabryki Obrabiarek RAFAMET S.A. Zarząd Spółki może być jedno lub wieloosobowy. Wspólna kadencja Zarządu trwa pięć kolejnych lat.

Liczbę członków Zarządu określa Rada Nadzorcza, która powołuje Prezesa Zarządu, a na jego wniosek pozostałych członków Zarządu, w tym Wiceprezesów.

Prezes, Wiceprezes, członek Zarządu lub cały Zarząd Spółki mogą być odwołani przez Radę Nadzorczą przed upływem kadencji. Mandaty wszystkich członków Zarządu, w tym również wybranych w trakcie kadencji, wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności Spółki za ostatni rok ich urzędowania. Mandat członka Zarządu wygasa przed upływem kadencji w przypadku zrzeczenia się mandatu w drodze wypowiedzenia (rezygnacja członka Zarządu), odwołania przez Radę Nadzorczą, a także śmierci członka Zarządu.

Zarząd prowadzi sprawy Spółki i reprezentuje Spółkę we wszystkich czynnościach sądowych i pozasądowych. Do zakresu uprawnień Zarządu należą wszystkie sprawy nie zastrzeżone do kompetencji innych organów Spółki, w tym podejmowanie decyzji co do nabycia i zbycia nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości. Zarząd działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu, który podlega zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą. W zakresie reprezentacji, w przypadku Zarządu wieloosobowego, do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu Spółki wymagane jest współdziałanie Prezesa i członka Zarządu lub dwóch członków Zarządu, albo jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem.

Zarząd wykonuje swoje prace pod przewodnictwem Prezesa Zarządu, który organizuje pracę Zarządu oraz czuwa nad zgodnością działań Zarządu z prawem i interesem Spółki. Prezes Zarządu określa kompetencje i rozdział zadań dla innych członków Zarządu. Prezes Zarządu jest odpowiedzialny za organizowanie, prowadzenie i nadzorowanie spraw Spółki. W przypadku nieobecności Prezesa Zarządu za organizowanie, prowadzenie i nadzorowanie spraw Spółki odpowiedzialny jest inny członek Zarządu lub dyrektor wskazany przez Prezesa Zarządu. Posiedzenia Zarządu zwoływane są przez Prezesa Zarządu lub zastępującego go członka Zarządu.

Zgodnie ze Statutem Spółki prawo podjęcia decyzji o emisji akcji podejmuje Walne Zgromadzenie Emitenta. Zagadnienia dotyczące wykupu akcji reguluje Kodeks spółek handlowych. Statut RAFAMET S.A. nie zawiera odrębnych uregulowań określających uprawnienia członków Zarządu do podejmowania decyzji o wykupie akcji.

9. Zasady zmiany Statutu Spółki.

Zmiana Statutu Spółki należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia. Uchwała dotycząca zmiany Statutu zapada większością trzech czwartych głosów. Zmiana Statutu wymaga wpisu do rejestru.

10. Sposób działania Walnego Zgromadzenia i jego uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania.

Szczegółowe zasady działania Walnego Zgromadzenia, jego uprawnień oraz praw akcjonariuszy i wykonywania prawa głosu określa Statut Spółki oraz Regulamin Walnego Zgromadzenia Fabryki Obrabiarek RAFAMET S.A. w Kuźni Raciborskiej, uchwalony przez WZA w dniu 23.06.2010 r. W sprawach nieuregulowanych Regulaminem Walnego Zgromadzenia oraz Statutem Spółki mają zastosowanie przepisy Kodeksu spółek handlowych.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Spółki w terminie sześciu miesięcy po upływie roku obrotowego lub Rada Nadzorcza w przypadku, gdy Zarząd nie zwoła Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w tym terminie.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd z własnej inicjatywy lub Rada Nadzorcza, jeżeli zwołanie go uzna za wskazane. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być również zwołane przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów w Spółce. Akcjonariusze wyznaczają przewodniczącego tego zgromadzenia. Akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego mogą żądać zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w porządku obrad tego zgromadzenia. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia żądania Zarządowi Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy może upoważnić do zwołania tego Zgromadzenia akcjonariuszy występujących z tym żądaniem.

Walne Zgromadzenie zwołuje się przez ogłoszenie dokonywane na stronie internetowej Spółki oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących zgodnie z przepisami o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych. Ogłoszenie powinno być dokonane co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Walne Zgromadzenie może podejmować uchwały jedynie w sprawach objętych porządkiem obrad. Porządek obrad ustala Zarząd lub Rada Nadzorcza (w sytuacji zwołania Walnego Zgromadzenia przez ten organ).

Akcjonariusz lub Akcjonariusze reprezentujący co najmniej 1/20 kapitału zakładowego mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie powinno być zgłoszone Zarządowi nie później niż 21 dni przed wyznaczonym terminem Zgromadzenia. Żądanie powinno zawierać uzasadnienie lub projekt uchwały dotyczącej proponowanego porządku obrad i może zostać złożone w postaci elektronicznej. Zarząd jest obowiązany niezwłocznie, jednak nie później niż na 18 dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia, ogłosić zmiany w porządku obrad, wprowadzone na żądanie akcjonariuszy. Ogłoszenie to następuje w sposób właściwy dla zwołania Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej 1/20 kapitału zakładowego mogą przed terminem Walnego Zgromadzenia zgłaszać Spółce na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad. Spółka niezwłocznie ogłasza projekty uchwał na stronie internetowej. Każdy z akcjonariuszy może również podczas Walnego Zgromadzenia zgłaszać projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad.

Walne Zgromadzenia odbywają się w siedzibie Spółki lub w Warszawie.

Walne Zgromadzenie może podejmować uchwały bez względu na liczbę obecnych akcjonariuszy i reprezentowanych akcji. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów oddanych, o ile przepisy ustawy lub Statut nie stanowią inaczej.

Głosowanie jest jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Spółki lub likwidatorów, bądź o pociągnięcie ich do odpowiedzialności, jak również w sprawach osobowych. Poza tym tajne głosowanie należy zarządzić na żądanie choćby jednego akcjonariusza obecnego lub reprezentowanego na Walnym Zgromadzeniu. Uchwała w sprawie istotnych zmian przedmiotu działalności Spółki zapada w jawnym głosowaniu imiennym oraz winna być ogłoszona.

Obrady Walnego Zgromadzenia otwiera Przewodniczący Rady Nadzorczej lub osoba przez niego wskazana, po czym zarządza wybór Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia. W przypadku nieobecności na Walnym Zgromadzeniu osób, o których mowa powyżej, Walne Zgromadzenie otwiera Prezes Zarządu albo osoba wyznaczona przez Zarząd. Osoba otwierająca Walne Zgromadzenie oraz akcjonariusze uprawnieni do głosowania zgłaszają do protokołu kandydatów na Przewodniczącego. Przewodniczącym może być wybrana osoba, która jest uprawniona do głosowania na Walnym Zgromadzeniu. Zasady i tryb przeprowadzenia głosowania zarządza osoba otwierająca Walne Zgromadzenie. Wyboru Przewodniczącego dokonuje się przez głosowanie tajne. Przewodniczącym zostaje ten ze zgłoszonych kandydatów, który wyraził zgodę na kandydowanie, a w głosowaniu uzyskał największą ilość ważnie oddanych głosów. Otwierający Walne Zgromadzenie czuwa nad prawidłowym przebiegiem głosowania, ogłasza kogo wybrano Przewodniczącym oraz przekazuje tej osobie kierowanie obradami. W przypadku uzyskania przez poszczególnych kandydatów takiej samej ilości głosów, osoba otwierająca Walne Zgromadzenie zarządza powtórne głosowanie danych kandydatów, aż do uzyskania większości. Jeżeli okaże się to konieczne i uzasadnione potrzebami Zgromadzenia, możliwe jest powołanie Zastępcy, na wniosek wybranego uprzednio Przewodniczącego.

Uchwały Walnego Zgromadzenia powinny być umieszczone w protokole sporządzanym przez notariusza. W protokole należy stwierdzić prawidłowość zwołania Walnego Zgromadzenia, jego zdolność do powzięcia uchwał, wymienić powzięte uchwały, a przy każdej uchwale: liczbę akcji z których oddano ważne głosy, procentowy udział tych akcji w kapitale zakładowym, łączną liczbę ważnych głosów, liczbę głosów „za”, „przeciw” i „wstrzymujących się” oraz zgłoszone sprzeciwy. Do protokołu należy dołączyć odpowiednie dokumenty, m.in. dowody zwołania Walnego Zgromadzenia i listę obecności z podpisami uczestników Walnego Zgromadzenia. Wypis protokołu wraz z dowody zwołania Walnego Zgromadzenia oraz pełnomocnictwami udzielonymi przez akcjonariuszy Zarząd dołącza do księgi protokołów. Akcjonariusze mogą przeglądać księgi protokołów oraz mogą żądać wydania poświadczonych przez Zarząd odpisów uchwał.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy,
- 2) powzięcie uchwały o podziale zysków lub pokryciu strat,
- 3) udzielanie absolutorium członkom organów Spółki z wykonania przez nich obowiązków,
- 4) zmiana przedmiotu przedsiębiorstwa Spółki,
- 5) zmiana Statutu Spółki,
- 6) podwyższenie lub obniżenie kapitału zakładowego,
- 7) połączenie Spółki i przekształcenie Spółki,
- 8) rozwiązanie i likwidacja Spółki,
- 9) emisja obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa,
- 10) wszelkie postanowienia dotyczące roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązaniu Spółki lub sprawowaniu zarządu lub nadzoru,
- 11) podejmowanie uchwał w sprawie tworzenia i znoszenia kapitałów i funduszy celowych,
- 12) podejmowanie uchwał w innych sprawach nie wymienionych w punktach poprzedzających oraz w Statucie, a zastrzeżonych w przepisach kodeksu spółek handlowych dla Walnego Zgromadzenia.

Prawo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami Spółki na 16 dni przed datą Walnego Zgromadzenia (dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu) na zasadach określonych w k.s.h. Akcjonariusz może uczestniczyć w walnym zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.

Do podstawowych praw i obowiązków osób uprawnionych do głosowania należy w szczególności:

- a) wykonywanie prawa głosu,
- b) składanie wniosków,
- c) żądanie przeprowadzenia tajnego głosowania,
- d) prawo do sprzeciwu i żądania jego zaprotokolowania,
- e) zadawanie pytań i żądanie od obecnych na posiedzeniu członków Zarządu i Rady Nadzorczej wyjaśnień w sprawach związanych z przyjętym porządkiem obrad,

- f) przestrzeganie ustalonego porządku obrad, przepisów prawa, postanowień Statutu, Regulaminu WZA oraz dobrych obyczajów.

11. Skład osobowy organów zarządzających i nadzorujących oraz zasady ich działania.

Zarząd

W okresie od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. Spółką kierował Zarząd w składzie:

- E. Longin Wons – Prezes Zarządu,
- Maciej Michalik – Wiceprezes Zarządu.

Członkowie Zarządu RAFAMET S.A. łączą jednocześnie funkcje w organie zarządzającym z pełnieniem funkcji operacyjnego kierownictwa w strukturze organizacyjnej Spółki. Prezes Zarządu sprawuje jednocześnie funkcję Dyrektora Naczelnego, natomiast Wiceprezes Zarządu – Dyrektora Handlowego.

Regulamin Zarządu RAFAMET S.A. określa zakres i tryb pracy Zarządu oraz sposób podejmowania uchwał.

Zarząd wykonuje swoje prace pod przewodnictwem Prezesa Zarządu, który organizuje pracę Zarządu oraz czuwa nad zgodnością działań Zarządu z prawem i interesem Spółki. Prezes Zarządu określa kompetencje i rozdział zadań dla innych członków Zarządu. Prezes Zarządu jest odpowiedzialny za organizowanie, prowadzenie i nadzorowanie spraw Spółki. W przypadku nieobecności Prezesa Zarządu za realizację tych zadań odpowiedzialny jest inny członek Zarządu lub dyrektor wskazany przez Prezesa Zarządu. Zarząd Spółki może powoływać Radę Dyrektorów jako organ opiniujący i doradczy i określić jej skład osobowy.

Posiedzenia Zarządu zwoływane są przez Prezesa Zarządu lub zastępującego go członka Zarządu co najmniej raz w miesiącu. Porządek posiedzenia Zarządu ustala Prezes Zarządu lub zastępujący go członek Zarządu i może on być uzupełniony na wniosek choćby jednego członka Zarządu. Udział w posiedzeniach Zarządu jest obowiązkowy. Na posiedzenie Zarządu mogą być zaproszone inne osoby. Posiedzeniu Zarządu przewodniczy Prezes Zarządu.

Z posiedzenia Zarządu sporządza się protokół, który powinien zawierać: porządek obrad, imiona i nazwiska obecnych członków Zarządu, ilość oddanych głosów za poszczególnymi uchwałami, zdania odrębne i podpisy obecnych członków Zarządu. Materiały pomocnicze będące przedmiotem obrad (plany, sprawozdania, wnioski) są dołączone do protokołu.

Postanowienia Zarządu zapadają w formie uchwał, które są protokołowane. Uchwały Zarządu wieloosobowego zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, przy obecności co najmniej połowy członków. Głosowanie jest jawne. Tajne głosowanie zarządza się w sprawach osobistych oraz na wniosek choćby jednego członka Zarządu biorącego udział w posiedzeniu.

W przypadku sprzeczności interesów Spółki z interesami członka Zarządu, jego współmałżonka, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia oraz osób, z którymi jest powiązany osobiście, członek Zarządu

powinien wstrzymać się od udziału w rozstrzygnięciu takich spraw i może żądać zaznaczenia tego w protokole.

Organizację pracy Zarządu zapewnia Biuro Zarządu.

Rada Nadzorcza

W okresie od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. funkcję organu nadzorczego Spółki pełniła Rada Nadzorcza w składzie:

- Janusz Paruzel – Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Piotr Regulski – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej,
- Aleksander Gaczek – Członek Rady Nadzorczej.,
- Michał Rogatko – Członek Rady Nadzorczej,
- Michał Tatarek – Członek Rady Nadzorczej.

Szczegółowe zasady działania Rady Nadzorczej określa Statut Spółki oraz Regulamin Rady Nadzorczej przyjęty Uchwałą nr 11/VIII/2010 z dnia 16.11.2010 r. W sprawach nieuregulowanych Regulaminem Rady Nadzorczej oraz Statutem Spółki mają zastosowanie przepisy k.s.h.

Rada Nadzorcza składa się co najmniej z pięciu członków powoływanych i odwoływanych przez Walne Zgromadzenie. Wspólna kadencja Rady Nadzorczej trwa trzy lata, z tym że członkowie Rady mogą być wybierani ponownie.

Mandaty członka Rady wygasają:

- 1) z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej,
- 2) z chwilą śmierci, rezygnacji lub odwołania ze składu Rady Nadzorczej,
- 3) równocześnie z dniem wygaśnięcia mandatu pozostałych członków Rady Nadzorczej, jeżeli członek Rady Nadzorczej powołany został na okres wspólnej kadencji,
- 4) z dniem odwołania członka Rady przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

W miejsce ustępującego przed wygaśnięciem mandatu lub w miejsce zmarłego członka Rady, Rada Nadzorcza może dokooptować członka Rady, lecz liczba członków dokooptowanych nie może przekraczać połowy ogólnej liczby członków Rady Nadzorczej. Dokooptowani członkowie Rady powinni być przedstawieni do zatwierdzenia na najbliższym Walnym Zgromadzeniu. Mandaty nowo wybranych lub dokooptowanych w trakcie kadencji członków Rady Nadzorczej wygasają z upływem odnośnej kadencji. Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje prawa i obowiązki osobiście.

Rada Nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegialnie, może jednak delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy stały nadzór nad działalnością Spółki w zakresie przewidzianym w kodeksie spółek handlowych oraz zatwierdzanie na wniosek Zarządu wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Do szczególnych kompetencji Rady Nadzorczej należy:

- 1) ocena sprawozdania Zarządu z działalności Spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy, w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i stanem faktycznym,
- 2) ocena wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty,
- 3) składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników oceny, o której mowa w pkt. 1 i 2,
- 4) badanie i kontrola działalności oraz stanu finansowego Spółki,
- 5) zatwierdzanie, na wniosek Zarządu, wyboru firmy audytorskiej badającej roczne sprawozdanie finansowe Spółki,
- 6) ustalanie wynagrodzenia dla członków Zarządu Spółki oraz innych warunków umowy lub kontraktów z nimi zawieranych,
- 7) zwalnianie członków Zarządu z zakazu konkurencji,
- 8) wyrażanie zgody na wypłatę zaliczki na poczet dywidendy,
- 9) prawo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy,
- 10) prawo Rady i członka Rady Nadzorczej do zaskarżania uchwał Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy naruszających dobre obyczaje i godzących w interes Spółki lub mających na celu pokrzywdzenie akcjonariusza.

W ciągu 14 dni od daty wyboru Rady Nadzorczej przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy odbywa się jej pierwsze posiedzenie, na którym Rada wybiera ze swojego grona Przewodniczącego Rady i jego Zastępcę, a w miarę potrzeby, także Sekretarza Rady.

Wyboru dokonuje się w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością głosów obecnych na posiedzeniu członków Rady. W razie potrzeby Rada Nadzorcza, na kolejnym posiedzeniu, może dokonać wyborów uzupełniających.

Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w przypadku jego nieobecności Zastępca Przewodniczącego, zwołuje posiedzenia Rady i przewodniczy na nich. Przewodniczący Rady Nadzorczej poprzedniej kadencji zwołuje i otwiera pierwsze posiedzenie nowo wybranej Rady i przewodniczy na nim do chwili wyboru Przewodniczącego.

Rada Nadzorcza może odwołać Przewodniczącego, jego Zastępcę i Sekretarza Rady.

Do obowiązków Przewodniczącego Rady Nadzorczej należy w szczególności:

- 1) zwoływanie posiedzeń Rady Nadzorczej i przewodniczenie na nich,
- 2) zawieranie umów o pracę z członkami Zarządu Spółki w imieniu Spółki oraz dokonywanie innych czynności prawnych, w tym związanych ze stosunkiem pracy pomiędzy Spółką a członkiem Zarządu,
- 3) zwoływanie i otwieranie pierwszego posiedzenia nowo wybranej Rady Nadzorczej i przewodniczenie na nim do chwili wyboru Przewodniczącego Rady,
- 4) otwieranie Walnego Zgromadzenia i przewodniczenie na nim do chwili wyboru Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy,

5) sprawowanie bieżącego nadzoru nad protokołowaniem posiedzeń Rady oraz podpisywanie korespondencji wychodzącej Rady Nadzorczej.

Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej wykonuje obowiązki Przewodniczącego Rady w razie jego długotrwałej nieobecności, a w szczególności w okresie jego urlopu wypoczynkowego i nieobecności spowodowanej chorobą.

W okresach pomiędzy posiedzeniami Radę Nadzorczą reprezentuje wobec Zarządu Spółki Przewodniczący Rady, a w razie jego nieobecności Zastępca Przewodniczącego albo inny członek Rady upoważniony przez Radę Nadzorczą.

Rada Nadzorcza odbywa posiedzenia nie rzadziej niż jeden raz na kwartał.

Przewodniczący Rady ma obowiązek zwołać posiedzenie Rady także na pisemny wniosek Zarządu Spółki lub członka Rady. W takim przypadku posiedzenie Rady powinno zostać zwołane w ciągu dwóch tygodni od daty zgłoszenia żądania.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad wysyłane jest członkom Rady w sposób zapewniający jego doręczenie co najmniej na siedem dni przed datą posiedzenia.

Dla ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagane jest zawiadomienie o posiedzeniu wszystkich członków Rady oraz obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Rady, w tym Przewodniczącego, bądź w przypadku jego nieobecności Zastępcy Przewodniczącego. Rada Nadzorcza podejmuje uchwały bezwzględną większością głosów członków obecnych na posiedzeniu, a w posiedzeniu bierze udział co najmniej połowa członków Rady. W przypadku równej ilości głosów decyduje głos przewodniczącego obradom Rady. Podejmowanie uchwał możliwe jest również korespondencyjnie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego komunikowania się na odległość, jeżeli wszyscy członkowie Rady zostali powiadomieni o treści projektu uchwały. Oddanie głosu możliwe jest także na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady, za wyjątkiem spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym. Przewodniczący obrad zarządza tajne głosowanie z własnej inicjatywy lub na wniosek co najmniej dwóch członków Rady Nadzorczej. Tajne głosowanie zarządza się ponadto przy powołaniu do pełnienia funkcji i odwołaniu z funkcji w Radzie Nadzorczej.

Z posiedzeń Rady Nadzorczej sporządzane są protokoły zawierające w szczególności: numer kolejny, porządek obrad, datę i miejsce posiedzenia, listę obecności, streszczenie dyskusji, treść podjętych uchwał i ich uzasadnienie, wynik głosowania. Protokół winien być podpisany przez wszystkich obecnych na posiedzeniu członków Rady. Protokół z posiedzenia przyjmowany jest na kolejnym posiedzeniu Rady Nadzorczej, przy czym przyjęcie protokołu nie wstrzymuje wykonania ustaleń Rady.

Komitet Audytu

W ramach Rady Nadzorczej funkcjonuje Komitet Audytu, którego zasady działania reguluje ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, a także Regulamin Komitetu Audytu z dnia 09.10.2017 r. Komitet Audytu składa się z co najmniej trzech członków powoływanych na okres kadencji Rady Nadzorczej.

W okresie od 09.10.2017 r. do 31.12.2017 r. w skład Komitetu Audytu wchodził wszyscy członkowie Rady Nadzorczej. Funkcję Przewodniczącego Komitetu Audytu pełnił Pan Michał Rogatko.

Do zadań Komitetu Audytu należy w szczególności:

- 1) monitorowanie:
  - a) procesu sprawozdawczości finansowej,
  - b) skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,
  - c) wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania, z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń Komisji Nadzoru Audytowego wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej;
- 2) kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz Spółki świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie;
- 3) informowanie Rady Nadzorczej o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w Spółce, a także jaka była rola komitetu audytu w procesie badania;
- 4) dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w Spółce;
- 5) opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania;
- 6) opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;
- 7) określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Spółkę;
- 8) przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji dotyczących wyboru biegłego rewidenta lub firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie sprawozdań finansowych Spółki. Rekomendacja powinna spełniać wymogi wykazane w rozporządzeniu UE oraz ustawie o biegłych rewidentach;
- 9) przedkładanie Radzie Nadzorczej oraz Zarządowi zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w Spółce.

W ramach czynności nadzoru dotyczących sprawozdawczości finansowej, Komitet Audytu w szczególności:

- 1) analizuje przedstawiane przez Zarząd informacje dotyczące istotnych zmian w rachunkowości lub sprawozdawczości finansowej oraz szacunkowych danych lub ocen, które mogą mieć istotne znaczenie dla sprawozdawczości finansowej Spółki,

- 2) otrzymuje informacje dotyczące harmonogramu badania sprawozdań finansowych Spółki,
- 3) dokonuje analizy sprawozdania dodatkowego dla Komitetu, o którym mowa w art. 11 rozporządzenia UE i omawia treść tego sprawozdania z firmą audytorską przeprowadzającą badanie sprawozdań finansowych Spółki,
- 4) przedstawia Radzie Nadzorczej rekomendacje w sprawie zatwierdzenia zbadanego przez audytora rocznego sprawozdania finansowego,
- 5) monitoruje poprawność, kompletność i rzetelność informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych Spółki oraz terminowość procesu sprawozdawczości,
- 6) dokonuje przeglądu efektywności procesu badania sprawozdania finansowego oraz odpowiedzi Zarządu na udzielone w toku tego procesu rekomendacje.

W ramach czynności nadzoru dotyczących kontroli wewnętrznej Komitet Audytu bada w szczególności:

- 1) adekwatność prowadzonych przez Zarząd systemów identyfikacji, monitorowania i zmniejszania zagrożeń dla działalności Spółki,
- 2) systemy kontroli wewnętrznej w celu zapewnienia zgodności z przepisami i wewnętrznymi regulacjami oraz procedury zapewniające efektywne działanie tych systemów,
- 3) efektywność audytu wewnętrznego oraz dostępność odpowiednich źródeł informacji i ekspertyz celem zapewnienia odpowiedniego reagowania na wskazówki i zalecenia audytorów zewnętrznych,
- 4) przestrzeganie dyscypliny finansowej i właściwe funkcjonowanie systemów redukujących możliwość powstania nieprawidłowych zjawisk w funkcjonowaniu Spółki.

12. Opis polityki różnorodności.

Elementy polityki różnorodności nie zostały w Spółce sformalizowane w postaci dokumentu polityki różnorodności w odniesieniu do władz spółki oraz jej kluczowych menedżerów. Udział poszczególnych osób w wykonywaniu funkcji zarządczych, nadzorczych i kierowniczych w strukturach spółki jest uzależniony przede wszystkim od kompetencji, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Funkcje członków organu zarządzającego i nadzorczego powierzone zostały konkretnym osobom niezależnie od ich płci, kierunku wykształcenia czy wieku, ale według merytorycznego przygotowania oraz doświadczenia tych osób.

Pomimo braku sformalizowanej polityki różnorodności działania w obszarze zarządzania kadrami uwzględniają kluczowe elementy różnorodności, które naszym zdaniem pozwalają na wybór kandydatów zapewniających efektywną realizację strategii oraz rozwój Spółki, począwszy od najniższego, a skończywszy na najwyższym szczeblu zarządzania. RAFAMET S.A. dokłada starań, aby stosowane były zasady równego traktowania i zarządzania różnorodnością w miejscu pracy, a szczególnie w obszarze rekrutacji, wynagrodzeń, awansów, dostępu do szkoleń, ochrony przed mobbingiem oraz ochrony przed nieuzasadnionym zwolnieniem.

OŚWIADCZENIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH

Niniejsze oświadczenie stanowi realizację art. 49b ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U.2018.395 t.j.) i obejmuje informacje niefinansowe dotyczące Fabryki Obrabiarek RAFAMET S.A. za okres od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. Przedmiotowe oświadczenie jest publikowane przez Emitenta po raz pierwszy.

Oświadczenie zostało sporządzone w oparciu o dane niefinansowe zidentyfikowane, przy uwzględnieniu istotności poszczególnych obszarów dla Emitenta oraz jego interesariuszy, których wyboru dokonano na podstawie ich oddziaływania na Spółkę.

Grupy interesariuszy zidentyfikowane jako istotne dla Spółki
1. Klienci 2. Pracownicy 3. Inwestorzy 4. Społeczność lokalna
Zagadnienia niefinansowe zidentyfikowane jako istotne dla Spółki
OBSZAR ŚRODOWISKO NATURALNE
1. Woda 2. Ścieki 3. Odpady 4. Emisja do atmosfery 5. Hałas 6. Obszary chronione 7. Energia i paliwa
OBSZAR SPOŁECZNY I PRACOWNICZY
1. Zatrudnienie 2. Wynagrodzenia 3. Środowisko pracy 4. Równość i różnorodność 5. Dialog społeczny 6. Bezpieczeństwo i higiena pracy 7. Rozwój i edukacja 8. Społeczności lokalne i zaangażowanie społeczne 9. Bezpieczeństwo produktów i ich użytkowników
OBSZAR POSZANOWANIE PRAW CZŁOWIEKA I PRZECIWDZIAŁANIE KORUPCJI

OBSZAR ZARZĄDCZY

1. Model biznesowy RAFAMET S.A.

Głównym przedmiotem działalności Fabryki Obrabiarek RAFAMET S.A. jest produkcja obrabiarek, działalność usługowa w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji obrabiarek oraz obróbka mechaniczna elementów metalowych.

Obecna działalność RAFAMET S.A. to przede wszystkim produkcja sterowanych numerycznie obrabiarek skrawających specjalizowanych dla kolejnictwa, w szczególności obrabiarek do reprofilowania kół zestawów kołowych pojazdów szynowych oraz wielkogabarytowych obrabiarek jednostkowych typu tokarki pionowe i poziome oraz frezarki bramowe, w tym typu gantry.

Strategia działania RAFAMET S.A. nie wprowadza żadnych ograniczeń politycznych, geograficznych czy klimatycznych co do rynków zbytu poza wynikającymi z kryteriów przyjmowanych przez społeczność międzynarodową, które mają na celu utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa światowego.

RAFAMET S.A. funkcjonuje w środowisku rynkowym, które charakteryzuje się ograniczoną liczbą konkurujących podmiotów. Biorąc jednak pod uwagę niszowy charakter prowadzonej działalności i stosunkowo niewielki rozmiar rynku zagrożenie konkurencyjne (głównie ze strony firm niemieckich, włoskich i hiszpańskich posiadających ugruntowaną światową reputację, zasoby finansowe na prace badawczo-rozwojowe i marketing) należy uznać za porównywalne z innymi sektorami przemysłu maszynowego.

Niektóre technologie stosowane przez RAFAMET S.A. do produkcji są unikalne w skali kraju i świata. Są rezultatem prac B+R, efektem idei pracowników firmy, sugestii klientów i dostawców, przejęcia znanej marki branżowej oraz stałej modernizacji istniejących produktów.

Obecne ścieżki strategicznego rozwoju Spółki zakładają rozwój organiczny pomijający potencjalne możliwości ekspansji poprzez przejęcia i fuzje. Odrzucono również koncepcje skracania łańcucha dostaw i przejmowania dostawców jako nieodpowiednią dla RAFAMET S.A.

Wyzwaniem rozwojowym dla Spółki jest rozbudowa bazy kooperacyjnej w zakresie pozyskiwania usług bezpośrednio i pośrednio produkcyjnych oraz zagwarantowanie stabilnych dostaw komponentów i podzespołów maszynowych.

Firma otwiera się na pracowników z zagranicy, w tym przede wszystkim z Ukrainy i Białorusi.

Kierunkiem działań Spółki będzie również rezygnacja z dostaw na niektóre rynki (np. Chiny, Indie) wybranych części i podzespołów możliwych do zakupu na rynkach lokalnych przez klienta lub partnera biznesowego (w grudniu 2017 roku powołano do życia JV na rynku chińskim).

Spółka widzi potrzebę powiększenia potencjału własnych biur konstrukcyjnych i technologicznych w celu zapewnienia potencjału innowacyjnego kreowania wyrobów. Spółka będzie otwarta na współpracę z wyspecjalizowanymi biurami inżynieryjnymi w kraju i zagranicą oraz jednostkami naukowymi.

Unikalna technologia, wysoka jakość oferowanych produktów, w tym w zakresie zgodności wymiarowej wyrobu z wymaganiami geometrycznej specyfikacji produktu (GSP), wysoki poziom kwalifikacji pracowników, a także duża elastyczność rynkowa oraz krótkie terminy dostaw i dobra obsługa posprzedażowa, tworzą katalog przewag konkurencyjnych Spółki pozwalających na zajmowanie specyficznej niszy rynkowej, ale i osiągnięcie na niej pozycji czołowego gracza światowego. Zagadnienia te są jednak obszarami, które warto i trzeba poprawiać szukając w nich dalszych przewag konkurencyjnych, jak i kierunków optymalizacji kosztów działania (budowanie stałej konkurencyjnej przewagi kosztowej).

Analiza wewnętrzna potencjału strategicznego organizacji wskazuje, że wysoka jakość produktów i dostosowanie ich do specyficznych potrzeb konkretnego klienta oraz pozycja i image firmy to czynniki budujące na dzień dzisiejszy znaczącą pozycję rynkową firmy, pomimo średniej oceny efektywności czy ochrony własności przemysłowej.

W chwili obecnej 63% przychodów RAFAMET S.A. (ogół dla lat 2013-2017) osiąga w sektorze kolejowym. 25% przychodów pochodzi z rejonu Europy Wschodniej, 17% z Afryki/Bliskiego Wschodu, natomiast 29% z Azji/Pacyfiku. Potencjał do szerszej dywersyfikacji przychodów (energetyka, branża wydobywcza, przemysł metalowy) występuje głównie w Europie Środkowo-Wschodniej.

Spółka jako zasadę działania przyjmuje koncentrację na działaniach gwarantujących stałe osiągnięcie rentowności produkcji, utrzymywanie zdolności wytwórczych na wysokim poziomie oraz rozwój zdolności do kreowania innowacyjnego zrównoważonego rozwoju.

Misją firmy jest: „Sprzedaż wyrobów i usług o jakości spełniającej oczekiwania Klientów przy zachowaniu bezpiecznych warunków pracy i szacunku dla środowiska naturalnego.”

Wizja firmy określa pozycję rynkową, finansową i organizacyjną Spółki w głównych obszarach jej aktywności biznesowej w następujący sposób:

- utrzymanie pozycji czołowego światowego producenta obrabiarek do obróbki profili jezdnych kół pojazdów szynowych,
- odbudowa pozycji renomowanego dostawcy ciężkich tokarek poziomych marki Poręba,
- bardzo dobra rentowność biznesu,
- innowacyjność asortymentowa i takie jej postrzeganie przez otoczenie,

- zrównoważony rozwój całej firmy również w aspekcie stabilnego, dobrze płatnego miejsca pracy, przy ciągłym minimalizowaniu szkodliwych wpływów działalności Spółki na środowisko oraz przy zapewnieniu bezpiecznych warunków pracy.

Tabela 25 Kluczowe wskaźniki efektywności.

Wskaźniki efektywności	2017	2016
Przychody ze sprzedaży (w tys. zł)	81 411	81 775
Ebidta	8 497	10 315
Marża Ebidta	10,44%	12,61%
Zysk netto (w tys. zł)	1 080	2 686

2. Ład zarządczy.

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Fabryka Obrabiarek RAFAMET i wpisana do rejestru handlowego w 2001 r. Od roku 2007 Spółka jest notowana na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie i zaliczana do sektora „Urządzenia mechaniczne”.

Spółka stosuje zasady ładu korporacyjnego zachowując standardy właściwego zarządzania, uregulowane w takich dokumentach jak: Statut RAFAMET S.A., Regulamin działania Zarządu, Regulamin Rady Nadzorczej, Regulamin Komitetu Audytu oraz Regulamin Walnego Zgromadzenia. Ponadto Spółka stosuje „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW”. Działania w tym zakresie pozwalają na właściwe rozłożenie odpowiedzialności w Spółce oraz ściśle określenie funkcji jej kluczowych organów, co przekłada się na proces podejmowania decyzji zarządczych.

Funkcjonujący w RAFAMET S.A. Zintegrowany System Zarządzania to udokumentowany i spójny system spełniający od 1996 roku wymagania normy ISO 9001 w zakresie jakości, a od 2011 roku dodatkowo wymagania normy ISO 14001 w zakresie ochrony środowiska oraz normy PN-N-18001 w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. W 2017 r. dostosowano Zintegrowany System Zarządzania do nowych norm: ISO 9001:2015 i ISO 14001:2015, a międzynarodowa jednostka certyfikująca Bureau Veritas Certification przeprowadziła recertyfikację systemu. Pozytywne były również wyniki auditów strony drugiej przeprowadzone przez współpracujące ze Spółką firmy: Simens Mobility (2018), Naval Group, Alstom Transportation, Michelin, Damen Marine Components, co zaowocowało przyjęciem RAFAMET S.A. do grona ich kwalifikowanych dostawców i dało możliwość dalszej współpracy.

Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. w 2017 roku przeprowadziło audit nadzoru funkcjonującego w Spółce Wewnętrznego Systemu Kontroli i oceniło zgodność z wymaganiami zawartymi w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 29.11.2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeń-

stwa. System ten reguluje zasady obrotu z zagranicą towarami o znaczeniu strategicznym, określa sposób ewidencji eksportu, importu i tranzytu, wymaga poznania i weryfikacji zagranicznego partnera, dokładnego określenia parametrów technicznych towaru będącego przedmiotem obrotu oraz posiadania wiedzy na temat właściwego wykorzystania towaru. Posiadając własny Wewnętrzny System Kontroli będący fragmentem szerszego systemu łączącego polskie przedsiębiorstwa, polskie instytucje rządowe i organizacje międzynarodowe ustalające reguły i zasady handlu, RAFAMET S.A. jest w stanie chronić swój handlowy interes oraz swój wizerunek w oczach partnerów zagranicznych.

3. Zarządzanie ryzykiem.

Zarząd Emitenta identyfikuje i monitoruje następujące ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne, mogące wpływać na Spółkę:

Ryzyko konkurencji

Charakter prowadzonej działalności Emitenta i stosunkowo niewielki rozmiar rynku powodują, iż zagrożenie konkurencyjne należy uznać za porównywalne z innymi sektorami przemysłu maszynowego. Największe zagrożenie konkurencyjne występuje ze strony firm włoskich, niemieckich, hiszpańskich i czeskich, które posiadają wieloletnie doświadczenie w działalności na rynku światowym i ugruntowaną pozycję. Istotnym czynnikiem przewagi konkurencyjnej – w ocenie Emitenta – jest elastyczność i szybkość dostosowania oferty produkcyjnej do specyficznych wymogów poszczególnych odbiorców. Istotnym elementem konkurencyjności jest także skuteczne rozpoznanie rynku ostatecznych odbiorców-użytkowników obrabiarek. Emitent w swoich działaniach handlowych na rynkach międzynarodowych korzysta z usług pośredników handlowych i lokalnych agentów, zatem potencjalnym czynnikiem ryzyka jest nietrafny dobór agenta na obsługiwanym rynku i ewentualne konsekwencje w zakresie skutecznego konkurowania na danym rynku.

Ryzyko dotyczące specyfiki działalności operacyjnej i charakteru produktów emitenta

Produkcja RAFAMET S.A. ma charakter jednostkowy lub małoseryjny, a zawierane kontrakty charakteryzują się wysoką wartością jednostkową i długim czasem realizacji, co stwarza potencjalne zagrożenie związane z relatywnie wysokim wpływem pojedynczych kontraktów na wyniki finansowe oraz ryzyko niepełnej i nieterminowej realizacji płatności za produkt. Celem minimalizacji powyższego ryzyka w kontraktach stosowany jest etapowy tryb płatności. W przypadku kontrahentów z rynków charakteryzujących się małą wiarygodnością wykorzystywane są akredytywy bankowe. Corocznie istotna część produktów Spółki kierowana jest do odbiorców, których właścicielami są podmioty państwowe (w segmencie kolejowym). Emitent jest w stanie wytwarzać zróżnicowany asortyment obrabiarek, jednakże struktura posiadanego parku maszynowego generalnie jest dostosowana do produkcji obrabiarek o średnich gabarytach (kolejnictwo) oraz wielkogabarytowych (zaplecze przemysłu energetycznego). W przypadku znaczącej zmiany w strukturze popytu na rzecz obrabiarek wielkogabarytowych ograniczeniem w sferze produkcji może być obróbka dużych elementów i ich montaż.

Jednostkowy i małoseryjny charakter produkcji i ograniczenia w elastyczności dostosowania struktury produkcji do zmian popytu mogą powodować wahania przychodów ze sprzedaży i rentowności osiąganą przez Emitenta.

Istotne ryzyko związane jest także z pozyskiwaniem, w skorelowany sposób z procesem produkcyjnym i cyklem finansowania produkcji niektórych istotnych komponentów takich jak: łożyska wielkogabarytowe czy ciężkie odlewy.

Istotnym czynnikiem ryzyka może stać się skumulowanie zamówień od klientów, co może wpływać na czas realizacji zamówienia. Głównym czynnikiem mającym wpływ na czas produkcji pozostaje wydajność spółki zależnej Emitenta – ODLEWNI RAFAMET Sp. z o.o. W celu ograniczenia tego ryzyka RAFAMET S.A. podjął działania, mające na celu zwiększenie mocy produkcyjnych odlewni oraz zmianę profilu produkcji tej spółki, polegające na odejściu od produkcji detali lekkich na rzecz skoncentrowania się na produkcji detali ciężkich żeliwa szarego i sferoidalnego oraz wprowadzenia na większą skalę produkcji odlewów w oparciu o technologię Lost Foam.

Ryzyko rynków zbytu

Emitent sprzedaje produkty głównie na rynkach zagranicznych, w krajach o zróżnicowanej sytuacji makroekonomicznej. Cykl zakupów produktów Emitenta wiąże się co prawda bardziej z koniecznością odnawiania parku maszynowego użytkowników i nie jest bezpośrednio powiązany z bieżącą koniunkturą, ale dłuższe pogorszenie sytuacji makroekonomicznej w danym kraju stanowi zagrożenie dla uzyskiwania stabilnych przychodów i marż na danym rynku. Emitent prowadzi swoją działalność handlową także na rynkach o podwyższonym ryzyku politycznym i w krajach, wobec których społeczność międzynarodowa wprowadziła ograniczenia swobody obrotu. Zaostrzenie sytuacji politycznej i konieczność uzyskiwania licencji eksportowej stanowią zatem czynnik ryzyka.

Ostatnie lata nie były dla producentów obrabiarek ciężkich na świecie okresem najlepszym. Portfele zamówień skurczyły się istotnie, a dynamika przyrostu nowych zamówień spadła znacząco. Sygnały dochodzące z rynków zagranicznych nie wskazują na szybką poprawę sytuacji i perspektywę wzrostu sprzedaży obrabiarek ciężkich na świecie, dlatego też uważamy, że rok 2017 będzie kolejnym okresem o charakterystyce stagnacyjnej z wyraźną tendencją do obniżania ogólnego poziomu cen ze skutkiem dla rentowności oraz zaostrzającą się walką konkurencyjną, również ze strony nowych podmiotów na rynku.

Ryzyko kursowe

Wysoki udział sprzedaży eksportowej w przychodach Emitenta generuje wysokie ryzyko kursowe, szczególnie istotne w przypadku kontraktów zawartych na dłuższe okresy czasu. Dla ograniczenia ryzyka kontraktów z odbiorcami z krajów o mniej stabilnych walutach, umowy zawierane są w EUR lub USD. Na ograniczenie ryzyka kursowego wpływa realizacja zakupów komponentów i materiałów w walutach sprzedaży wyrobów gotowych (materiały importowane, denominowane stanowią około 42% wartości materiałów ogółem stosowanych w produkcji). Instrumentem ograniczania ryzyka kursowego może stać się zawieranie walutowych transakcji zabezpieczających. Produkcja RAFAMET S.A. w znacznym stopniu opiera się o komponenty, których ceny zależą od kursu EUR. Kompensowanie sprzedaży w EUR z zakupami komponentów do produkcji w EUR ogranicza ryzyko walutowe.

W dniu 20.12.2017 r. Rada Nadzorcza zaopiniowała pozytywnie politykę zarządzania ryzykiem walutowym w RAFAMET S.A.

Ryzyko stóp procentowych

Działalność Emitenta w przypadku zwiększenia finansowania obcego może w przypadku wzrostu rynkowych stóp procentowych wiązać się ze zwiększonymi kosztami finansowymi z tytułu obsługi zaciąganych zobowiązań.

Ryzyko współpracy z instytucjami finansowymi

W strukturze finansowania bieżącej działalności istotną rolę odgrywa finansowanie z wykorzystaniem kredytów bankowych. Istnieje ryzyko, że Spółka nie będzie w stanie wypełnić wszystkich warunków umów kredytowych (covenants). Powyższy czynnik może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową oraz osiągnięte wyniki.

Ryzyko wzrostu cen materiałów zaopatrzeniowych

Wzrost cen materiałów zaopatrzeniowych w istotny sposób wpływać może na ryzyko wzrostu kosztów produkcji i kształtowania się rentowności, bowiem produkcja ma charakter materiałochłonny, a udział wyrobów hutniczych i komponentów w postaci części maszyn i urządzeń elektrotechnicznych w kosztach produkcji jest wysoki. Emitent zabezpiecza się przed zmianami cen importowanych materiałów zaopatrzeniowych wykorzystując tzw. heging naturalny (dostawę dewiz pozyskanych z eksportu). Kolejnym sposobem na ograniczenie ryzyka wzrostu cen jest dokonywanie zakupu materiałów i usług do produkcji w oparciu o politykę kilku dostawców jednego materiału, usługi i towaru, co powoduje poprawne relacje rynkowe skutkujące możliwością oddziaływania w znacznym stopniu na poziom cen. W przypadku dostawców – monopolistów istnieje duże uzależnienie i mała możliwość oddziaływania na cenę.

Ryzyko dotyczące wykwalifikowanej i doświadczonej kadry pracowniczej

Istnieją ograniczenia w pozyskaniu wykwalifikowanych i wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz osób chętnych do podjęcia się prac ciężkich przy spełnianiu optymalnych oczekiwań pracodawcy. Ewentualna utrata wykwalifikowanych pracowników kadry inżyniersko – technicznej w związku z obniżeniem ustawowego wieku emerytalnego oraz ograniczenia w pozyskaniu nowych pracowników na zastępstwa zatrudnieniowe (wysoka średnia wieku załogi), a także procedury rekrutacji i koszty związane z wdrażaniem nowozatrudnionych pracowników, mogą wpływać na efektywność działalności.

Ryzyko związane z otoczeniem makroekonomicznym

Otoczenie gospodarcze charakteryzujące się brakiem trwałych oznak przełamywania dekonunktury światowej w branży obrabiarek ciężkich i stabilizacją ilości nowych zamówień na wyroby dla branży kolejowej produkowane przez Spółkę - to najważniejsze zewnętrzne czynniki wpływające na warunki funkcjonowania Emitenta.

Ze względu na specyfikę produktów, na poziom sprzedaży wpływa ogólne tempo wzrostu gospodarczego, a przede wszystkim poziom realizowanych inwestycji (zakupy nowych maszyn). Aktualna sytuacja ekonomiczna wpływa na spadek nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, co przekłada się na spadek

sprzedaży, osiągnięte wyniki i sytuację finansową. Globalna sytuacja może negatywnie oddziaływać na sytuację finansową odbiorców i przełożyć się na sytuację finansową Emitenta.

Ryzyko niestabilnego otoczenia prawnego

Istnieje ryzyko wdrożenia sankcji gospodarczych na eksport wyrobów do wybranych państw świata lub wskazanych odbiorców, np. firm lub osób (przeciwdziałanie: dywersyfikacja rynków zbytu).

Ryzyko niedostosowania się do wymogów w zakresie ograniczenia emisji

Zidentyfikowano ryzyko niespełnienia wymogów w zakresie emisji pyłów z obecnie eksploatowanej kopalni węglowej (przeciwdziałanie: wspieranie działań mających na celu doprowadzenie gazu ziemnego do miasta Kuźnia Raciborska w latach 2019-2021 i budowa systemu ogrzewania hal fabrycznych w oparciu o ogrzewanie gazowe).

OBSZAR ŚRODOWISKO NATURALNE

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. opracowała, wdrożyła i utrzymuje Zintegrowany System Zarządzania obejmujący wszystkie regulacje wynikające z normy PN-EN ISO 9001:2015, PN-EN ISO 14001:2015 oraz PN-N18001:2004. Prowadzi działalność w oparciu o zasadę polityki zrównoważonego rozwoju, zakładającą świadome i odpowiednio ukształtowane relacje pomiędzy wzrostem gospodarczym, dbałością o środowisko naturalne oraz zdrowie człowieka. Świadoma wpływu prowadzonej działalności na środowisko naturalne działa w sposób dla środowiska przyjazny, realizując procesy ukierunkowane na doskonalenie metod zapobiegania negatywnym skutkom oddziaływania na środowisko. Elementem strategii działalności firmy jest utrzymanie i ciągle doskonalenie Systemu Zarządzania Środowiskowego, zgodnego z normą ISO 14001:2015. Przestrzegane są wymagania prawne i inne uregulowania środowiskowe, mające zastosowanie w prowadzonej działalności gospodarczej. Podejmowane są również działania mające na celu zahamowanie ewentualnych negatywnych wpływów wywieranych przez jakikolwiek aspekt działalności na środowisko naturalne.

Mając na celu realizację niniejszej polityki realizowane są następujące cele strategiczne:

- realizacja odpowiedniej, selekcyjnej gospodarki odpadami,
- minimalizacja ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza i wody,
- optymalizacja zużycia surowców i materiałów eksploatacyjnych i przeznaczonych do produkcji,
- eliminacja ryzyka wystąpienia awarii środowiskowych przez stały monitoring maszyn, urządzeń i instalacji.

Polityka środowiskowa realizowana jest w szczególności poprzez:

- stosowanie w procesach produkcyjnych surowców i technologii sprawdzonych pod względem bezpieczeństwa dla ludzi i środowiska,
- działania zmierzające do ochrony zasobów naturalnych poprzez ograniczanie zużycia papieru, wody, energii elektrycznej i paliw,
- doskonalenie procesów technologicznych, inwestycje i modernizacje urządzeń zmierzających do zmniejszenia szkodliwego wpływu na środowisko.

W firmie propaguje i przekazuje się systemowo pracownikom informacje na temat ochrony środowiska, motywując ich do zachowań proekologicznych. Kadra kierownicza na wszystkich szczeblach zarządzania firmy jest aktywnie zaangażowana w realizację strategicznych celów środowiskowych i monitoruje poziom ich realizacji. Wprowadzono szereg wewnętrznych regulacji oraz procedur zapewniających przestrzeganie obowiązujących norm w obszarze ochrony środowiska. Określono ponadto obszary wpływu na środowisko poprzez zidentyfikowanie wszystkich aspektów środowiskowych i wybór tych znaczących. Ustalono środki służące nadzorowi oraz doskonaleniu i weryfikacji działań dotyczących tych aspektów, które wywierają znaczący wpływ na środowisko. Na bieżąco śledzone są obowiązujące Spółkę ustawowe wymagania prawne i inne dotyczące ochrony środowiska i związane z prowadzoną

działalnością gospodarczą firmy. W celu identyfikacji awarii dokonano podziału instalacji zakładu na węzły, które stanowiły podstawę do wykonania analizy zagrożeń środowiskowych. W wyniku przeprowadzonej analizy został określony poziom ryzyka dla ważniejszych zagrożeń występujących w wytypowanych procesach. We wszystkich rozpatrywanych przypadkach ryzyko wystąpienia awarii określone zostało na poziomie średnim i niskim, wskazując w ten sposób, że wszystkie zastosowane środki zabezpieczające przed wystąpieniem awarii są wystarczające. Ocena ryzyka w obszarach środowiskowych została opracowana dla następujących instalacji i obszarów:

- kotłowni,
- hartowni,
- urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych,
- urządzeń spalinowych i gazowych,
- rozdzielni głównej i stacji transformatorowo-rozdzielczych,
- eksploatacji obrabiarek,
- gospodarki smarowniczej,
- transportu wyrobu,
- magazynów odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne,
- serwisowania u klienta,
- magazynowania środków chemicznych,
- myjni do mycia, czyszczenia i odtłuszczania części,
- warsztatu ładowania wózków akumulatorowych,
- oczyszczalni ścieków,
- lakierni,
- poboru wód,
- podwykonawców świadczących usługi na terenie Spółki.

1. Woda.

Zakład prowadzi pobór wód z własnych ujęć, na które posiada pozwolenie wodno prawne, udzielone na pobór wód podziemnych na potrzeby technologiczno-produkcyjne i socjalno-bytowe. Racjonalne zarządzanie zużyciem wody w zakładzie realizowane jest poprzez kształtowanie świadomości poszanowania zużycia wody wśród zatrudnionych pracowników oraz prowadzenie systemu pomiaru wody w zakładzie. Ilości pobieranej wody ze studni są rejestrowane na wodomierzach zainstalowanych w obudowie każdej eksploatowanej studni, co umożliwia odpowiednią kontrolę w zakresie dotrzymania warunków dyktowanych ich ustaloną wydajnością oraz warunkami pozwolenia wodnoprawnego. Pobierana woda wykorzystywana jest również do celów pitnych, w związku z tym prowadzone są systematyczne badania wody, zgodnie z wymaganiami w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Tabela 26 Kluczowe wskaźniki zużycia wody.

Zużycie wody	Ilość (tys.m ³)	
	2017	2016
Ogółem	29	26
Woda zużyta na cele socjalno-bytowe	13	12
Woda zużyta do celów produkcyjnych	16	14

2. Ścieki.

Na terenie zakładu powstają ścieki bytowe, deszczowe i przemysłowe ujmowane przez kanalizację ogólnospławną. Mieszankiny tych ścieków stanowiące ścieki przemysłowe, po oczyszczeniu w mechanicznej oczyszczalni ścieków odprowadzane są wylotem do rzeki. Dla instalacji oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na terenie Spółki, zakład posiada pozwolenie zintegrowane na odprowadzanie ścieków. Określone są dopuszczalne wartości ilości ścieków i wskaźników zanieczyszczeń występujących w ściekach przemysłowych odprowadzanych do rzeki. Prowadzony jest monitoring ilości, stanu i składu ścieków odprowadzanych do wód.

Tabela 27 Kluczowe wskaźniki odprowadzania ścieków.

Ścieki	Ilość (tys.m ³)	
	2017	2016
Ogółem	64	45
Ścieki techniczno-bytowe	21	20
Ścieki deszczowe	43	25

Wytworzone odpady powstające w związku z eksploatacją oczyszczalni ścieków przekazywane są uprawnionym firmom zewnętrznym posiadającym stosowne pozwolenia w zakresie gospodarowania odpadami. W celu monitorowania ilości powstających odpadów prowadzona jest ewidencja ilościowa i jakościowa powstających odpadów.

Tabela 28 Kluczowe wskaźniki odpadów ściekowych.

Rodzaj odpadu	2017		2016	
	Ilość wytworzona (Mg)	Ilość przekazana (Mg)	Ilość wytworzona (Mg)	Ilość przekazana (Mg)
Skratki	1,345	1,500	0,255	1,240
Inne nie wymienione odpady (osady z poletek)	19,940	21,440	9,960	8,460

3. Odpady.

Gospodarka odpadami na terenie zakładu prowadzona jest w oparciu o posiadane pozwolenie na wytwarzanie i zbieranie odpadów. W celu monitorowania ilości powstających odpadów Spółka prowadzi ewidencję ilościową i jakościową powstających odpadów, zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów. Ewidencja odpadów prowadzona jest z zastosowaniem karty ewidencji odpadów, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadów odrębnie oraz karty przekazania odpadów. Odpady przekazywane są do zagospodarowania uprawnionym firmom zewnętrznym, posiadającym wymagane pozwolenia w zakresie gospodarowania odpadami.

Zapobieganie powstawania odpadów lub ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, jest realizowane poprzez:

- prowadzenie właściwej eksploatacji instalacji, co zapobiega jej nadmiernemu zużyciu,
- selektywne gromadzenie wytwarzanych w trakcie prowadzenia działalności odpadów i ich ewidencjonowanie zgodnie z wymogami przepisów ochrony środowiska,
- magazynowanie odpadów w sposób uniemożliwiający ich negatywne oddziaływanie na środowisko, z przestrzeganiem wyznaczonych i oznakowanych miejsc,
- przekazywanie wytwarzanych odpadów do zagospodarowania posiadaczom mającym stosowne zezwolenia w zakresie gospodarowania odpadami,
- przeprowadzenie analizy zarządzania ryzykiem środowiskowym w zakresie odpadów,
- utrzymywanie porządku na terenie zakładu i przestrzeganie wprowadzonych z zakładzie procedur postępowania z odpadami,
- przestrzeganie przez pracowników instrukcji i przepisów ppoż. oraz BHP,
- szkolenie pracowników w zakresie prawidłowego postępowania z wytworzonymi odpadami.

Tabela 29 Kluczowe wskaźniki wytwarzanych odpadów.

Rodzaj odpadu	2017		2016	
	Ilość wytworzona (Mg)	Ilość przekazana (Mg)	Ilość wytworzona (Mg)	Ilość przekazana (Mg)
Odpady niebezpieczne				
Odpady farb i lakierów zawierające rozpuszczalniki organiczne lub substancje niebezpieczne	1,171	1,171	0,741	0,741
Alkalia trawiące	0,775	0,875	0,843	0,843
Odpadowe emulsje i roztwory z obróbki metali niezawierające chlorowców	13,000	12,500	8,000	9,900
Szlamy z obróbki metali zawierające oleje (np. szlamy z szlifowania, gładzenia i pokrywania)	4,007	4,007	2,787	3,087
Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe niezawierające związków chloroorganicznych	1,600	1,600	3,600	3,600
Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone (np. środkami ochrony roślin I i II klasy toksyczności – bardzo toksyczne i toksyczne)	1,776	1,776	1,894	1,894

Sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB)	1,933	1,933	3,732	3,732
Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy	0,200	0,061	0,194	0,149
Baterie i akumulatory ołowiowe	0,000	0,000	0,575	0,575
Odpady z usuwania farb i lakierów (zużyte pędzle)	0,000	0,000	0,000	0,000
Odpady drewna, szkła i tworzyw sztucznych zawierające lub zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi	0,000	0,000	0,100	0,250
Odpady inne niż niebezpieczne				
Odpadowy toner drukarski	0,06485	0,06485	0,14009	0,14009
Żuźle popioły paleniskowe i pyły z kotłów	226,830	210,520	223,920	231,940
Odpady z toczenia i piłowania żelaza oraz jego stopów	283,740	283,740	279,280	279,280
Zużyte materiały szlifierskie inne	0,400	0,000	0,950	0,950
Opakowania z papieru i tektury	1,590	1,590	0,668	0,668
Opakowania z tworzyw sztucznych	0,468	0,468	0,203	0,203
Opakowania z drewna	1,705	1,705	1,540	1,540
Odpadowa papa	0,000	0,000	0,000	0,000
Zużyte urządzenia inne	0,220	0,489	0,439	0,000
Baterie alkaiczne inne	0,0014	0,000	0,010	0,025
Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	3,000	3,000	0,000	0,000
Drewno	3,275	3,275	1,250	1,250
Szkło	3,882	3,882	1,063	1,063
Żelazo i stal	97,388	97,388	49,840	49,840
Kable inne	0,585	0,665	0,080	0,000
Tworzywo sztuczne	0,303	0,303	0,330	0,330
Mieszanki metali	0,860	0,860	0,000	0,000
Inne niewymienione odpady (złom narzędziowy)	0,000	0,000	0,000	0,000
Miedź, brąz, mosiądz	0,000	0,000	0,000	0,000
Aluminium	0,055	0,055	0,000	0,000
Odpady z toczenia metali nieżelaznych	5,880	5,880	6,000	6,000
Sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania, ubrania ochronne	0,324	0,324	0,022	0,022
Inne niewymienione odpady (zużyte pędzle)	0,000	0,000	0,000	0,000
Zużyte opony	0,000	0,000	0,000	0,000

Spółka nie prowadzi we własnym zakresie działalności zagospodarowania odpadów, odbywa się to poza terenem zakładu, w instalacjach należących do innych podmiotów gospodarczych posiadających stosowne uprawnienia.

4. Emisja do atmosfery.

RAFAMET S.A. posiada decyzję pozwalającą na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla instalacji pracujących na terenie zakładu z określeniem wielkości dopuszczalnej emisji. W zakładzie występują następujące źródła emisji substancji wprowadzanych do powietrza:

- lakiernia (stanowisko do lakierowania - emisja lotnych związków organicznych z procesu nakładania powłok, suszenia oraz magazynowania preparatów używanych w lakierni),
- magazyn na wydziale montażu (emisja lotnych związków organicznych z procesów magazynowania preparatów stosowanych na wydziale montażu),
- magazyn główny (emisja lotnych związków organicznych z procesów magazynowania preparatów stosowanych w całym zakładzie),
- kotłownia (kotły grzewcze - emisja gazów i pyłów ze spalania miazgu węglowego),
- hartownia (wanny hartownicze – emisja węglowodorów aromatycznych, piec do nawęglania- emisja pyłów z procesów nawęglania, piaskarka – emisja pyłów z procesów piaskowania),
- akumulatorownia (stanowiska ładowania akumulatorów – emisja kwasu siarkowego).

Z wyżej wymienionych instalacji standardom emisyjnym dla spalania paliw podlega instalacja kotłowni wyposażona w 4 kotły wodne WLM 2,5 opalana węglem kamiennym o nominalnej mocy 2,9 MW. Kotłownia pracuje na potrzeby ogrzewania wszystkich obiektów w zakładzie. Wszystkie kotły wyposażone są w indywidualne odpylacze cyklonowe o skuteczności 81%. Prowadzone są okresowe pomiary emisji z częstotliwością raz w roku w okresie pracy kotłów. Badania i pomiary zanieczyszczeń przeprowadzone w lutym 2016 r. wykazały przekroczenia dopuszczalnej ilości pyłów w spalinach emitowanych z kotłów. By osiągnąć zamierzony efekt obniżenia emisji pyłu przeprowadzono szereg działań naprawczych w celu przywrócenia i ulepszenia funkcjonalności instalacji w kotłowni. Zakres działań obejmował:

- remont przepustnic nadmuchu powietrza do kanałów nadmuchowych kotła z wentylatora nadmuchowego,
- remont szczelności kanałów i klap doprowadzających powietrze do kanałów warstw nadmuchowych,
- remont szczelności klap spustowych służących do czyszczenia kanałów nadmuchowych z nagromadzonego żużla,
- uszczelnienie kanału zsympowego żużel do koryta odżuźlacza,
- wyremontowanie kierownic wstępnych na wentylatorach wyciągowych spaliny do regulacji przepływu prędkości spalin do warunków panujących przy spalaniu paliwa,
- uszczelnienie kolektora dolotowego do odpylnika cyklonowego,
- uszczelnienie kanałów wylotowych spalin pomiędzy odpylnikiem cyklonowym a wentylatorem wyciągowym spaliny.

W dniach 22-23.11.2016 r. powtórzono pomiary emisji substancji do powietrza w kotłowni. Wyniki badań wykazały, że wszystkie mierzone parametry, a w szczególności pył ogółem odpowiadają standardom dopuszczalnych wartości określonych decyzją Starosty Raciborskiego. Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska z dniem 20.01.2017 r. przesłał zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie

wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za przekroczenie dopuszczalnej wielkości emisji pyłu w spalinach emitowanych z kotłów.

Standardom emisyjnym dla instalacji, w których używane są rozpuszczalniki organiczne podlega instalacja lakierni. W hali lakierni prowadzone są procesy lakierowania oraz szpachlowania części oraz gotowych zespołów maszyn. Emisja z procesu lakierowania i suszenia poprzez system podłogowy odciągów, a następnie przez emitory wprowadzana jest do atmosfery. Ze względu na dotrzymanie standardów nie wymaga stosowania urządzeń ograniczających wielkości emisji LZO, a co za tym idzie nie wymaga prowadzenia ciągłych bądź okresowych pomiarów emisji do powietrza.

Ewidencjonowana wielkość emisji zanieczyszczeń emitowanych przez zakład prowadzona jest w zakresie wymaganych do ustalenia opłat za korzystanie ze środowiska oraz do Krajowej Bazy o Emisjach Gazów Ciepłarnianych i Innych Substancjach (KOBIZE).

Tabela 30 Kluczowe wskaźniki emisji.

Emisja	2017	2016
	Ilość wytworzona (Mg)	Ilość przekazana (Mg)
Dwutlenek siarki	11	9
Tlenek azotu	5	6
Tlenek węgla	5	11
Dwutlenek węgla	3 597	4 470
Pyły ze spalania paliw	2	4
Pyły węglowo-grafitowe (sadza)	0,3	0,2
Łączna emisja z lakierni	12	10
Łączna emisja niezorganizowana	0,8	0,6

Eksplloatowane urządzenia klimatyzacyjne i chłodnicze zawierające fluorowane gazy cieplarniane użytkowane są w Spółce w sposób bezpieczny dla ludzi i środowiska naturalnego. Prowadzona jest ewidencja rodzaju i ilości użytych w nich gazów cieplarnianych i wykonywane są cykliczne kontrole szczelności. Wszystkie urządzenia, które zawierają fluorowane gazy cieplarniane w ilości i składzie ujętym w przepisach prawa zostały zgłoszone do Centralnego Rejestru Operatorów. Prowadzona jest dokumentacja, tzw. Karty Urządzeń. Instalowanie, konserwacja i serwisowanie urządzeń jest realizowane wyłącznie przez personel i firmy posiadające certyfikaty F-gazowe.

5. Hałas.

Firma uzyskała pozwolenie zintegrowane dla instalacji oczyszczalni ścieków, w którym również określono dopuszczalny poziom hałasu. Pozwolenie udzielone zostało na emisje hałasu przenikającego z terenu zakładu na obszary podlegające ochronie akustycznej dla terenów zabudowy mieszkaniowo - usługowej. Jedynym źródłem emisji hałasu do środowiska jest hałas emitowany z zespołów napędowych (silniki elektryczne) pomp pionowych wirowych zlokalizowanych wewnątrz budynku przepompowni ścieków. Pozostałe urządzenia instalacji oczyszczalni znajdują się pod powierzchnią gruntu, przez co ich funkcjonowanie nie wiąże się z emisją hałasu do otoczenia. Monitoring hałasu jest wykonywany zgodnie z wymogami przepisów. Pomiary wielkości emisji hałasu prowadzone są w jednym punkcie pomiarowym w porze dnia i w porze nocy z częstotliwością raz na dwa lata. Z przeprowadzonych przez zakład obliczeń i badań akustycznych wynika, że instalacja mechanicznej oczyszczalni ścieków nie jest obiektem uciążliwym dla środowiska pod względem akustycznym. Zastosowane urządzenia (zespoły napędowe pomp) oraz ich lokalizacja w budynku przepompowni zapewniają dotrzymanie standardów akustycznych, na najbliższych sąsiadujących z zakładem terenach podlegających ochronie akustycznej.

6. Obszary chronione.

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. zlokalizowana jest na obszarze Parku Krajobrazowego – „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Park Krajobrazowy powstał na mocy Rozporządzenia Wojewody Katowickiego z dnia 23.11.1993 r. i obejmuje obszar 49 387 ha. Celem utworzenia Parku jest zachowanie i ochrona dóbr i walorów przyrodniczych oraz przyrodniczo-kulturowych oraz kulturowych na obszarze wielowiekowej działalności Cystersów. Cystersi stworzyli na tym terenie koncepcje przestrzenną krajobrazu, na którą składa się sieć osadnicza i komunikacyjna, założenia parkowe i aleje, systemy wodne i melioracyjne ze stawami rybnymi. Park obejmuje kompleks lasów Rudzkich będących pozostałością dawnej Puszczy Śląskiej. We florze parku występuje ponad 100 gatunków roślin rzadkich i chronionych. Duża ilość zbiorników wodnych oraz otaczające je rozległe kompleksy leśne stwarzają dogodne warunki dla ptaków lęgowych i przelotnych. Na terenie Parku, na południe od siedziby Spółki, znajduje się rezerwat przyrody „Łęczczok” oddalony o około 5,3 km oraz specjalny obszar chroniony siedlisk SOO Natura 2000 „Stawy Łęczczok” PLH240010 w odległości około 4,9 km. Obejmują one zespół stawów rybnych wraz z otaczającymi je lasami lęgowymi i grądowymi oraz pomniki przyrody ożywionej i pomniki przyrody nieożywionej – gład narzutowy.

Badania eksploatowanej instalacji z terenu RAFAMET S.A. na elementy środowiska dowodzą, że oddziaływanie to jest niewielkie i nie powoduje przekroczeń standardów jakości środowiska oraz nie powoduje pogorszenia stanu środowiska w znacznych rozmiarach, a także zagrożenia życia lub zdrowia ludzi.

Spółka RAFAMET nie zalicza się do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku powstawania poważnej awarii przemysłowej. Ilość substancji niebezpiecznych mogących występować na terenie zakładu nie przekracza wartości progowych, których występowanie decydowałoby o zaliczeniu zakładu jako podmiotu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Spółka RAFAMET wpływa na środowisko naturalne w granicach wynikających z decyzji organów administracji rządowej i samorządowej. Nie płaci obecnie żadnych kar za przekroczenie norm i wymogów ochrony środowiska. Sąsiedzi i społeczność lokalna, a także władze administracji nie wnoszą żadnych zastrzeżeń do prowadzonej działalności.

7. Energia i paliwa.

Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A. zasilana jest dwiema liniami kablowymi elektroenergetycznymi 16 kV z odrębnych systemów energetyki zawodowej rozdzielni GZE S.A. 110/15 kV. Obie linie są całkowicie opomiarowane (energia czynna, energia bierna, energia pojemnościowa), a także wyposażone w wieloparametrowe elektroniczne liczniki energii do przekazywania odczytów drogą radiową. Koszty energii elektrycznej obejmują koszty dystrybucji oraz zakupu energii. Dystrybutorem energii dla Spółki jest TAURON Dystrybucja S.A. oddział w Gliwicach. Koszty dystrybucji naliczane są w oparciu o zawartą umowę w grupie taryfowej B 23. Jest to taryfa dla odbiorców zasilanych średnim napięciem z rejestracją zużycia energii w trzech strefach czasowych. Energia kupowana jest obecnie od PKN Orlen S.A. W Spółce funkcjonuje monitoring (ERGON) poboru mocy i zużywanego energii (dla trzech stanowisk terminalowych), pozwalający kontrolować utrzymanie się w limitach ustalonej mocy.

Zakład posiada własną kotłownię, w której zainstalowane są 4 kotły wodne wysokociśnieniowe i wysokotemperaturowe typu WLM 2,5/3 o wydajności 2,5 Gcal/h (2,9 MW) każdy i całkowitej mocy cieplnej kotłowni 10 Gcal/h (11,6 MW). Kotłownia opalana jest węglem kamiennym energetycznym Miał II A typ 31 lub 32.

Tabela 31 Kluczowe wskaźniki dla energii i ciepła.

Energia i ciepło	Jednostka	2017	2016
Zużycie energii elektrycznej	MWh/rok	3 813,14	3 802,64
Produkcja ciepła przez kotłownię zakładową	GJ/rok	29 491	30 232
Zużycie ciepła	GJ/rok	23 949	24 703

Tabela 32 Kluczowe wskaźniki zużycia surowców energetycznych.

Surowce energetyczne	Jednostka (tona)	
	2017	2016
Węgiel kamienny	1 638	1 736,5
Benzyna silnikowa	2,8	1,5
Oleje napędowe	22,5	22,4
Oleje silnikowe, smarowe , pozostałe	18,2	17,5
Gaz skroplony	1,4	1,3
Nafta	0,5	0

Ryzyka w obszarze środowiskowym

W obszarze gospodarki wodą występuje ryzyko związane z bezpieczeństwem funkcjonowania systemów technicznych w zakresie wartości zdrowotnych wody do spożycia oraz ilości i jakości zasobów środowiskowych wody. W związku z tym Spółka posiada opracowaną ocenę ryzyka środowiskowego w zakresie podstawowych zasad zarządzania kryzysowego, którego celem jest przygotowanie zasobów i społeczeństwa na wypadek wystąpienia zdarzenia niepożądanego, powodującego zagrożenia dla życia, mienia, środowiska i infrastruktury.

Spółka na bieżąco prowadzi monitorowanie procesów technologicznych, istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska, polegających na bieżącym prowadzeniu obserwacji parametrów technologicznych instalacji oczyszczalni (czas pracy przepompowni ścieków i osadów, rejestracja ilości oczyszczonych ścieków). Stałe monitorowanie i rejestrowanie danych technologicznych pozwala na szybką reakcję w razie wystąpienia nieprawidłowości i natychmiastowe podjęcie prac remontowo-naprawczych i konserwacyjnych. Awarie i niesprawności w oczyszczalni ścieków mogą wystąpić na każdym etapie tego procesu, mogą też powodować różne skutki. Działając zapobiegawczo na wypadek zajścia tych zdarzeń, opracowana została analiza zarządzania ryzykiem środowiskowym dla instalacji oczyszczalni ścieków.

OBSZAR SPOŁECZNY I PRACOWNICZY

1. Zatrudnienie.

Zasady zatrudnienia i wynagradzania w Fabryce Obrabiarek RAFAMET S.A. określa Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy, który obowiązuje od 01.01.1997 r. wraz z protokołami dodatkowymi nr 1 - 10, które zostały podpisane w latach 1998 – 2016 pomiędzy Zarządem Spółki a działającymi w fabryce organizacjami związkowymi.

ZASADY NAWIĄZYWANIA I ROZWIĄZYWANIA STOSUNKU PRACY, CZAS PRACY, KWESTIE URLOPÓW PRACOWNICZYCH, PODNOSZENIA KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH ORAZ BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY, OPISANE W ZUZP, SĄ SPÓJNE Z POWSZECHNIE OBOWIĄZUJĄCYMI W TYM ZAKRESIE PRZEPISAMI PRAWA. OBOWIĄZKI PRACODAWCY I PRACOWNIKÓW, OPRÓCZ ZDEFINIOWANYCH W PRZEPISACH PRAWA PRACY, OKREŚLA W RAFAMET S.A. REGULAMIN PRACY.

Kluczowe niefinansowe wskaźniki dotyczące zatrudnienia obrazują zestawienia przedstawione poniżej.

Tabela 33 Kluczowe wskaźniki zatrudnienia.

WYSZCZEGÓLNIENIE	PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE (ETATY)		Struktura (%)		ZATRUDNIENIE (OSOBY)		Struktura (%)	
	2017	2016	2017	2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
STANOWISKA NIEROBOTNICZE	164	159	45,05	45,17	161	165	44,60	45,58
STANOWISKA ROBOTNICZE	200	193	54,95	54,83	200	197	55,40	54,42
OGÓŁEM	364	352	100	100	361	362	100	100

Priorytetowym zadaniem w zakresie polityki pracowniczej jest dostosowanie stanu i struktury zatrudnienia do potrzeb jak najbardziej efektywnego i racjonalnego ich wykorzystania, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego wynagrodzenia w celu zapobieżenia odpływowi kadry o najwyższych kwalifikacjach zawodowych. Podejmowane działania służą terminowej realizacji produkcji, osiągnięciu zadowalającej wydajności pracy, jak też stworzeniu niezbędnego potencjału intelektualnego ukierunkowanego na wzrost i tempo produkcji oraz rozwój posiadanego asortymentu handlowego.

Tabela 34 Kluczowe wskaźniki płci.

Płeć	Liczba osób		Struktura (%)	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Kobiety	54	54	14,96	14,92
Mężczyźni	307	308	85,04	85,08
Ogółem	361	362	100	100

Ze względu na profil działalności Spółki (przemysł maszynowy) i charakter jej produkcji w strukturze zatrudnienia dominujący udział mają mężczyźni (ponad 85% w roku 2017). Wynika to z faktu, iż w zawodach technicznych, zarówno w przypadku stanowisk nierobotniczych (konstruktorzy, technolodzy) jak i robotniczych (operatorzy maszyn osn, ślusarze, monterzy), kształcą się i aplikują głównie mężczyźni.

Tabela 35 Kluczowe wskaźniki stanowisk.

Zatrudnienie	Liczba osób		Struktura (%)	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Pracownicy na stanowiskach nierobotniczych:	161	165	44,60	45,58
Zarząd	1	2	0,28	0,55
Stanowiska inżynieryjno – techniczne	114	117	31,58	32,32
w tym pomocnicze	(32)	(33)		
Stanowiska handlowe	22	22	6,09	6,08
w tym pomocnicze	(3)	(3)		
Stanowiska administracyjno-ekonomiczne	24	24	6,65	6,63
Pracownicy na stanowiskach robotniczych:	200	197	55,40	54,42
Robotnicy bezpośrednio produkcyjni	159	157	44,04	43,37
Robotnicy pośrednio produkcyjni	41	40	11,36	11,05
Ogółem	361	362	100	100

Polityka kadrowa zakłada niski poziom rotacji z uwagi na długi czasokres konieczny do zdobycia niezbędnego doświadczenia, zwłaszcza w przypadku pracowników pionu technicznego, zarówno na stanowiskach nierobotniczych, jak i robotniczych. Spółka prowadzi stałe działania mające na celu pozyskanie jak największej grupy wykwalifikowanej kadry technicznej. Obserwuje się tym samym tendencję do obniżania zatrudnienia w grupie pracowników administracyjno – ekonomicznych i pomocniczych.

Tabela 36 Kluczowe wskaźniki rodzaju zawartych umów.

Typ umowy o pracę	Liczba osób		Struktura (%)	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Umowa na czas nieokreślony	329	333	91,14	91,99
Umowa na czas określony	30	21	8,31	5,80
Umowa na okres próbny	2	8	0,55	2,21
Ogółem	361	362	100	100

Realizowana polityka zatrudnieniowa opiera się na zawieraniu umów o pracę, przy czym większość umów o pracę zawarta jest na czas nieokreślony. Umowy z pracownikami, którzy podejmują pracę po raz pierwszy zawierane są na trzymiesięczny okres próbny, a następnie – do czasu stwierdzenia pełnej przydatności pracownika do pracy na zajmowanym stanowisku – na czas określony. Ilość i czasokres umów na czas określony zawartych z jednym pracownikiem wynika z możliwości jakie daje kodeks pracy oraz uzależniona jest od oceny predyspozycji zatrudnionego do pracy na powierzonym odcinku, której każdorazowo dokonuje bezpośredni przełożony.

Tabela 37 Kluczowe wskaźniki wykształcenia.

Wykształcenie	Liczba osób		Struktura (%)	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Wyższe (w tym licencjat)	99	96	27,42	26,52
Średnie i policealne	160	161	44,32	44,48
Zasadnicze zawodowe	97	100	26,87	27,62
Podstawowe	5	5	1,39	1,38
Ogółem	361	362	100	100

W przedsiębiorstwie największa liczba zatrudnionych pracowników posiada wykształcenie średnie i wyższe, co obrazuje tendencję do pozyskiwania na stanowiska robotnicze pracowników o wyższych kwalifikacjach. Także już zatrudniona kadra – w miarę możliwości – podnosi swoje kwalifikacje poprzez naukę organizowaną w formach szkolnych i różnego rodzaju kursach i szkoleniach specjalistycznych.

Tabela 38 Kluczowe wskaźniki wieku.

Wiek	Liczba osób		Struktura (%)	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Poniżej 30 lat	49	36	13,57	9,94
30 – 40 lat	54	54	14,96	14,92
40 – 50 lat	101	98	27,98	27,07
50 – 60 lat	157	174	43,49	48,07
Ogółem	361	362	100	100

W strukturze zatrudnienia dominują pracownicy powyżej 40-go roku życia, co obrazuje istniejącą tendencję starzenia się załogi w przedsiębiorstwach produkcyjnych położonych na terenach przygranicznych.

Tabela 39 Kluczowe wskaźniki mobilności zawodowej.

Mobilność zawodowa	2017	2016
Liczba pracowników nowozatrudnionych	36	36
Liczba odejść	36	21

2. Wynagrodzenia.

SZCZEGÓŁOWE ZASADY WYNAGRADZANIA ORAZ PRYZNAWANIE ŚWIADCZEŃ ZWIĄZANYCH Z PRACĄ I WARUNKAMI PRACY MAJĄ GŁÓWNIIE CHARAKTER REGULACJI WEWNĄTRZZAKŁADOWYCH. ZGODNIE Z ZAPISAMI ZUZP DO PODSTAWOWYCH CZYNNIKÓW KSZTAŁTUJĄCYCH WYCENĘ PRACY NALEŻĄ: CHARAKTER WYKONYWANEJ PRACY, WYMAGANE KWALIFIKACJE TEORETYCZNE I PRAKTYCZNE, WYSIŁEK FIZYCZNY I UMYSŁOWY, WPŁYW PODEJMOWANYCH DECYZJI NA DZIAŁALNOŚĆ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ ORAZ STOPIEŃ UCIAŻLIWOŚCI ORAZ WARUNKI PRACY W JAKICH PRACA JEST WYKONYWANA. WYNAGRODZENIE ZASADNICZE PRACOWNIKA OKREŚLA UMOWA O PRACĘ. WYNAGRODZENIE ZA PEŁNY MIESIĘCZNY WYMIAR CZASU PRACY DLA PRACOWNIKÓW OBJĘTYCH UKŁADEM WYNIKA ZE STAWKI OSOBISTEGO ZASZEREGOWANIA ORAZ POZOSTAŁYCH SKŁADNIKÓW OKREŚLONYCH W UKŁADZIE I NIE MOŻE BYĆ MNIEJSZE NIŻ 100% MINIMALNEGO WYNAGRODZENIA.

Świadczeniami dodatkowymi dla pracowników objętych układem zbiorowym są:

- 1) dodatki (brygadzistowski, mistrzowski, na stanowiskach kierowniczych i zrównanych z nimi, za samokontrolę (SKT) dla pracowników na stanowiskach robotniczych),
- 2) premia regulaminowa i uznaniowa,
- 3) wynagrodzenie za dodatkowe czynności wykonywane okresowo,
- 4) nagroda (pracownikom, po konsultacji ze związkami zawodowymi, może być przyznana przez pracodawcę specjalna nagroda pieniężna lub rzeczowa za szczególne osiągnięcia na zajmowanym stanowisku pracy lub z okazji zaistnienia okoliczności o ważnym znaczeniu dla Spółki, jak np. jubileusze zakładowe, przyznanie odznaki „Zasłużony dla RAFAMETU”),
- 5) jednorazowa odprawa emerytalno-rentowa,
- 6) dodatek za pracę w godzinach nadliczbowych,
- 7) dodatek za pracę w godzinach nocnych w wysokości 20% stawki godzinowej wynikającej z minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- 8) zryczałtowane wynagrodzenie za pełnienie obowiązków Społecznego Inspektora Pracy,
- 9) odprawa pośmiertna,
- 10) nagroda z zysku do podziału wg regulaminu opracowanego przez Zarząd i uzgodnionego ze związkami zawodowymi w przypadku podjęcia przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy stosownej uchwały.

Kluczowe niefinansowe wskaźniki dotyczące wynagrodzeń obrazują zestawienia przedstawione poniżej.

Tabela 40 Kluczowe wskaźniki średniego wynagrodzenia podstawowego.

Wynagrodzenie	2017	2016
Średnie wynagrodzenie podstawowe (w zł)	3 606	3 386

Tabela 41 Kluczowe wskaźniki przeciętnego wynagrodzenia.

Kategorie zaszeregowania		2017		2016	
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Kadra kierownicza	przeciętne wynagrodzenie (w zł)	5190	7596	4816	7320
	stosunek przeciętnego wynagrodzenia kobiet do mężczyzn	68,33%		65,79%	
Pozostali pracownicy	przeciętne wynagrodzenie (w zł)	3253	4014	3159	3711
	stosunek przeciętnego wynagrodzenia kobiet do mężczyzn	81,04%		85,10%	
Ogółem	przeciętne wynagrodzenie (w zł)	3581	4428	3454	4141
	stosunek przeciętnego wynagrodzenia kobiet do mężczyzn	80,88%		83,41%	
	przeciętne wynagrodzenie bez względu na płeć	4299		4039	

Tabela 42 Kluczowe wskaźniki stosunku przeciętnego wynagrodzenia zasadniczego członków Zarządu do najniższego wynagrodzenia zasadniczego w Spółce.

Wynagrodzenie	2017	2016
Przeciętne wynagrodzenie zasadnicze członków Zarządu (w zł)	29 475	28 172
Najniższe wynagrodzenie zasadnicze w Spółce (w zł)	2 100	1 830
Stosunek (wielokrotność)	14,04	15,39

3. Środowisko pracy.

W trosce o zdrowie i poprawę jakości życia pracowników Spółki stosowane są dodatkowe świadczenia pozapłacowe, do których uprawnieni są wszyscy pracownicy, niezależnie od wymiaru etatu czy stażu pracy.

Do stosowanych świadczeń pozapłacowych należą:

- dofinansowanie pakietu opieki medycznej, polegającej w głównej mierze na szybkim dostępie do lekarzy specjalistów kilkunastu rodzajów poradni na terenie całej Polski,
- dofinansowanie do pracowniczego ubezpieczenia grupowego na życie, obejmującego również wypadki, leczenie szpitalne czy wystąpienie ciężkich chorób,
- pomoc socjalna adresowana do potrzebujących wsparcia pracowników czy emerytów i rencistów, znajdujących się w trudnej sytuacji, w oparciu o działający Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych,
- bezprocentowe pożyczki dla pracowników będących członkami Międzyzakładowej Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej.

Tabela 43 Kluczowe wskaźniki warunków pracy.

Warunki pracy	Struktura (%)	
	2017	2016
Pracownicy mający dostęp do opieki medycznej	100	100
Pracownicy korzystający z MPKZP	55	54

4. Równość i różnorodność.

Kluczowymi aspektami różnorodności w Fabryce Obrabiarek RAFAMET S.A. są: płeć, wiek, kompetencje, wiedza, doświadczenie i zdolności psychofizyczne. Pomimo braku sformalizowanej polityki różnorodności działania w obszarze zarządzania kadrami uwzględniają kluczowe elementy różnorodności, które pozwalają na wybór kandydatów zapewniających efektywną realizację zadań oraz rozwój Spółki, počawszy od najniższego, a skończywszy na najwyższym szczeblu zarządzania. RAFAMET S.A. dokłada starań, aby stosowane były zasady równego traktowania i zarządzania różnorodnością w miejscu pracy, a szczególnie w obszarze rekrutacji, wynagrodzeń, awansów, dostępu do szkoleń, ochrony przed mobbingiem oraz ochrony przed nieuzasadnionym zwolnieniem.

Tabela 44 Kluczowe wskaźniki równości i różnorodności.

Różnorodność	Struktura (%)	
	2017	2016
Dostęp do stanowisk		
Kobiety	17,93	17,61
Kobiety na stanowiskach menedżerskich	25,64	25,00
Stosunek podstawowego wynagrodzenia kobiet i mężczyzn według zajmowanego stanowiska (wynagrodzenie mężczyzn to 100%)		
Ogółem	15,61	15,76
Stanowiska niemenadżerskie	14,09	14,60
Stanowiska menadżerskie	21,88	20,26
Niepełnosprawność		
Zatrudnione osoby z niepełnosprawnością	2,77	2,49

Wysokość składek na PFRON odprowadzonych w 2017 r. wyniosła 114.381,00 zł, w 2016 r. kwota ta wyniosła 54.960,00 zł.

5. Dialog społeczny.

W Fabryce Obrabiarek RAFAMET S.A. respektowane jest prawo pracowników do zrzeszania się w związkach zawodowych. Zakładowe organizacje związkowe są stroną we wszelkich negocjacjach w zakresie zagadnień dot. spraw pracowniczych, a w szczególności w zakresie ogólnozakładowych ruchów płacowych, dysponowania środkami z funduszu socjalnego oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. W roku 2017 raz na kwartał Zarząd i związki zawodowe analizowały sytuację ekonomiczno – finansową Spółki w zakresie oceny procesu kształtowania poziomu wynagrodzeń.

Pracodawca i strona pracownicza prowadzi regularny dialog, którego formalnym wyrazem są:

- 1) Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników Fabryki Obrabiarek RAFAMET S.A. (ZUZP) zawarty dnia 15.11.1996 r.
- 2) porozumienie z dnia 24.05.2006 r. dotyczące informowania pracowników i przeprowadzania z nimi konsultacji,
- 3) protokoły uzgodnień w zakresie bieżących spraw pracowniczych,
- 4) wewnętrzne akty normatywne regulujące kwestie pracownicze,
- 5) inne dokumenty, których sygnatariuszami są organizacje związkowe działające w RAFAMET S.A., jak m.in. regulamin dysponowania środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Najważniejszym dokumentem zawartym pomiędzy Pracodawcą a stroną społeczną reprezentowaną przez Międzyzakładowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników przy Fabryce Obrabiarek „RAFAMET” S.A.” oraz Międzyzakładową Organizację Związkową NSZZ „Solidarność” jest Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy. Układ ten określa warunki, jakim powinna odpowiadać treść stosunku pracy, wzajemne zobowiązania stron układu oraz inne sprawy, które nie zostały uregulowane w przepisach prawa pracy w sposób bezwzględnie obowiązujący. Żadne postanowienia Układu nie są dla pracowników mniej korzystne niż wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy.

W RAFAMET S.A. nie działa rada pracowników, ponieważ na mocy ustawy o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji w RAFAMET S.A. zostało zawarte porozumienie dotyczące informowania pracowników i przeprowadzania z nimi konsultacji. Przedmiotowe porozumienie zapewnia warunki informowania i przeprowadzania konsultacji co najmniej równe określonym w ustawie oraz uwzględnia interes pracodawcy i pracowników.

Tabela 45 Kluczowe wskaźniki dialogu społecznego.

Dialog społeczny	2017	2016
Liczba działających w RAFAMET S.A. związków zawodowych	3	3
Liczba pracowników w związkach zawodowych:	161	173
MNSZZ Pracowników przy Fabryce Obrabiarek RAFAMET S.A.	91	99
MOZ NSZZ „Solidarność”	58	62
WZZ „Sierpień 80”	12	12
Odsetek pracowników zrzeszonych w związkach zawodowych	45%	48%
Odsetek pracowników objętych ZUZP	100%	100%

6. Bezpieczeństwo i higiena pracy.

Polityka bezpieczeństwa i higieny pracy zakłada:

- zapewnienie warunków organizacyjnych i technicznych pozwalających na sukcesywne obniżanie i eliminowanie ryzyka zawodowego występującego w miejscach pracy,
- zapewnienie ciągłego doskonalenia działań w zakresie BHP,
- ciągle doskonalenie skuteczności Zintegrowanego Systemu Zarządzania funkcjonującego w Spółce, ze szczególnym uwzględnieniem dotrzymania wymagań wynikających z normy PN-N 18001:2004,
- ciągłą edukację pracowników w zakresie BHP.

Kluczowe niefinansowe wskaźniki dotyczące zagadnień BHP obrazują zestawienia przedstawione poniżej.

Tabela 46 Kluczowe wskaźniki pracowniczych badań profilaktycznych.

Rodzaj badania	Liczba przebadanych pracowników	
	2017	2016
Badania wstępne	28	31
Badania okresowe	133	140

Tabela 47 Kluczowe wskaźniki wypadkowości.

Rodzaj wskaźnika	2017	2016
Zatrudnienie (stan na koniec roku w osobach)	365	353
Absencja chorobowa (dni)	205	553
Wypadki pracy ogółem	5	12
Wypadki ciężkie	0	0
Wypadki śmiertelne	0	0
Częstotliwość	13,6	33,9
Ciężkość wypadków	41	46
Choroby zawodowe	1	0

Wnioski z analizy wypadków przy pracy w Spółce w omawianym okresie:

- zmalał wskaźnik częstotliwości wypadków przy pracy, tj. w roku 2016 wskaźnik wyniósł 33,9, natomiast w roku 2017 wyniósł 13,6,
- zmalał wskaźnik ciężkości wypadków przy pracy z 46 w roku 2016 do 41 w roku 2017,
- najbardziej zagrożoną na wypadki grupą zawodową są pracownicy produkcyjni Wydziału Obróbki,
- prawdopodobieństwo wypadków u osób powyżej 50 roku życia jest wyższe w stosunku do pozostałych pracowników.

Najczęściej występującymi przyczynami wypadków przy pracy był czynnik ludzki (nieuwaga, brak dostatecznej koncentracji) oraz nieprawidłowa organizacja pracy.

W roku 2017 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał jedną decyzję stwierdzającą chorobę zawodową w stosunku do byłego pracownika Spółki.

W zakładzie wdrożono procedurę identyfikacji zagrożeń i oceny ryzyka zawodowego dla czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych oraz montażu maszyn i podzespołów, która określa sposób postępowania w zakresie:

- identyfikacji zagrożeń utraty życia i zdrowia pracowników,
- oceny wielkości ryzyka zawodowego z zidentyfikowanymi zagrożeniami,
- sposobów eliminowania lub ograniczania zagrożeń i oceny ryzyka zawodowego,
- sposobie informowania pracowników o istniejących, potencjalnych zagrożeniach i wielkości ryzyka,
- sposobie poddawania przeglądowi kart oceny ryzyka w odniesieniu do zmian technologicznych i organizacyjnych w zakładzie.

W roku 2017, w związku ze zmianą procedury dotyczącej oceny ryzyka, dokonano oceny ryzyka dla czynników chemicznych, z którymi mają kontakt pracownicy na 49 stanowiskach pracy. Przeprowadzono także ocenę ryzyka dla 33 procesów technologicznych związanych z montażem produkowanych obrabiarek i ich podzespołów.

Ponadto, zgodnie z obowiązującą w Spółce procedurą, dotyczącą współpracy z firmami zewnętrznymi, przekazywana jest tym firmom informacja o zagrożeniach i ryzyku zawodowym występującym na terenie zakładu. Proces informowania odbywa się poprzez przekazywanie firmom zewnętrznym właściwych dokumentów zgodnie z zapisami w procedurze Zintegrowanego Systemu Zarządzania.

W roku 2017 akredytowane Laboratorium ds. Badań Środowiska Pracy wykonało badania i pomiary środowiskowe dla określonych stanowisk pracy w zakładzie, dla których kończył się termin ważności pomiarów. Pomiary dotyczyły czynników fizycznych, substancji chemicznych oraz wydatku energetycznego. Przeprowadzone pomiary wskazują, iż wyniki na poszczególnych stanowiskach pracy mieszczą się na poziomie dopuszczalnych norm.

W roku 2017 przeprowadzono 12 kontroli tematycznych, zakończonych protokołami pokontrolnymi i stosownymi zaleceniami oraz wykazano 23 nieprawidłowości, które zostały usunięte. Dodatkowo, w wyniku codziennych rutynowych kontroli służby BHP, wydano 19 poleceń i zaleceń dotyczących niedociągnięć i nieprawidłowości stwierdzonych w wydziałach/działach zakładu. Zostały przeprowadzone cztery kwartalne przeglądy warunków pracy w ramach Zakładowej Komisji BHP. W wyniku tych przeglądów zostało wydanych 10 zaleceń poprawiających warunki pracy. W roku 2017 miała miejsce kontrola Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w wyniku której stwierdzono dwie nieprawidłowości, które zostały usunięte.

W roku 2017 dokonano przeszkolenia 28 osób w zakresie szkolenia wstępnego ogólnego BHP i 209 osób w ramach szkoleń okresowych.

7. Rozwój i edukacja.

Polityka szkoleń pracowników RAFAMET S.A. zdefiniowana została w procedurach Zintegrowanego Systemu Zarządzania, zgodnego z wymaganiami norm: ISO 9001, ISO 14001 i PN - N 18001.

System szkoleń stanowi jeden z podstawowych elementów systemu zarządzania zasobami ludzkimi w naszej firmie. Pracownicy stanowią cenny kapitał firmy, którego wartość jest systematycznie podnoszona poprzez szkolenia oraz doszkąlanie zawodowe w celu dostosowania kwalifikacji pracowników zarówno do obecnych warunków, jak i przyszłych zadań naszej firmy.

Szkolenia przeprowadza się w celu przyuczenia do pracy osób niewykwalifikowanych, rozwoju umiejętności w zakresie posługiwania się nowymi technikami i technologiami oraz pogłębienia i rozszerzenia posiadanych przez pracowników umiejętności, w celu dostosowania się do zmieniających się warunków oraz wymagań na danym stanowisku pracy lub do objęcia innego stanowiska.

Pracownicy Spółki szkoleni są na bieżąco w zakresie zmieniających się przepisów prawnych oraz potrzeb w bieżącym funkcjonowaniu firmy, a przede wszystkim w odniesieniu do strategicznych celów przedsiębiorstwa oraz wymagań stawianych przez otoczenie konkurencyjne. Podstawę planowania szkoleń stanowi strategia przedsiębiorstwa oraz analiza potencjału zatrudnionych pracowników. Ważną rolę odgrywają ponadto potrzeby szkoleniowe zgłaszane przez samych pracowników, które wynikają zwykle z chęci poszerzenia swoich kwalifikacji.

Szkolenia odbywają się zarówno na terenie zakładu pracy jak i poza nim, w ośrodkach szkoleniowych. Ważną rolę w doborze jednostki szkolącej odgrywają metody i techniki wykorzystywane podczas prowadzenia szkoleń. Analiza przedstawionych przez pracowników ocen poszczególnych szkoleń dostarcza nam informacji o tym co jest istotne z punktu widzenia osoby szkolonej. Ocena efektywności szkolenia natomiast informuje nas na temat zarówno merytorycznej jak i organizacyjno-technicznej jakości szkolenia, a także wpływu szkolenia na wyniki osiągane przez pracownika w miejscu pracy. Doświadczenie pokazuje, że pracownicy zwracają szczególną uwagę zwłaszcza na takie czynniki jak: wielkość grup szkoleniowych oraz czy szkolenia są aktywizujące, czy raczej pasywne.

Podnoszenie kwalifikacji w formach szkolnych, pomimo pomocy ze strony firmy, wymaga wyrzeczeń ze strony pracowników. Doszkąlanie odbywa się często w weekendy, które są dla pracowników czasem wolnym od pracy. W przypadku podjęcia studiów przez pracownika, firma zazwyczaj finansuje w 100 %

czesne za studia oraz zwraca koszty przejazdów na uczelnię, a po ukończeniu studiów analizuje zdobyte kwalifikacje pod kątem ewentualnego awansu zawodowego.

W celu pozyskania informacji o potencjale zawodowym zatrudnionych pracowników, standardem Spółki jest system okresowych ocen pracowniczych. Ocenę kwalifikacji i wyników pracy pracowników nowoprzyjętych przeprowadza się w związku z zawarciem kolejnych umów o pracę. Dokonuje jej kierownik komórki organizacyjnej, w której zatrudniony jest pracownik, następnie dyrektor danego pionu ustosunkowuje się do oceny i przedkłada ją do ostatecznej do decyzji Zarządowi Spółki. W odniesieniu do pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony, ocenę wyników pracy przeprowadza się w celu pozyskania informacji o potencjale i kompetencjach zawodowych oraz dla określenia stopnia przydatności zawodowej pracownika i decyzji dotyczących systemu motywacji poprzez wynagrodzenie oraz system szkoleń. Oceny tej dokonuje kierownik komórki organizacyjnej a w odniesieniu do kierowników oceny dokonuje dyrektor pionu. Ocena przeprowadzana jest co najmniej raz na dwa lata. Wnioski płynące z prowadzonych ocen stanowią wsparcie w podejmowaniu długofalowych decyzji kadrowych w zakresie zatrudniania, motywacji oraz rozwoju pracowników. Zasady dokonywania ocen pracowniczych sformalizowane są w wewnętrznych aktach normatywnych.

Tabela 48 Kluczowe wskaźniki edukacji i rozwoju zawodowego.

Szkolenia	Liczba osób	
	2017	2016
Edukacja		
Szkolenia obowiązkowe	318	262
Szkolenia fakultatywne	44	45
Ogółem	362	307
Studia wyższe	5	3
Studia podyplomowe	1	-
Studia MBA	1	-
Przewody doktorskie	1	-
Ogółem	370	310
Kobiety	18	48
Mężczyźni	344	259
Ocena pracownicza		
Liczba pracowników nowoprzyjętych podlegających regularnym ocenom	28	36
Liczba pracowników zatrudnionych na umowy stałe	178	157
Liczba przeprowadzonych ocen	206	193

8. Społeczności lokalne i zaangażowanie społeczne.

RAFAMET S.A. jako największy gospodarczy pracodawca na terenie gminy Kuźnia Raciborska oraz istotny pracodawca w powiecie raciborskim, w poczuciu odpowiedzialności firmy za lokalną społeczność od lat prowadzi działania ukierunkowane na lokalne inicjatywy i wspieranie działań prospołecznych oraz dobroczynnych w zakresie edukacji, kultury i sportu. Poprzez działalność w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu RAFAMET S.A. buduje wizerunek nie tylko jako stabilnego pracodawcy, ale również firmy odpowiedzialnej społecznie. Spółka nie posiada sformalizowanej polityki w zakresie zaangażowania

żowania społecznego. Decyzje w zakresie wydatkowania środków na cele charytatywne i sponsoring podejmuje Zarząd Spółki, biorąc pod uwagę doraźne potrzeby podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych.

Tabela 49 Kluczowe wskaźniki dla darowizn i sponsoringu.

Darowizny i sponsoring	2017	2016
Wysokość środków przekazanych na darowizny i sponsoring (w tys. zł)	76	58
Liczba beneficjentów	11	3

Działalność sponsoringowa i charytatywna w 2017 r.:

- 1) wsparcie działalności sportowej, rekreacyjnej i wychowawczej Klubu Sportowego „STAL” w Kuźni Raciborskiej,
- 2) sponsorowanie projektu medialno – edukacyjnego „Czas na zawodowców”, realizowanego przez Wydawnictwo Nowiny Sp. z o.o. w Raciborzu, którego głównymi celami są: zachęcanie młodzieży do zdobywania zawodów i kompetencji odpowiadających potrzebom współczesnego, lokalnego i regionalnego rynku pracy, prezentowanie potencjału raciborskiego szkolnictwa zawodowego, informowanie o kierunkach rozwoju lokalnego rynku pracy i miejscowych pracodawców,
- 3) współorganizacja wraz z Miejskim Ośrodkiem Kultury, Sportu i Rekreacji w Kuźni Raciborskiej II Kuźniańskiego Półmaratonu Leśnego,
- 4) dofinansowanie obchodów 50-lecia nadania praw miejskich Kuźni Raciborskiej,
- 5) dofinansowanie przedsięwzięcia edukacyjnego dla uczniów gimnazjów pod nazwą Festiwal Perspektyw,
- 6) dofinansowanie organizowanego przez Klub Szachowy „SILESIA” w Raciborzu XVII Międzynarodowego Turnieju Szachowego o puchar Prezydenta Raciborza,
- 7) dofinansowanie działalności edukacyjno – turystycznej Stowarzyszenia Rodzin „Szkółka Sobotnia Aniołów Stróżów” przy Parafii pw św. Marii Magdaleny w Kuźni Raciborskiej,
- 8) dofinansowanie zakupu Automatycznego Defibrylatora Zewnętrzny przez Ochotniczą Straż Pożarną w Kuźni Raciborskiej,
- 9) wsparcie organizowanego przez klub Beninca UKS Feniks w Kędzierzynie - Koźlu Turnieju badmintonu Beninca Feniks Cup III,
- 10) dofinansowanie organizowanych przez Miejski Klub Zapaśniczy UNIA Racibórz Mistrzostw Polski w zapasach w stylu klasycznym,
- 11) wsparcie finansowego organizowanego przez Państwową Wyższą Szkołę Muzyczną w Raciborzu Transgranicznego Konkursu Organowego.

9. Bezpieczeństwo produktów i ich użytkowników.

Kwestia bezpieczeństwa produktów jest w znaczącym stopniu uregulowana przez prawodawstwo unijne i krajowe. Zgodnie z ustawą o systemie oceny zgodności oraz posiadaniem przez Polskę statusu członka Unii Europejskiej, każdy nasz wyrób dopuszczony do obrotu towarowego w krajach UE posiada deklarację zgodności wystawioną przez wytwórcę lub upoważnionego przedstawiciela i jest oznakowany „CE”.

RAFAMET S.A. ma obowiązek zapewnić, że wyrób, który ma zostać wprowadzony na rynek Unii, został zaprojektowany i wyprodukowany zgodnie z postanowieniami odpowiedniej dyrektywy (lub kilku dyrektyw) nowego podejścia.

W Spółce obowiązuje „Polityka Jakości, Środowiska, Bezpieczeństwa i Higieny Pracy”, której podstawowym celem jest sprzedaż wyrobów i usług o jakości spełniającej oczekiwania klientów przy zachowaniu bezpiecznych warunków pracy i szacunku dla środowiska naturalnego. Jednym z jej głównych założeń jest zgodność z wymaganiami prawnymi związanymi z działalnością i zidentyfikowanymi aspektami środowiskowymi.

W oparciu o wprowadzony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normami ISO 9001:2015 w zakresie jakości, ISO 14001:2015 w zakresie środowiska i PN-N14001:2004 w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy produkowane wyroby spełniają wymagania: Dyrektywy maszynowej 2006/42/WE, Dyrektywy niskonapięciowej 2014/35/UE oraz Dyrektywy dotyczącej kompatybilności elektromagnetycznej 2004/108/WE.

Systemem objęto: projektowanie i rozwój, wytwarzanie, instalowanie, dostarczanie i serwis obrabiarek i urządzeń dla kolejnictwa, tokarek karuzelowych i obrabiarek specjalnych. Dotyczy on wszystkich komórek organizacyjnych firmy. Spółka posiada szczegółowo opracowane procedury, zapewniające zgodność produktów i usług z obowiązującymi normami oraz gwarantujące bezpieczeństwo klientów, opisujące procesy związane z realizacją wyrobu. W tym celu zostały określone:

- cele jakościowe, środowiskowe i w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- postępowanie w zakresie komunikacji z klientem,
- wymagania dotyczące wyrobu,
- zasoby do wykonania wyrobu,
- działania dotyczące weryfikacji, monitorowania, kontroli i badań oraz kryteria przyjęcia wyrobu,
- zapisy potrzebne do dostarczenia dowodów, że procesy realizacji i wyrób, który jest wynikiem procesów, spełniają określone wymagania.

Weryfikację surowców, z których wytwarzany jest produkt, opisuje procedura „Zasady przyjmowania, przychodowania, wydawania materiałów i komponentów do produkcji”. Obejmuje ona zasady przyjmowania i kontroli dostaw, magazynowania materiałów i komponentów w magazynach i składowiskach otwartych, oznaczania dostaw, nadzorowania inspekcyjnego sposobu składowania oraz wydawania materiałów do produkcji.

Obowiązujące procedury zapewniają, że procesy produkcji i instalowania oraz serwisu są zaplanowane i sterowane w sposób umożliwiający ich bieżącą kontrolę, a operacje, które są związane ze zidentyfikowanymi aspektami środowiskowymi są prowadzone w taki sposób, że związane z nimi niekorzystne wpływy na środowisko są nadzorowane i zmniejszane. Szczegółowe zasady postępowania w zakresie sterowania procesem produkcyjnym i podział odpowiedzialności określają procedury:

- „Zasady przyjmowania, przychodowania, wydawania materiałów i komponentów do produkcji”,
- „Przygotowanie produkcji”,
- „Utrzymanie ruchu”,
- „Sterowanie procesem produkcji i pomiarów wyrobów”,
- „Obsługa techniczna wyrobów”,

- „Identyfikacja aspektów środowiskowych”,
- „Monitorowanie i pomiary środowiskowe, ocena zgodności z wymaganiami prawnymi oraz stan bezpieczeństwa i higieny pracy”.

Procedura „Oznaczenie identyfikacyjne wyrobów” ustala jednolite zasady znakowania identyfikacyjnego materiałów i wyrobów. Obejmuje znakowanie dostaw, półfabrykatów i części w toku produkcji oraz wyrobów finalnych dla zachowania pełnej identyfikacji materiałów i wyrobów w całym cyklu produkcji.

Bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z produktów i usług oferowanych przez Spółkę normuje procedura „Obsługa techniczna wyrobu”. Obejmuje ona sprawy związane ze sprawną obsługą klientów w zakresie świadczonych usług montażowych i przekazania maszyn do eksploatacji oraz obsługę posprzedażną wyrobów.

W Spółce ustalono, wdrożono i utrzymuje się okresową ocenę zgodności z mającym zastosowanie ustawodawstwem i przepisami prawnymi oraz innymi wymaganiami. Firma posiada zapisy z tej oceny zgodnie z procedurami:

- „Przegląd umowy”,
- „ Obsługa techniczna wyrobu”,
- „Identyfikacja wymagań prawnych i innych”,
- „Monitorowanie i pomiary środowiskowe, ocena zgodności z wymaganiami prawnymi oraz stan bezpieczeństwa i higieny pracy”.

Okresowa ocena zgodności dokonywana jest raz w roku. W przypadku potrzeby (nagłe zdarzenie, awarie lub negatywne informacje zewnętrzne lub wewnętrzne) jest przeprowadzana częściej lub w ramach oceny celowej.

W Spółce obowiązuje ponadto polityka kontroli obrotu. Jednocześnie wprowadzony i certyfikowany przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. Wewnętrzny System Kontroli (WSK) spełnia wymagania ustawy o obrocie z zagranicą towarami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Z punktu widzenia zarządzania WSK funkcjonuje jako instrument zabezpieczający firmę przed działaniami, niezgodnymi z krajowymi wymogami kontroli obrotu oraz zobowiązaniami międzynarodowymi w tym zakresie. Posiadając własny wewnętrzny system kontroli firma jest w stanie chronić swój handlowy interes oraz swój wizerunek w oczach partnerów zagranicznych.

Wewnętrzny System Kontroli obejmuje następujące elementy: deklaracje polityki firmy, dobór personelu, archiwizację danych, szkolenie, procedury realizacji zamówień, powiadamianie, analizę listy odmów, klasyfikację produktów, analizę ryzyka zmiany przeznaczenia towarów, kontrolę wewnętrzną, transfer technologii i certyfikację systemu.

Wewnętrzny System Kontroli opiera się na 3 filarach:

- znaj swojego zagranicznego partnera,
- znaj parametry techniczne towaru którym handlujesz,

- miej wiedzę do czego twój wyrób może być użyty.

Tabela 50 Kluczowe wskaźniki bezpieczeństwa obrotu.

Monitorowany wskaźnik	2017	2016
Liczba postępowań administracyjnych prowadzonych przeciwko Spółce lub wartość kar za niezgodność z prawem lub normami wyprodukowanych maszyn	brak	brak
Liczba wypadków zaistniałych na maszynach wyprodukowanych przez RAFAMET S.A. u odbiorców w trakcie eksploatacji, wynikających z błędów lub niezgodności z prawem lub normami wyprodukowanych maszyn	brak	brak
Liczba reklamacji złożonych przez użytkowników na wyprodukowane przez Spółkę obrabiarki	brak	brak
Liczba postępowań administracyjnych prowadzonych przeciwko Spółce lub nałożonych kar związanych z obrotem z zagranicą towarami i usługami o znaczeniu strategicznym	brak	brak

Opracowano analizy zarządzania ryzykiem w oparciu o ISO 31000, zgodnie z wymagania norm ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 i PN-N 18001:2004.

W produkcji podstawowej Spółki wykorzystywane są surowce o wysokim stopniu przetworzenia. Materiały i surowce o znaczeniu strategicznym pozyskiwane są od certyfikowanych – kwalifikowanych dostawców na podstawie Procedury Zintegrowanego Systemu Zarządzania. Obowiązują procedury pozyskiwania/zakupu materiałów i surowców zgodnie z normą PN-EN 9000:2015 oraz procedury określające sposób postępowania w zakresie magazynowania i utylizacji odpadów produkcyjnych zgodnie z normą PN-EN 14001:2015.

Tabela 51 Kluczowe wskaźniki zużycia materiałów.

Grupa asortymentowa	Wartość (w tys. zł)	
	2017	2016
Maszyny i urządzenia	15 110	12 912
Wyroby przemysłu elektrotechnicznego	7 881	5 836
Wyroby przemysłu metalowego, w tym odlewy żeliwne	6 354	8 300
Wyroby hutnictwa żelaza	1 023	1 256
Wyroby przemysłu precyzyjnego	966	1 172
Wyroby przemysłu chemicznego	653	766
Wyroby metali nieżelaznych	153	126

Pod względem ilościowym (wagowym) największe zapotrzebowanie Spółka generuje w zakresie zakupu materiałów hutniczych i odlewów żeliwnych.

Odlewy żeliwne jak i materiały stalowe użyte w procesie produkcji podlegają po zakończeniu życia produktu w całości recyklingowi i wykorzystywane są jako materiały wsadowe w procesie produkcji stali i odlewów żeliwnych. Asortyment produktów Spółki jest zróżnicowany. Obrabiarki klasyfikowane są wg typów. Każdy typ charakteryzuje się innym zużyciem materiałowym.

Tabela 52 Kluczowe wskaźniki efektywności dla wybranej obrabiarki.

Obrabiarka lekka podtorowa UGE 180 N	2017	2016
	Wartość (w zł)	
Koszt odlewów	60 501	53 403
Koszt materiałów hutniczych	22 997	21 905
Całkowite zużycie materiałowe	945 886	777 241
	Struktura (%)	
Udział materiałów hutniczych i odlewów w kosztach materiałowych produktu	8,8%	9,7%

Prowadzone działania mają na celu obniżenie materiałochłonności produkowanych obrabiarek i podniesienie konkurencyjności.

Tabela 53 Zagrożenia występujące w procesie zakupów.

Rodzaj zagrożenia	Ryzyko	Działania ograniczające ryzyko
Zagrożenie wynikające z procesu zakupu materiałów i surowców	Wysoki koszt wytworzenia, z uwagi na wzrost kosztów zakupu	Poszukiwanie tańszych dostawców materiałów i surowców
	Terminowość dostaw	Szczegółowe opracowanie zamówień, planowanie dostaw zgodnie z planem produkcji
	Niezgodność dostaw	Nadzór jakościowy kontroli dostaw
	Wady ukryte	Reklamacje, uzgodnienia z dostawcami

Zgodnie z wymogami normy PN-EN 14001:2015 Systemu Zarządzania Środowiskowego opracowano procedurę, której przedmiotem jest gospodarka odpadami na terenie Spółki, ich usuwanie, wykorzystanie i unieszkodliwianie w sposób zapewniający zminimalizowanie niekorzystnego oddziaływania na środowisko, zgodnie z zasadami gospodarności oraz wymaganiami prawnymi i innymi. Wszystkie odpady produkcyjne powstające na terenie Spółki są odpowiednio magazynowane, i przekazywane wyspecjalizowanym firmom do utylizacji. Spółka prowadzi ścisłą ewidencję powstających odpadów. Największą pozycję stanowi złom stalowy powstały w procesie obróbki wiórowej.

Ryzyka w obszarze społecznym i pracowniczym

Istnieją ograniczenia w pozyskaniu wykwalifikowanych i wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz osób chętnych do podjęcia się prac ciężkich przy spełnianiu optymalnych oczekiwań pracodawcy. Ewentualna utrata wykwalifikowanych pracowników kadry inżyniersko – technicznej w związku z obniżeniem ustawowego wieku emerytalnego oraz ograniczenia w pozyskaniu nowych pracowników na zastępstwa zatrudnieniowe (wysoka średnia wieku załogi), a także procedury rekrutacji i koszty związane z wdrażaniem nowozatrudnionych pracowników, mogą skutkować spadkiem wydajności pracy i wpływać na efektywność działalności. Niewystarczające kompetencje nowych pracowników i wysoki wskaźnik odejść mogą powodować zdemotywowanie załogi i możliwość wystąpienia konfliktów.

Z uwagi na tendencje panujące na rynku pracy (rynek pracownika) i specyfikę lokalnego rynku pracy (położenie Spółki na terenie polsko - czeskiego przygranicza, bliskość aglomeracji śląskiej) dostrzega się ryzyko utraty młodszych stażem, ale wysoko wyspecjalizowanych pracowników, a zatem ryzyko utraty przez organizację kluczowych kompetencji. Dla przedsiębiorstwa produkcyjnego, które buduje swoją przewagę konkurencyjną na wiedzy i innowacyjności odpływ wiedzy i umiejętności na rzecz innych podmiotów, w tym konkurencyjnych, jest szczególnie niewskazany.

W związku z brakiem sformalizowanej polityki w zakresie zaangażowania społecznego (darowizny na cele charytatywne i sponsoring) istnieje ryzyko postrzegania Spółki przez interesariuszy jako niedostatecznie transparentnej w wyborze partnerów społecznych.

OBSZAR POSZANOWANIE PRAW CZŁOWIEKA I PRZECIWDZIAŁANIE KORUPCJI

RAFAMET S.A. traktuje przestrzeganie praw człowieka w ramach prowadzenia działalności gospodarczej jako podstawowy element etycznego biznesu, który firma prowadzi od wielu lat w ponad 70 krajach świata. Firma stoi na straży wartości takich jak szacunek i otwartość w stosunku do innych, integracja społeczna, tolerancja, przejrzystość oraz poszanowanie prawa do prywatności. Respektowanie praw człowieka wyraża się głównie w prawie do wolności zrzeszania się, w zapewnieniu pracownikom bezpiecznego środowiska pracy, stosowaniu zakazu dyskryminacji, pracy dzieci i pracy przymusowej, co zostało sformalizowane w wewnętrznych aktach firmy dotyczących głównie obszaru pracowniczego i społecznego.

Charakter prowadzonej przez Spółkę działalności i jej zasięg geograficzny potwierdza, że respektujemy różnorodność pochodzenia, rasy, płci, kultury, wieku i stanu cywilnego, a także przekonań religijnych, politycznych i przynależności do organizacji społecznych i zawodowych.

Tabela 54 Kluczowe wskaźniki związane z prawami człowieka.

Prawa człowieka	2017	2016
Zgłoszone i potwierdzone przypadki pracy dzieci	brak	brak
Zgłoszone i potwierdzone przypadki pracy przymusowej	brak	brak
Zgłoszone i potwierdzone przypadki dyskryminacji	brak	brak
Liczba skarg w zakresie naruszenia prywatności	brak	brak
Liczba skarg w zakresie naruszenia praw człowieka	brak	brak
% produktów podlegających ocenie norm bezpieczeństwa	100%	100%

W Fabryce Obrabiarek RAFAMET S.A. nie została sformalizowana polityka przeciwdziałania korupcji, pomimo to nie toczyły się sprawy sądowe dotyczące naruszeń zasad uczciwej konkurencji przeciwko Spółce.

Tabela 55 Kluczowe wskaźniki związane z zachowaniami korupcyjnymi.

Zachowania korupcyjne	2017	2016
Liczba zgłoszonych przypadków zachowań noszących znamiona korupcji	brak	brak
Liczba potwierdzonych przypadków korupcji	brak	brak

Ryzyka w obszarze poszanowanie praw człowieka i przeciwdziałanie korupcji

W przypadku wystąpienia zjawisk dyskryminacji skutkujących wszczęciem postępowań sądowych przeciwko Spółce może wystąpić ryzyko finansowe i wizerunkowe. W ocenie Emitenta Spółka jest w małym stopniu narażona na wystąpienie ryzyk we wskazanym obszarze.